

POZVÁNÍ NA CESTU

Katechetická příloha

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

2005-2007

2. díl

ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

VZKŘÍŠENÝ PÁN POVOLÁVÁ SAULA 19.10.2006

Sk 9,1-31

23. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 113,1-2 — Haleluja. Chvalte, Hospodinovi služebníci, chvalte jméno Hospodina! Jméno Hospodinovo buď požeňáno nyní i navěky.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 9,1-9

PÍSNĚ

To já, ó Pane můj (S 331); Kdo mě z pout mých (S 147); Dům na písku postavený (S 57); Volný jsem (NP 78; S 375); Jděte po všem světě (BTS 86); Někdo mě vede za ruku (BTS 22; S 210; EZ 176); Buď sláva Bohu, chvála Otci (EZD 604); Vzdávám ti, Bože, chválu svou (EZD 614)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **základní zaměření úlohy:** povolání Saula porozumíme nejpříměřeněji v rámci kompozice Sk. Jde o povolání služebníka, s kterým evangelium bude putovat podle závěrečné části uložené osnovy (Sk 1,8) na „sám konec země“. U povolání Saula – Pavla najdeme motivy, které jsou analogické povolávání proroků: sám slyší, že je povolán k specifickému poslání, Ananiášovi (a čtenářům) je představen jako „**nádoba vyvolená**“ (pozor, výraz „nástroj“ ve v. 15 ČEP není překlad, ale parafráze). Bez své nádoby – konkrétních povolání svědků (srv. **Jr 18,1nn; 2 K 4,7**) – nechce Bůh Izraele a Otec Ježíše Krista pokračovat dál v tom zvláštním příběhu, který kdysi začal s Abrahamem a potom se tak skvěle ukázal v příběhu „nádoby nejnádobovětší“, v příběhu Ježíšově. A nádobu k zvěstování jména (tj. příběhu a programu Vzkříšeného Pána) si tvoří z tak na první pohled nevhodného materiálu (srv. Iz 64,6n), jako je Saul. Tento obrat úzce souvisí s nejvlastnější povahou Hospodinova díla v tomto světě: s linií povolávání svědků víry, kteří mají dosvědčovat jedinečnost díla záchranu ostatním. Tak jako byl osloven Abraham („v tobě do-

jdou požeňání všechny národy“ – Gn 12), a povolán Izrael, nádoba vyvolená (cf. Jr 18 a 19; Iz 64,7) – a uprostřed zpohanštělého Izraele proroci – stejně je teď povolán Pavel. Příběh tedy se v prvé řadě soustředí na to, „kudy půjde příběh zvěstování dál“.

– **povolání Saula** – Pavla: doslovně vzato, mluví Pavel o svém povolání (Ga 1,11-16; 1K 15,8n; Fp 3,6) jinak než Lukáš ve Skutcích. V Pavlově pojetí šlo o svého druhu „prorocké povolání“ (srv. Ga 1,15 s Iz 49,1n a Jr 1,5). Autor Skutků rozvíjí prvky tohoto povolání v celém příběhu Sk 9. V první fázi zní Saulovi, že se *dozví, co má dělat* – dosl. co má „uloženo konat“ (v. 5), co „musí“. Je tu užito stejného obratu, jako když Ježíš říká, co nezbytně patří k cestě Syna člověka („musí“ trpět atd. – viz Lk 9, 22).

– Saulovo vidění (9,3-4) – jednotlivé skladebné prvky příběhu (světlo, hlas, pád na zem) odkazují na podobné události, při nichž je člověk zasazen blízkostí božského: viz Lk 2, Lk 17,24 i Ex 3, Lk 24,4-5, Zj 1,14.17 apod. Můžete dětem v této souvislosti připomenout písničku *Slyš zrána ke hrobu*: „a když si říkaly, že to snad není k víře, bázeň na ně padla, jak kdysi na pastýře ... a světlo svítilo, až oči přecházely“ nebo

prosbu „otevřej oči, které nevidí tě“ (Zůstaň s námi, EZD 622).

– starozákonní odkazy – sebezpředstavení Ježíše Saulovi je vlastně „upleteno“ ze starozákonních motivů a odkazů. Lukáš tu už počítá s tím, že Teofil zná biblickou dějepřavu a patřičné souvislosti mu naskočí. Kompozice příběhu je klasickým dokladem toho, jak se novozákonní autoři „odvolávají na Písma“, tj. na Zákon, Proroky a Spisy a s jejich pomocí otvírají porozumění pro Ježíše jako pronásledovaného, trpícího Mesiáše (srv. Lk 24,27.44)

Saule, Saule – proč mne pronásleduješ? – otázka má vybavit příběh pronásledovaného Davida (pronásledovaného pomazaného), který se takto ptal krále Saula, který ho chtěl zlikvidovat (1Sa 26,17nn). Když Saulovi/Pavlovi díky tomuto starozákonnímu vyprávění došlo, co je ve hře, začal se děsit ještě víc: myslil jsem, že dělám přesně to, co chce Bůh, ale šel jsem urputně proti jeho záměru tak jako Saul proti Davidovi! – srv. Saulovu reakci v 2Sa 26,21. Lukáš s Teofilem se tu mohou na chvíli zastavit a např. debatovat o tom, zdali by nebylo vhodnější připomenout Davida jako vítěze (nad Goliášem), než jako pronásledovaného – a třeba dojit až k tomu, že „Goliáš oloupen“ právě vyneslo Davidovi zášť a pronásledování. Tak lze ilustrovat, že nad Písem a jeho tradicemi se už v NZ vede rozhovor.

V této souvislosti zaznívá **otázka „KDO jsi?“** – tázání po Bohu, po směru a záměru Božího díla, vyslovené s novou otevřeností a pokorou. Saul, zjišťující, jak je „mimo“, se ptá: Jaký je vlastně Boží „program“? – jde tedy o otázku „po Jménu“. Na tu dostává odpověď „*JÁ JSEM – Ježíš – ten pronásledovaný*“ (viz Ex 3,14nn). Příběh Božího jména, tj. příběh Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova, vysvoboditele Izraele, pokračuje teď v příběhu ukřižovaného, pronásledovaného – a přece vítězného Ježíše. Zvěstné souvislosti vyprávění a jeho skladba inspirativně vystihují základní důrazy a souvislosti „pavlovské“ teologie kříže.

– **bezmoc a slepota** – povolání svědka nenavazuje na jeho danosti. Proto se také v příběhu samotném názorně předvádí, jak z aktivního se stává bezmocný, z jasně rozlišujícího jednotlivé příkazy zákona a zákonické tradice je najednou slepý, který již nemůže věst, ale musí být veden.

– **Ananiášovo vidění** – připomíná vyprávění 1Sa 3 nebo Iz 6. Tak jako Saul má „vstát a jít do Damašku“ (v.6) – má Ananiáš vstát – a jít vstříc Saulovi. Jeho příchod – a slovo – se stane odpovědí na Saulovu modlitbu. Nechť přijmout tento úkol (viz reakce Ananiáše – 9, 13.14) odráží, že povolání Saule/Pavla je z hlediska dosavadního běhu věci událostí nepředstavitelná záležitost. Je užita osoba, kterou dosavadní aktéři příběhu nejméně čekali (podobně bylo „nepředstavitelné“ Kristovo vzkříšení – Lk 24, 25). Tento postupně artikulovaný odpor vůči Pavlovi se neprojevuje jen nepřátelskými intrikami a plány damašských odpůrců, ale zřetelně zaznívá i v reakci Jeruzalémských bratří – *nevěřili, že k nim patří* – 9, 26.

– **mezi pohanské národy, krále i doprostřed Izraele** (v. 15) – nalézáme tu již osnovu Pavlova zvěstování. Svědecko-poučné vyprávění, jak se stal Pavel nádobou a svědkem, který jde ve stopách pronásledovaného Ježíše, zazní ve Sk ještě dvakrát – právě před představiteli Izraele a před králem Agrippou (Sk 22 a 26).

– **Barnabášova úloha podle Sk:** podle Sk 4, 36 „levita z Kypru“. Mluvil řecky, nenáležel však zřejmě přímo ke skupině řecky mluvících křesťanů, jejichž představiteli byli Štěpán či Filip – tyto křesťané byli pronásledováni (8, 4 a též výslovně 11, 19). Konzervativnější kruh kolem Jakuba, bratra Páně, v Jeruzalémě setrval a prožíval poměrný klid (9,31). Barnabáš se zastává Pavla, když se ho v jeruzalémském sboru všichni báli (9,27), a smíruje jeruzalémské se Saulem/Pavlem. Rozruch, který přišel opět do Jeruzaléma se Saulem, vedl ovšem k rozhodnutí odvést

(řecky: eskortovat) Saula do Caesareje a poslat lodí do Tarsu. Zdá se, že Pavel je uklizen ze scény, než si na něj opět vzpomene v Antiochii (kde „kyperšti“ začali zvěstovat evangelium pohanům – 11,20) právě Barnabáš (11,25). Oni dva jsou potom také vysláni antiochejským (nikoli jeruzalémským) sborem na misijní cestu.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– příběh nabízí poměrně výrazné role: odpůrce víry, který se stává Kristovým svědkem, malověrný (či samospravedlivý?) Ananiáš, který nevěří, že by Saul/Pavel mohl být použitelný. Tím však vyděluje ty, kdo takovou zkušenost neudělali. Proto ho vyprávějte z „teofilovské“ perspektivy – jako počátek procesu, během kterého evangelium přemostí rozdíl mezi Palestinou, Samařím a helénským světem.

– nemluvte o Saulově-Pavlově „obrácení“ (přestože k tomu navádí nadpisek v ekumenickém překladu). Pavel před Damaškem žádnou jednorázovou konverzi neprožil. Do Damašku jde spíš jako bezmocný, než již věřící. Prohlédne až po křtu – a teprve později – není jisté, zda už v Damašku – Saul opustí přesvědčení o výlučné kvalitě zbožnosti farizeů, k nimž doposavad patřil. Přestává se na pohany dívat jako na nečistě a křesťany považovat za nebezpečné odpadlíky od pravé zbožnosti.

– u Damašku se NESTAL „ze Šavla Pavel“, přestože se to objevuje i jako lidová moudrost. Změna z „lokálního“ hebrejského „Saul“ na „globálně srozumitelné“ helénské Paulos probíhá až během první misijní cesty během vstupu evangelia do helénského prostoru (viz Sk 13,9). Rozhodněte se dopředu, zda budete mluvit ještě o Saulovi nebo rovnou už o Pavlovi (je to možné, nespojujte však změnu jména s damašskou událostí).

– nedemominizujme Pavlovu minulost – jeho pravomoci nebyly tak velké, jak se na první pohled zdá. Moc jeruzalémského synedria nesahala až do Damašku. Aby jeho pronásledování mělo

váhu, musel by být členem Synedria. Mohl ovšem mít varovné dopisy od jeruzalémského synedria pro synagogu v Damašku – a ta mohla křesťanům ze židů znepříjemňovat život, popř. uložit trest bičování. Hrdelní právo však neměla.

Pavel sám ovšem nezapírá, že byl nepřitelem křesťanů. Na jeho postavě můžete ukázat, jak se vyvíjí samospravedlivost a fanatismus – začíná „pasivně“ – schvalováním lincování Štěpána – a končí persekucí aktivitou.

– neretušujte Ananiášův strach se Pavla ujmout (v.13) a neschopnost církve otevřít se „nepředstavitelnému svědku“ Saulovi/Pavlovi.

– děti se budou ptát na Pavlovu slepotu – neříkejte, že šlo o nějakou oční nemoc. Psychiatři upozorňují, že člověk ve stresové situaci může dočasně oslepnout. Soustřeďte však pozornost na to, co ona slepota vyjadřuje: zastavení sebevědomého člověka, který si byl jist směrem své životní cesty. Saul/Pavel patřil k farizeům, kteří se pokládali za „vedoucí“ elitu, která jediná vede správně – a najednou musí být veden. Můžete k tomu využít obrázků (viz pracovní list i pomůcky).

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek můžete použít při vyprávění vy sami. Vystříhnete jej a připnete nejprve ruce (A, B). Obrázek dětem ukažte a ptejte se nejdřív, co ten člověk chce asi dělat, kdo by to mohl být, co si děti o jeho jednání myslí atd. Potom řekněte, koho představuje a vyprávějte jim Pavlův příběh (využijte „bublínu“). Změnu v Pavlově jednání ilustrujte výměnou rukou (C, D). Po vyprávění vyzvěte děti, aby si také postavu vyrobily (patentky je asi třeba nakoupit předem) a aby doplnily prázdnou „bublínu“ podle vyprávění. Porovnejte si pak navzájem, co kdo do bubliny napsal.

Postavičku si také můžete s dětmi vystříhat předem a při vyprávění děti vyzvat, aby vybraly a připojily ty ruce, které právě zmíněné situaci odpovídají.

4. POMŮCKY:

Obrázky ze starozákonních příběhů: např. podle Pozvání na cestu č. 20 (Choréb – Jsem), č. 52 Pronásledování Davida

– obrázek skupiny ozbrojenců, ochranky apod.; obrázek slepce, vedeného druhými

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:**a) shrnutí a motivace „pro Teofila“:**

Teofil může přijít za Lukášem např. s dotazem ohledně Pavlovy apoštolské autority: Slyšel jsem o Pavlovi, že vůbec není pořádný apoštol, že ho část církve nebere, že podle Petra věřit je jistější.

Lukáš na to, že už je na čase, aby Pavla začali probírat, a že to byl horlivý farizej atd. – přičemž zdůrazní, že důležité není apoštolský původ, ale povolání ke konkrétní službě. Samo porozumění Vzkříšenému a ukřižovanému potom mohou řešit pomocí starozákonních odkazů a souvislostí – viz klíčové pojmy.

b) pro mladší školní věk:

Ať děti zkusí zavřít oči a pohybovat se po místnosti, popř. si s nimi zahrajte hru „Adame, kde jsi?“ – ať zakusí, jak obtížné je orientovat se bez možnosti cokoli vidět.

c) pro střední a starší školní věk:

Už jste měli někdy nějakého nepřítele, kterého jste se báli, před kterým jste utíkali a schovávali se? Myslíte, že by se mohl stát našim přítelem? (Pakliže ano – v čem by se v tom případě musel změnit on – a v čem vy?)

Motivace připravuje na to, že se musel změnit nejen Saul/Pavel, ale i církev, uprostřed níž ho Vzkříšený povolal k svědeckému úkolu.

Tam, kde už někdy děti zkoušely pracovat s hlinou, můžete vyjít z motivu „nádoby“ – a ptát se jich, co vytvořily, jestli jejich nádoby byly upotřebitelné. Saul/Pavel je z hlediska církve neupotřebitelný zmetek, ale Hrnčíř – Pán si ho přetvoří.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

Navržená motivace s hrou Adame, kde jsi? oživí zkušenost, jaké to je, když nevidíme. Takhle neviděl Pavel, který si do té chvíle připadal, že vidí do všeho – i do toho, jak to je s Bohem a Ježíšem Kristem. Když neviděl, musel se ptát KDO jsi? – a postupně mu bylo dáno na to přicházet. Hru můžete případně zařadit až po první části vyprávění o tom, jak Pavel velel pronásledování.

Jako základ výkladu vezměte verše 1-19. Starozákonní souvislosti s dětmi příliš nerozvíjejte – jedině snad, pokud by už dobře znaly příběh z 2Sa 26. Nebudete-li ho zmiňovat, můžete celou dobu mluvit o Pavlovi.

- I. Motivace
- II. Saul/Pavel vede pronásledovatele křesťanů do Damašku
- III. Saul/Pavel zastaven před Damaškem – přestává vidět
- IV. Nevidoucí Saul/Pavel se ptá KDO JSI?
- V. Ježíš ukazuje Ananiášovi, jaké má Saul/Pavel poslání
- VI. Ananiáš přichází a otvírá Saulovi/Pavlovi oči

b) osnova pro **střední a starší** věk:

Obě navržené motivace počítají s tím, co posléze bude řešit Lukáš s Teofilem: změnu nepřítele křesťanů Saula/Pavla a změnu církve, která má nést světu evangelium a kde se povoláním svědkem – nádobou – má stát právě Pavel.

- I. Motivace
- II. Ze Saula se stal aktivní pronásledovatel církve, vede výpravu do Damašku
- III. Ježíš zastavuje vůdce Saula a kladě mu „saulovskou“ otázku
- IV. Nevidoucí Saul se ptá a dostává příslib svědeckého pověření
- V. Ananiáš poslán pokřtít Saula
- VI. Saulovo působení v Damašku, útek před nepřáteli
- VII. Saul přijat/nepřijat v Jeruzalémě

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Když vás, děti, někdo oklame, podvede, když vám třeba vezme žvýkačku, nebo když vás rovnou „nabonzuje“ učitelce, budete mu důvěřovat? Nebo si na něj dáte pěkného „majzla“? Důvěřoval bys takovému člověkov?

II. SAUL – AKTIVNÍ PRONÁSLEDOVATEL CÍRKVE

Dnes si budeme vyprávět o jednom takovém udavači a pronásledovateli. Možná si ještě pamatujete na Saula, který schvaloval ukamenování Štěpána. Saul byl horlivým vyznavačem pravověrného židovství, nepřijal Krista a navíc ještě ty, kteří v něho uvěřili, pokládal za nebezpečnou sektu, odštěpek od pravé víry. Pronásledoval církve, a to velmi. Možná znáte i vy takové lidi, kteří si myslí, že chrání pravdu, myslí to upřímně, ale přitom nadělají daleko víc škody než užítku, dokážou pořádně zraňovat. (Znáš takové?) Tak tomu mohlo být i s naším Saulem. Vyhrožoval učedníkům a dokonce je chtěl vyhladit. Byl tak aktivní, že mu už nestačil Jeruzalém. Zašel proto k veleknězi (k tomu nejvyššímu) a vyžádal si doporučující listy pro synagogy v Damašku, aby i tam mohl vyhledávat lidi hlásící se k Ježíši a odvádět je do Jeruzaléma. Prohlásoval: „Všechny, kdo se hlásí k tomu směru, přivedu v poutech!“ Tak s nimi chtěl zatočit.

III. JEŽÍŠ ZASTAVUJE SAULA

Co myslíte, podařilo se mu to? Skutečně je odvedl v poutech do Jeruzaléma? No, ono se mu to docela zašmodrhalo, ono se totiž na cestě cosi stalo. Něco divného, podivného, s čím se jen tak člověk nepotkává. Stalo se to už na cestě do Damašku. Výpravu obklíčilo světlo, záře z nebe. Představte si, záře a hlasy! Všechny to docela vzalo. Byli zkoprnělí, nebyli schopni slova, nespátřili však nikoho. No a Saula to vzalo o to více. On totiž uslyšel otázku, která mu tak šla na tělo, až ho zamrazilo: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Možná se u něj už v té chvíli objevily pochybnosti, tak jak to je, jsem na správné straně? A hned začal pátrat, zeptal se: „Kdo jsi, Pane?“ Hlas odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Vstaň, jdi do města a tam se doviš, co máš dělat.“ Tak to tedy je! „Fakticky, že bych byl až takhle mimo?“ říkal si asi Saul. Vstal, protřel oči, avšak ouha, nic neviděl. Ta záře, ta otázka i ten naléhavý hlas ho zasáhly. Když nás něco velmi zasáhne, tak se z toho obyčejně jen tak hned nevzpamatujeme. A tak toho

našeho otřeseného a nevidomého Saula pěkně za ručičku odvedli do Damašku. Tři dny byl Saul sám, nic neviděl, nic nejedl a nepil.

IV. ANANIÁŠ POSLÁN POKŘTÍT SAULA

V Damašku zůstal Saul v jednom domě u nějakého Judy. Ovšem v Damašku žil i jiný človíček, byl to učedník Kristův, jmenoval se Ananiáš. No a co se nestalo. Tohohle učedníka si Pán Ježíš zavolal a povídá mu: „Jdi hned do ulice, která se jmenuje Pří-má, a tam v domě Judově vyhledej Saula z Tarsu. Právě se modlí a dostalo se mu vidění, jak k němu vchází muž jménem Ananiáš a vkládá na něj ruce, aby opět viděl.“

„Ale, Pane“, povídá ten učedník Ananiáš, „to nemyslíš vážně. Víš vůbec, co je to za člověka? Je známý tím, a vyprávělo mi to už mnoho lidí, kolik zla a utrpení už tou svou horlivostí způsobil bratrům a sestřám v Jeruzalémě. I zde má moc zatknout každého, kdo vzývá tvé jméno. To sis asi spletl, ne?“

Není divu, že tak mluvil. Sotva budete věřit člověku, který vám něco špatného udělal, třeba „nabonzoval“, udal. To je pochopitelné. Ovšem dá se u toho zůstat? Co myslíte?

Podívejme se ale, co na to řekl Ježíš. Co asi mu tak na to mohl říci? „Jdi, neboť právě jeho jsem si vybral, aby se stal mým nástrojem (nádobou), který chci použít. Právě jeho jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským. Ukáži mu, co všechno musí podstoupit pro mé jméno.“

Tomu už nemohl Ananiáš odporovat. Vešel do domu Judy, bez zdráhání vložil ruce na Saula a řekl: „Saule, můj bratře, posílá mě k tobě Pán – ten Ježíš, který k tobě promluvil na cestě. Tento náš společný Pán chce, abys opět viděl a abys byl naplněn Duchem svatým.“ V té chvíli Saul prohlédl. Uvěřil. Hned se dal pokřtít. Přijal pokrm a síla se mu vrátila.

V. SAULOVO PŮSOBENÍ V DAMAŠKU, ÚTĚK PŘED NEPŘÁTELI

Ze Saul se stal člověk zapálený pro Krista. Hned začal v synagógách kázat, že Ježíš je Syn Boží. Měl to však hodně těžké. Křesťané mu jeho opravdovost příliš nevěřili a židé se zlobili. Všichni, kdo ho slyšeli, říkali: „To je přece ten, který se snažil v Jeruzalémě vyhladit všechny Ježíšovy vyznavače. I sem přišel jen proto, aby je v poutech odvedl k velekněžím.“ Saul však působil den ode dne mocněji.

Po nějaké době se židé uradili, že Saula zabijí. A aby nemohl opustit město, ve dne v noci hlídali městské brány. Saul se to dozvěděl. Co teď? To by to působení pro Krista hezky rychle skončilo.

Saul s učedníky si však věděli rady. Protože jiný východ z města nebyl, spustili jej dolů z hradeb v koši po provazech mimo město. Tak se zachránil.

VI. SAUL PŘIJAT/NEPŘIJAT V JERUZALÉMĚ

„Obrácený“ Saul se vrátil do Jeruzaléma. A zase to neměl jednoduché. Všichni se jej bojí, platí stále za pronásledovatele církve, následovníků Kristových. (Důvěřoval bys takovému člověku? Pomohl bys mu?)

Ano, ještě že tam byl učedník jménem Barnabáš, který se ho ujal. Přivedl Saula k apoštolům a řekl jim: „Koukejte, já vím, že byl zastaven a osloven Ježíšem na cestě do Damašku. A vím, že tam neohroženě zvěstoval Ježíše. Zaručuji se za něho, je fajn, je náš.“ Jeruzalémští křesťané se spolehli na Barnabášova slova a přijali jej. Saul pak i zde směle a neohroženě kázal o Ježíši. Brzo to však začalo vadit i zde, a tak jej bratři vypravili do Tarsu.

Z pronásledovatele se stává užitečný služebník. Z protikřesťanského horlivce a udavače výborný svědek Kristův. Nevíme, jak je to možné. Důležité však je, abychom dali lidem šanci, abychom je nezavrhovali, i když je v tom riziko. Tak to možná znáte, možná to poznáte ve svém životě. Bůh má možnost povolát každého i vašeho nepřítel.

MODLITBA

Ježíši Kriste, ty si povoláváš za učedníka, koho chceš. Ty si činíš nástroje a nádoby z lidí pro radostné evangelium Ty dáváš šanci i těm, kteří jsou mimo, kteří se ženou za svou pravdou, (kteří chodí přes mrtvoly). Dej nám odvahu, ať i my dáme šanci našim nepřítelům a odpůrcům ve škole, doma nebo v církvi. Dávej nám široké srdce. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Proberte s dětmi souvislosti se starozákonními příběhy (1Sa 24, Ex 3 aj.) Upozorněte, že novozákonní autoři počítali s tím, že se jejich posluchačům mnoho souvislostí rozezná (ani autor Skutků nepíše podle některých vykladačů pro křesťany z pohanů, ale pro tzv. křesťany z helénistických židů).
- Mohli byste uvést nějaké příklady pronásledování křesťanů, židů, muslimů, popř. příklady pronásledování z rasových důvodů?
- Kdo to je fanatik, co dělá? Je to zaměstnání? Může se stát fanatikem spíše člověk nevzdělaný, nebo vzdělaný?
- Slyšeli jste o nějakých křesťanských fanaticích?
- Víte, že i Jan Hus zpočátku netoužil po reformě církve, ale po pohodlném životě kněze?
- Jsou u vás ve sboru někdy křtění i dospělí lidé?

- Když se v nedělní škole objeví někdo nový, vítáte ho rádi – nebo reagujete nedůvěřivě a ustrašeně jako jeruzalémští křesťané na Pavla?
- Jak by to s Pavlem a dalším kázáním evangelia dopadlo, kdyby další pokračování záleželo jen na jeruzalémských křesťanech?

PETR NAVEDEN KE KŘTU POHANA 26.11.2006

Sk 10,1-48; 11,1-18 poslední neděle v církevním roce

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 145,18 (kral.) — Blízký jest Hospodin všem, kteříž ho vzývají, všem, kteříž ho vzývají v pravdě.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 10,1-8

PÍSNĚ

To já, ó Pane můj (S 331); Není lepší na tom světě (BTS 8, EZD 611);
Jděte po všem světě (BTS 86); Před tvou tváří, Pane (S 276); Ó, Pane,
smiluj se nad námi (EZ 67); Jednou budem dál (S 120); Nejsem zrovna
muzikant (S 208); Vzdejte Pánu slávu čest (BTS 9, EZ 136), Kdo je
mocný jak ty, Hospodine (EZD 609), Uč nás na cestě pravé (EZD 679)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– Důstojník Kornélius je nazván v ekumenickém překladu „zbožným“, dosl. **bohobojným**, což není výraz pro obzvlášť zbožného člověka, ale pro určitou vrstvu lidí sympatizujících s židovstvím. Bohobojným byl nazýván pohan, který žil v úzkém styku se synagógou, ale který se předpisům židovského zákona podřizoval jen částečně (např. Sk 10,2; 10,22; 13,16), narozdíl od proselytů, kteří se jim podrobili cele. Na jiných místech se o tom, kdo je bohobojný, mluví jako o tom, kdo „uvěřil v jediného Boha“ nebo „Ctí jediného Boha“ O tyto lidi povětšinou jde, když se mluví o pohanech, Řecích v synagóze (např. Sk 14,1; 17,4; 18,4). Židé tento stupeň na cestě k plnému přijetí zákona viděli jako první krok, který měl být dovršen naprostým a bezvýhradným přilnutím k jejich zákonu (viz Nový zákon, překlad s poznámkami, Praha 1978, Kalich, s. 285).

Postoj „bohobožného“ můžete dětem ilustrovat jako postoj toho, kdo přijal za svou písničku „Není lepší na tom světě nežli Boha ctíti“ (BTS 8) – ovšem bez poslední sloky, její obsah přichází zvěstovat Petr.

– podle zmínek v NZ dodržoval Petr (podobně jako Jakub, bratr Páně) **ty starozákonní předpisy**, které byly závazné i pro zákoníky. V tomto ohledu Petr náležel ke konzervativnímu křídlu křesťanské církve. Petr dodržuje určené hodiny pro modlitbu (srv. vv. 3.9.30), předpisy pro jídlo a očišťující předpisy. Proto se Petr hrozí, že by měl jíst nečistá zvířata (viz zákaz jídla nečistých zvířat v Mojžíšově zákoně – Lv 11,3nn; Dt 14,3).

– **tříkrát opakované vidění** není zázrakem v běžném slova smyslu. Spíše jde o „průlom z nebe“, který ve Skutcích umožní, aby zvěstovatelé evangelia udělali krok, na který nejsou sami od sebe vybaveni. Na těchto místech Lukáš do vyprávění zařazuje anděly či „muže v zářících rouchu“ jako ty, kdo „postrčí“ aktery směrem, který by je samotné nenapadl. Můžete připomenout vidění, které měl Ananiáš o Pavlovi (Sk 9,10nn). Z „nebe“ se pěkně nadřou, než otevřou církev pro neskladné typy jako byl Saul/Pavel nebo pohan Kornélius.

– sen o plachtě s čistými a nečistými zvířaty Petrovi naznačí, že kultickou a společenskou kategorií nečistoty nelze ztotožňovat s pohany. Pohané nejsou nečistí. Petr je poslán, aby

se s nimi setkal. Ježíšovo pověření „jít do celého světa“ doceňuje Petr teprve nyní.

To zpočátku nechápou jeruzalémští bratři ze Židů, když jim Petr referuje o křtu Kornélia – vyčítají mu, že „navštívil neobřezané lidi a jedl s nimi.“

– o sporech kolem **zvěstování pohanům** svědčí i zmínky v epištolách. Podle svědectví apoštola Pavla (srv. Ga 2,7-13) se Petr v kritických chvílích podířil názoru těch, kdo pohany nutili k přijetí obřizky a uznání závaznosti předpisů, které jsou závazné pro židovstvo.

– seslání Ducha svatého na pohany – ve v. 38 doslova stojí „*Bůh pomazal Ježíše z Nazareta Duchem svatým.*“ Tak je oddíl o zvěstování Kornéliovi propojen s Ježíšovým vystoupením v Nazaretě coby pomazaným služebníkem Hospodínovým – Mesiášem (Lk 4,16nn). Duch zmocňuje k Mesiášství Ježíše – a Duch k tomuto Mesiáši a jeho osvobodivému dílu otevírá cestu i pohanům (problém Božího díla mezi pohany se řeší už v Lk 4, srv. vv. 25-27). To je pravděpodobně důvod obrácené posloupnosti – nejdřív dar Ducha, potom křest. Cestu k rozpoznání a přijetí Mesiáše otevírá Boží dech svobody a naděje, nikoli dodržování příslušných ustanovení Zákona.

Opačná posloupnost proti obvyklému průběhu (srv. např. Sk 2,38) šokuje nejvíc Petrovy bratry ze židů. Tento motiv potvrzuje, jak těžce v první církvi rodilo přesvědčení o pravoplatnosti mise mezi pohany. Pro okruh kolem Štěpána (viz jeho kritika chrámu – Sk 7), popř. Filipa to nebyl problém (srv. křest etiopského dvořana bez jakýchkoli předběžných podmínek kromě vyznání víry – Sk 8,26-40)

– příběh o křtu Kornélia a jeho přátel nese důležitý motiv: **překročení bariéry na cestě zvěstování pohanům.** Petr své kázání začíná zjištěním, které je důležité především pro něj samotného: Bůh nikomu nestrání. (10,34)

Můžete tento oddíl srovnat s Filipovým křtem etiopského dvořana (Sk 8,26-40, viz úloha č. 11). Nechte děti

oba příběhy porovnat, aby přišly samy na to, v čem se liší Filipův a Petrův postoj (popř. Filipa a Jeruzalémských).

2. ÚSKALÍ TEXTU

– neměli bychom zastírat, že v církvi byly od počátku různé názorové proudy i spory a nedorozumění. Neexistovala kdysi a kdesi ve všem jednotná církev, která se nešťastným vývojem nebo neposlušností rozštěpila do více církví. Problém nemusí být v tom, že jsou církve konfesijně rozrůzněné – prvotní církev byla rozrůzněna od samého počátku. Věrohodnost církvi trpí tehdy, když se nedovedou domluvit, vzájemně se nerespektují a považují bohoslužbu druhých za méněcennou, institučně nezajištěnou nebo věroučně naprosto zmatenou.

Vedle pochopitelné konfesní různorodosti však církev od počátku ohrozovaly sektářské tendence těch, kdo si zakládali na výlučnosti svého společenství (mimo naše společenství není spasení) a nechtěli respektovat a ocenit přínos jiných. Příběh o Petrově kázání jeruzalémským křesťanům (Sk 11,1nn) ukazuje, jak těžce se rodí přesvědčení, že i druzí, kteří nejsou v našem společenství, jsou spasení.

– opakující se motivy ve Sk 9-11, které legitimizují zvěstování evangelia pohanům, ukazují na obtížnost tohoto zápasu a také, že toto rozhodnutí bylo potřeba i „dodatečně“ (z pozice Lukáše, který píše v době, kdy to byla hotová věc) zdůvodňovat. Pro nás je tento pohled většinou už docela samozřejmý. O skutečné míře napětí mezi zvěstovateli pohanům a mezi židy ale vypovídá např. list Ga 1.

Můžete tedy opakovaně připomenout, že díky tomuto naprosto nesamozřejmému „přehození výhybky“ se evangelium dostalo až k nám. A upozornit, že tento zápas klade na církve vždycky znova nárok, aby byla otevřenější vůči těm, kdo jsou např. z pozice dosavadního vnímání a zaběhaných pravidel přehlíženi a odsuzováni.

– tento oddíl, v němž se mluví o da-

ru Ducha svatého před křtem, je jedním z těch, na jehož základě se postupně vyvinulo učení o biřmování/konfirmaci (oddělení křtu vodou a udílení daru Ducha svatého při vzkládání rukou). Některé křesťanské proudy zdůrazňují křest Duchem s průvodními znaky (např. mluvení jazyky) jako zvláštní (a nutnou) podmínku duchovního života. O něco takového však v tomto příběhu nejde. Seslání Ducha svatého na pohany zdůrazňuje suverenitu Boží milosti a Božího povolání před institucionálními nároky církve. Duch nám umožňuje věřit, že Ježíš je především ten, jehož Duch pomazal, aby nesl radostnou zvěst (evangelium) zkroušeným – a vysvobozoval. Tak Duch vymaňuje vždy znova z osidel zákonictví (náboženství, zakládajícího si na dodržování předpisů) a zároveň váže víru na příběh Ježíše.

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Cestu od Petra ke Kornéliovi mohou děti hledat buď na začátku nebo po vyprávění. Pokud ji budou hledat na začátku, ptejte se jich pak, zda bylo snadné cestu najít; jestli vědí, proč tam ta prasata jsou a jestli cestu spíš ztěžují nebo usnadňují. Příběh jim potom můžete vyprávět jako „vysvětlení“ obrázku.

Po vyprávění můžete zase děti vyzvat, aby si teď zahrály na Petra a našly cestu ke Kornéliovi.

4. POMŮCKY:

- křestní náčiní; obrázek křtu
- fotografie křesťanského shromáždění lidí různé barvy pleti

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil – „bohu-mil“ je jméno, které souzní s „bohobojnými“. Teofil se tedy může v Kornéliově postavě dobře najít. To je jeho parketa. Lukáš mu může svým zdoluhavým vyprávěním vysvětlovat, že to vůbec nebylo samo-

zřejmě, otevřít cestu evangeliu Mesiáše Ježíše k pohanům. („Teď je příležitost, abychom to probrali důkladně.“) Může tak Teofila vést k vděčnosti – a zároveň k odpovědnosti za to, aby se v církvi neusazovaly nové typy zákonictví, samolibosti a nadřazenosti.

Motivace pro Teofila se dá navázat na napětí „uzavřenost církve x otevřenost pohanskému prostředí“, „dodržování předpisů Zákona x víra jako dar Ducha“ a j.

b) pro mladší a střední školní věk:

Sedli byste si v autobuse (trolej-buse, ve vlaku) vedle černocho, Roma, kluk vedle děvčete a děvče vedle kluka? Bránilo by vám v tom něco?

Mladším děti těžko porozumí předpisům o kultické nečistotě zvířat podle Mojžíšova zákona. Petřův sen nemusíte ve vyprávění rozebírat. Stačí, když děti pochopí, že Petr se mohl na Kornéliá dívat přes prsty kvůli tomu, kým byl – cizinec, pohan, voják...

pro starší školní věk:

Umíte si představit, že by do vašeho sboru začali chodit místní Romové nebo Vietnamci? Vadilo by vám to? Změnilo by se něco?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší a střední** školní věk:

Můžete vyprávět pouze 10. kapitolu.

I. Motivace

II. Bohobojný voják Kornélius – věřil v jednoho Boha, ale ještě nebyl pokřtěn

III. Apoštol Petr se modlí a učí se, že pohané nejsou u Boha horší než židé

IV. Petr jde ke Kornéliovi, vypráví mu o Ježíši

V. Kornélius a jeho přátelé jsou pokřtěni

b) osnova pro **starší** školní věk:

V příběhu se prolínají časové roviny (nejdříve Kornéliovo vidění, pokyn, aby přivedli Petra, pak se teprve líčí Petrovo vidění, nakonec pak ještě Petrovo

vyprávění v Jeruzalémě.) Dejte pozor, aby se vám vyprávění nezamotalo.

- I. Motivace
- II. Bohabojný voják Kornélius
- III. Kornélius dostává pokyn, aby poslal pro Petra
- IV. Petr má trojí vidění: pohané nejsou nečistí
- V. Petr přijímá pozvání do Kornéliova domu

- VI. Petr pohanovi vysvětluje význam svého vidění
- VII. Seslání Ducha svatého i na pohaný
- VIII. Kornélius a jeho přátelé jsou pokřtěni
- IX. Jeruzalémsí bratři vyčítají Petrovi, že navštívil pohany
- X. Petr káže jeruzalémským: potvrzení pravoplatnosti křtu pohanů

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Můj tatínek má starý anglický slovník. Hned na začátku jsou na několika stránkách vypsány věty, které by prý měl znát každý, kdo se chystá na návštěvu Anglie. Například: „Drožkáři, je tato drožka volná?“ „Ne, pane, ale počkejte, zapískám vám na jinou drožku.“ Nebo „Přejete si navoskovat kníry špičkami nahoru nebo rovně?“ A takových podobných důležitých vět je tam více. Představte si, jak někdo vybaven těmito větami přicestuje do dnešního Londýna. Myslím, že by mu už nebyly nic platné. Takhle před sto lety, to by se hodily. Jenže rozpoznat, co se už nehodí, co je zastaralé, to není vždy tak snadné. Co se týče oblečení, v tom máme obvykle jasno, ale rozpoznat, že jsou zastaralé naše názory a zvyky, to už je těžší.

Židé dodržovali spoustu náboženských předpisů. V dnešní době nám některé připadají nepochopitelné, ale kdysi dávno měly svůj důvod. V dávných dobách žil izraelský národ uprostřed pohanů a většina takových předpisů sloužila k tomu, aby se Izraelité ubránili pokušení přejímat od pohanů jejich náboženské způsoby, aby si udrželi víru v Hospodina nepokřivenou. Pravověrní židé například směli jíst maso jen některých zvířat. Ostatní bylo nečisté – to neznamenalo, že to je špinavé, ale že to vzdaluje od Boha. Bylo to zpravidla maso zvířat, která byla posvátná nebo jinak důležitá pro pohanská náboženství. Kdo by jedl takové maso, nesměl by se účastnit bohoslužeb, ani kdyby se pořádně umyl. Židé také nesměli s pohany jíst u jednoho stolu, dokonce nesměli ani vcházet do jejich domů.

S příchodem Pána Ježíše se však mnoho změnilo a mnohé tyto zvyky už přestaly být důležité. Víra v Hospodina už totiž nebyla jen pro židy, ale byla otevřena pro všechny lidi. Jenže křesťanům, kteří vyrostli jako pravověrní židé, chvíli trvalo, než na to přišli. A o tom je náš dnešní příběh.

II. BOHABOJNÝ VOJÁK KORNELIUS

Ve městě Cesarea žil římský důstojník Kornelius. V tehdejší době to byl poměrně bohatý a společensky vysoko postavený muž. Ačkoli se nenarodil jako žid, věřil v Hospodina. Sice nedodržel všechny židovské zvyky, ale pravidelně se modlil, podporoval chudé a snažil se žít tak, aby se to Bohu líbilo. A vedl k tomu celou svou rodinu i služebnictvo.

Jednoho dne se jako obvykle odpoledne modlil, když tu se mu ukázal anděl – Boží posel. Řekl mu: „Bůh přijal tvé modlitby a dobré skutky a pamatuje na tebe.“

Když Pán Bůh připravil pro své věrné záchranu, pamatuje i na Kornelia. Proto k němu posílá svého anděla se vzkazem: Ať Kornelius pošle do městečka Joppe pro apoštola Petra, který tam bydlí u Šimona koželuha v jeho domě u moře. Jako adresa to tehdy stačilo. Někdo by možná pochyboval, ale Kornelius vzal tu zprávu vážně. Hned jak anděl odešel, zavolal si dva věrné služebníky a jednoho vojáka ze své stráže, který také věřil v Boha, všechno jim vypravoval a poslal je do Joppe pro Petra. Cesta do tohoto města – samozřejmě pěšky – trvala necelé dva dny.

III. PETROVO VIDĚNÍ

Apoštol Petr byl v té době opravdu na návštěvě v Joppe a v poledne – zrovna v tu dobu, když se Korneliovi služebníci blížili k městu – se modlil na střeše domu. Tehdy stavěli domy s rovnou střechou a bylo běžné tam odpočívat nebo tam odejít, když člověk chtěl mít klid a nechtěl být rušen – jako například při modlitbě.

Petr se modlil a pak dostal hlad. A zatímco čekal, až bude uvařený oběd, měl zvláštní vidění. To si snad můžeme představit jako živý sen: Na zem se snášela velikánská plachta a na ní byla všelijaká zvířata, ptáci i plazi. A ozval se hlas, který mu řekl, aby si z těch zvířat udělal jídlo. Ale Petr se bránil – vždyť v té plachtě byla zvířata, která měli židé zakázáno jíst! A Petr tento příkaz nikdy neporušil! Ale hlas mu odpověděl: „Co Bůh očistil, to nepovažuj za nečisté.“ A to všechno se třikrát opakovalo.

Petr usilovně přemýšlel, co tohle vidění znamená, když zrovna v tu chvíli Korneliovi poslové konečně našli dům Šimona koželuha a ptali se, zda tam bydlí Šimon, kterému říkají Petr. V tu chvíli Petr pochopil. To si ho sám Pán Bůh tím trojím snem připravil na tohle setkání. Nebýt toho, nejspíš by se Korneliovým poslům slušně omluvil, že jeho víra mu nedovoluje jít s nimi, a poslal by je pryč. Místo toho je pozval dál, nechal je přenocovat a ráno se v doprovodu několika křesťanů z Joppe vydali na cestu.

IV. PETR KÁŽE U KORNELIA

Když druhý den přicházeli do Cesaree, Kornelius už je očekával. Sezval příbuzné a nejbližší přátele a všichni dychtivě čekali, jaké zprávy jim Petr přinese.

Když Petr přišel ke dveřím, Kornelius mu vyšel naproti, poklekl před ním a poklonil se mu. Jen si představte, římský důstojník se vkleče klaní prostému židovskému rybáři! Většina římských občanů si totiž židů nevážila, ale Kornelius byl jiný a navíc v Petrově osobě vítal Božího posla. Petr však tuto poctu odmítl a řekl mu: „Vstaň, vždyť já jsem taky jen člověk.“

Když vešli do domu, zjistil Petr, že tam na něj čeká mnoho lidí. Oslovil je: „Dobře víte, že židé nesmějí pohany navštěvovat, ale mně Bůh ukázal, abych si o žádném člověku nemyslel, že styk s ním znečišťuje. Proto jsem k vám bez váhání přišel. Ale teď už mi povězte, proč jste pro mne poslali?“ Kornelius mu začal vyprávět o svém setkání s Božím andělem. Pak Petra požádal, aby jim řekl vše, co mu Pán Bůh uložil. Petr byl opět překvapen: „Teď už opravdu vidím, že Bůh nikomu nestrání, ale v každém národě je mu milý ten, kdo v něho věří a je spravedlivý.“ A začal shromážděným vyprávět o Pánu Ježíši. O tom, jak učil, uzdravoval i o tom, jak ho pak ukřížovali. Mluvil i o tom, jak Ježíš vstal z mrtvých a jak svým učedníkům uložil, aby o něm kázali, že on je ten očekávaný a Bohem seslaný zachránce a že budou odpuštěny hříchy těm, kdo v něho uvěří.

V. DUCH SVATÝ SESTOUPIL NA POHANY

Ještě nedomluvil, když tu na Kornelia a jeho rodinu a přátele sestoupil Duch svatý. Petr i jeho průvodci byli velmi překvapeni, že Duch svatý sestoupil i na pohany. V tu chvíli Petr poznal, že už nic nebrání tomu, aby tito pohané byli pokřtěni.

Ještě několik dní zůstal Petr na návštěvě u Kornelia a jistě jim vyprávěl o dalších Ježíšových činech a učení.

VI. PETR V JERUZALÉMĚ

Tím ale Petrovy povinnosti neskončily. Když se vrátil do Jeruzaléma, musel před ostatními apoštoly a členy křesťanského sboru obhájit, jak to, že pokřtil pohany.

Zpočátku mu to měli za zlé. Židé se přece od pohanů oddělovali. Pokud nějaký pohan uvěřil v Boha, musel přijmout všechny židovské zvyklosti včetně obřizky. Anebo musel dodržovat aspoň některé zvyky a byl takovým židem „napůl“. Křesťané židovského původu byli přesvědčeni, že kdo chce být křesťanem, musí se nej-

prve stát židem se vším všudy. Proto se na Petra zlobili.

Petr jim ale začal podrobně vyprávět o svém vidění, i o tom, jak anděl navštívil Kornelia, a nakonec i o tom, jak při jeho kázání na pohanské posluchače sestoupil Duch svatý. Proč by měl odpírat křest vodou lidem, které si už Pán Bůh viditelně vyvolil? Apoštolové Petrovi nakonec dali za pravdu a chválili Boha, že i pro pohany připravil věčný život.

A díky tomu se mohli stát křesťany i naši předkové a nakonec i my.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti, že neděláš rozdíly mezi lidmi, že tvá laskavá náruč je otevřena pro všechny bez rozdílu. Jsme ti vděční, že jsi se svou spásou pamatoval na naše předky i na nás, a prosíme, abychom pro hloupé předsudky nepřekáželi šíření tvého slova. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Jsou mezi lidmi různé barvy platin nějaké rozdíly? je některá rasa podřadná?
- Stává se křesťanům, že se na nějakou skupinu lidí dívají přes prsty?
- Máme nějaké předpisy, které říkají, kdo smí být pokřtěn a kdo ne?
- Znáte nějakého vojáka, který chodí do kostela? Sedli byste si vedle něho v kostele, nebo byste měli trochu strach?
- Víte, že někteří evangeličtí faráři slouží v armádě jako kaplani?
- Máme v církvi nějaké předpisy o tom, co a kdy se smí nebo nesmí jíst?
- Znáte nějaké významné misionáře nebo kazatele, kteří jsou např. černoši?
- Vyskytují se v dnešním příběhu nějakí „zákoníci“?
- Myslíte, že jsou nějakí lidé, kteří se musí nejdřív změnit, a potom teprve mohou uvěřit v Ježíše?

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 107,20-21 — Seslal slovo své a uzdravil je, zachránil je z jámy. Ti ať vzdají Hospodinu chválu za milosrdenství a za divy, jež pro lidi koná.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 12,1-8

PÍSNĚ

To já, ó Pane můj (S 331); Jděte po všem světě (BTS 86); Pjijď již, pjiijď Duchu Stvořiteli (BTS 34, S 278); Aj, Pán kraluje (EZ 353); Můj Pán všechny svolá (BTS 92, S 193); V nebi je trůn (S 360); Volný jsem (S 375); Má duše Boha velebí (BTS 29, S 176); Pán Bůh je síla má (EZ 182, BTS 42); Svobodu nám dá (NP 63, S 317)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **povaha vyprávění:** Masivní výrazivo našeho oddílu připomíná legendární styl, podobně jako i v jiném příběhu o vysvobození (Sk 16,25-34). (Nebojme se slova „legenda“: na rozdíl od pověr a výmyslů legendární motivy v bibli odkazují stejným směrem jako celá biblická zvěst, k oslavě Boží.)

– Legenda o vysvobození apoštolů není izolovanou, chvilkovou záležitostí, nesvědčí o kultickém, mysterijním, extatickém vytržení myslí, nýbrž je zakotvena v rámci velkého Božího činu: tím je vysvobození vyvoleného lidu. Proto v příběhu (odehrává se v době Velikonoc!) nalezneme zřetelné narážky také na Ex (např. Sk 12,8 – Ex 12,11). Stejně jako při exodu je i tady zdrojem vysvobození věrnost a rozhodnutí Pána. Tento titul, který v řeckém překladu Starého zákona náležel výhradně Hospodinu, se nyní zřetelně vztahuje k Ježíši Kristu. Postava, činy a slova anděla (srov. Ž 91,11nn) dosvědčují, že v „Ježíši Kristu se Bůh sám pouští do posledního boje, který má své důsledky na zemi i na nebi“ (BS-A, s. 11).

– **čas Herodovy perzekuce** (vv. 1-5): Herodes (historicky připadá v úvahu jedině Herodes Agrippa I., viz

BS-N, s. 205) je líčen jako všemocný orientální krutovládce. Umane si – a nechá popravít Jakuba, jakoby na zkoušku, jaká bude odezva. A když vidí, že by z takového počínání mohl těžit, rozhodne uvěznit i Petra. Čas Petrova věznění v dokonale střeženém žaláři ovšem není pouze časem Herodových okázale krutých rozhodnutí. Je zároveň časem Velikonoc, přestic a hodů Beránka. V tomto čase se křesťanské společenství schází, aby slavilo jiného Pána – toho ukřižovaného a zároveň vítězného. Proto také zprostřed křesťanského společenství neslyšíme nářek lidu, vydaného na milost či nemilost krutovládci, ale slyšíme vytrvalou přimluvnou modlitbu.

– **anděl Páně** (vv. 6-11): ve chvíli, kdy Herodes hodlá dokončit svůj zámer, té noci (první posváteční) přichází ke slovu jiný děj – událost spásy. Je příznačné, že spása začíná zase tam, kde se nejméně dala čekat. Anděl Petra vzbudí – osvobodí – připraví k nečekané cestě ke svobodě (srv. Ex 12). Anděl otevírá cestu zevnitř žaláře ven. Tato cesta je čím dál „otevřenější“: poslední, železná brána – symbolizující nedobytnost vězení – se už otevírá automaticky.

– procitnutí: člověk není na děj

záchranu připraven, musí procítat postupně. Petr „neví, zda to, co se děje, je pravda“, domnívá se nejprve, že jde o pouhé vidění, které pomine a po kterém se „probudí“ zpět do zlé reality. Ale jde tu o reálné vysvobození – proto Petr, když „přijde k sobě“, odpovídá na celou událost chválou a vyznáním víry: NYNÍ VÍM, že jednal Pán. Spása v Kristu není chvilková kultická záležitost, ale „opravdové“ vytržení ze skutečné a citelné moci zla (třeba i v jeho politických a mocenských rozměrech).

– **setkání se shromážděním církve** (vv. 12-17): záchrana Petra jako Kristův vysvoboditelský čin ale vyvede z míry i křesťany. I když se za Petra modlili, nechápou jeho vysvobození jako samozřejmý důsledek svého modlitebního úsilí. Nejprve nevěří. Radost otrokyně Rodé a její zprávu o svobodě prohlašují za výplod pomatené mysli. Potom se domnívají, že jde o Petrova „andělského“ dvojníka. (Podle některých vykladačů mysleli, že je to provokatér, který se za Petra vydává, nebo že byl Petr propuštěn, protože se stal konfidentem.) A nakonec, když se po velkém úsilí dostane Petr dovnitř, neprožívají radost ze setkání, ale úlek. Mocné činy záchranu nevyvolávají automaticky radost a vděčnost, ale bázeň. Jenom v bázni lze ale také porozumět následnému Petrovu zvěstování o vyvedení z žaláře.

– **Herodův pád** - závěrečná scéna ostře kontrastuje s předchozím dějstvím. Obyvatelé Týru a Sidónu - měst příslovečného modlářství (viz Iz 23, Ez 26-28, Am 1,9n) přicházejí prosit o obnovení smlouvy a zajištění dalších dodávek potravin (srv. 1Kr 5,25, Ez 27,17). Herodes od tohoto pohanského obyvatelstva přijímá božskou poctu. Jeho nenadálý konec patří k „rubu“ dějin spásy (srv. desátá egyptská rána): ten, který vysvobozuje ponížené a zotročené, sráží z vladařských stolic ty, kdo ve svém srdci smýšlejí pyšně a prohlašují se za božské (Ez 28,2, L 1,51).

– Herodes je v tomto textu líčen v dosti pochmurných barvách. Herodes

Agrippa I. ovšem pro Judsko vykonal leccos prospěšného (BS-N, s. 205). Soustředil-li se autor Skutků na Herodovu vladařskou svěvolí, nejde mu ani tak o konkrétní osobu, jako spíše o varování před svěvolí, která nad sebou neuznává žádnou jinou autoritu.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– legendární poloha zvěsti: příběh nechce podepřít víru vnějším zázračným. Mluví jazykem srozumitelným Lukášovým posluchačům. My ho smíme slyšet jako dosvědčení reálnosti kristovského vysvobození tváří v tvář všemu, co si dnes na člověka činí nárok a spoutává ho. Proto je třeba zachovat všechny „skladebné“ prvky příběhu ve stejné vyváženosti: svědectví o vysvobození, lidských pochybnostech, nedověře církve, sebezbožňující svěvolí mocných. Už z této skladby je zřejmé, že událost spásy není uchopitelná vnějšně – ani nechce vnějšími efekty přemoci – ale že jde o svědectví víře a pouze skrze víru uchopitelné (skrze přitakání pravdivosti této události).

– vytrvalá modlitba: není to nástroj, kterým se dá zapůsobit na Boha, aby se projevil tak, jak my potřebujeme. Vyprávění nechce popsat JAK se správně modlit, abychom dosáhli svého, ale dosvědčuje, ŽE společenství scházející se ve jménu Ježíše Krista se má ke komu obracet i v situaci nezajištěnosti.

– anděl není nějaký „superman“, který se do vězení musí probourávat. Je pouze posel, který vede Petru po cestě, otevřeně samotným Ježíšem Kristem.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Starším dětem můžete zadat obrázek jako samostatnou práci. Vyzvěte je, aby si našly příslušnou kapitolu v knize Skutků, přečetly si ji a podle ní doplnily obrázek. Pak se jich můžete ptát, proč jsou na obrázku zrovna ty tři postavy; jestli by nestačil třeba jen Petr nebo Petr a Herodes a proč. (Síla Božího slova se neprojevuje jen vysvoboze-

ním věrných a krachem bohorovného potentáta. To by byla pohádka. Patří k ní i „ochota“ k oběti.)

Menším dětem můžete obrázky rozdat na začátku, aby si je dokreslovaly průběžně podle vašeho vyprávění. Nebo je mohou dokreslovat po vyprávění. Asi je zaujme hlavně osud Petra a Heroda. Na Jakuba si možná nevzpomenou. Díky dokreslování se k němu budete moct vrátit a zdůraznit, proč je jeho osud důležitý.

4. POMŮCKY:

Obrázek brány (vchodu) do vězení, pracovního tábora...

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil může za Lukášem přijít s pochybnostmi o Boží záchraně v situaci ohrožení, v situaci kdy už přestáváme věřit. Lukášovo svědectví jde ovšem proti pochybnosti „že Pán Bůh už s námi dnes nejedná, tak jako kdysi jednal“. Příběh veliké noci se děje pořád znova – může Lukáš oponovat Teofilovi. Tak jako vysvobodil Izrael z Egypta (o Veliké noci), tak jako o Velikonocích ze smrti vysvobodil Ježíše, tak i dnes my prožíváme Velikou noc vysvobození – a to nejen o Velikonocích jako Petr. Je to k nevíře – a nemohl tomu zprvu uvěřit ani Petr (ani ti okolo něj) – ale Boží záchrana se děje, i v našich životech.

b) pro mladší školní věk:

Už jste někdy byli někde zavřeni, za trest nebo omylem?

c) pro střední a starší školní věk:

Už jste byli někdy někomu „vydání

na milost a nemilost“? Bylo to jen při hře, nebo jste takovou situaci zažili „doopravdy“? Měli jste přítom strach? Co vám pomohlo?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

Mladším dětem můžete vyprávění zkrátit na část o Petrově uvěznění a osvobození. Takové osvobození zle očekávat od Pána Boha, i když my si připadáme v životě jako někde omylem zavření.

I. Motivace

II. Herodes uvěznil Petra v nedobytném žaláři

III. Ježíšův posel vyvádí Petra z vězení

IV. Křesťanské společenství nevěřilo Petrově vysvobození

V. Petr zvěstuje užaslým křesťanům o Kristově vysvobozující moci

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Vycházejme z navržené motivace: Ani Petr už možná nevěřil v dobrý konec – v situaci zastrasování, ponižování, kdy je člověk vydán na milost a nemilost druhých. Právě i v takových situacích se ukazuje, že pánem tu není člověk, ale Ježíš Kristus – a to i navzdory lidské nedověře.

I. Motivace

II. Herodes popravil Jakuba a uvěznil Petra

III. Nečekaná blízkost anděla Páně

IV. Petr vyveden ze žaláře

V. Nedověra církve a Petrovo zvěstování

VI. Soud nad svévolníkem

VII. Pánem je Kristus

VYPRÁVĚNÍ

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

Zkuste vysvětlit, co to znamená, když se řekne, že někdo byl někomu vydán na milost a nemilost. Co si pod tím představujete? Napadá vás něco? A vzpomínáte si, jestli jste někdy sami něco takového prožili? Měli jste tenkrát strach? A co vám nakonec pomohlo? Jak jste se zachránili?

Také my si dnes budeme vyprávět jeden takový příběh. O Petrovi, který byl vydán na milost a nemilost králi Herodovi, i o jeho podivuhodné záchraně.

2. HERODES POPRAVIL JAKUBA A UVĚZNIL PETRA

První křesťané to neměli jednoduché. Kromě nepřátel z řad Židů i Římanů se objevil na scéně další nepřítel. Stal se jim samotný král Herodes. Byl to vnuk toho Heroda, za jehož vlády se Ježíš narodil. Byl to zlý a krutý vladař. Ve svém postavení se ničeho neštít. Nikdo si před ním nemohl být jist svým životem. Když zjistil, že křesťané nejsou ve společnosti oblíbeni, začal je pronásledovat. Chtěl se lidem zalíbit a upevnit tak svou moc. Nejdříve dal popravit Jakuba, jednoho z prvních Ježíšových učedníků. Když viděl, že se to lidem líbí, přikázal zatknout i prvního z apoštolů, Petra.

3. PETR VE VĚZENÍ

Byly to smutné Velikonoce. O Velikonocích se křesťané radují z Kristova vzkříšení, a oni teď musí stále myslet na uvězněného Petra. Až svátky skončí, bude veřejně souzen a nakonec zcela jistě popraven. Král Herodes si v Jeruzalémě dělá, co se mu líbí. A oni, křesťané, jsou mu vydáni na milost a nemilost. Jak dlouho je ještě bude pronásledovat? Kolik dalších apoštolů asi ještě nechá zabít? Nebo bude chtít ve městě vyhladit celou církev? Takové otázky se jim asi honí hlavou. Myslí na uvězněného Petra a modlí se za něj. Kéž je mu Pán Bůh nablízku v jeho souzení.

4. PETR VYVEDEN Z ŽALÁŘE

A on zatím ve vězení čeká na smrt. Je spoután silnými řetězy, uvězněn za několikerymi dveřmi. Obklopen ozbrojenými strážemi po čtyřech vojácích. Z takového místa není úniku. Zdá se, že všechno je už marné. Nikde ani jiskřička naděje. Nikde žádná šance na vysvobození.

Ale právě tehdy se to stalo! Pán Bůh ukázal, že má větší moc než král Herodes i se všemi svými vojáky! Kolikrát už to Hospodin prokázal. Když zachránil svůj lid z egyptského otroctví. Když ho vyvedl z babylónského zajetí. Z ohrožení nepřátel. A když nakonec přemohl i smrt. Odvalil kámen z hrobu. A vzkřísil svého Syna Ježíše Krista. Jako tenkrát, právě tak jedná Hospodin i teď. On se nezměnil. Je tomu přesně tak jako o těch prvních izraelských i křesťanských Velikonocích. Stejnou mocí přemáhá Hospodin lidské zlo a vysvobozuje svého věrného. Neponechá ho napospas smrti.

Žádná pouta mu nemohou odolat. Žádné stráže ho neuhlídají. Žádné dveře nejsou před ním dostatečně uzamčené. Ani ty v Petrově žaláři. Najednou u něho stál anděl Páně a v žaláři zazářilo světlo. Anděl udeřil Petra do boku, vzbudil ho a řekl: „Rychle! Vstaň!“ A s Petrových rukou spadly řetězy. Anděl mu řekl: „Opásej se a obuj se!“ Petr to udělal a anděl ho vyzval: „Vezmi si plášť a pojď za mnou.“ Petr ho následoval. Z žaláře ven ho vyvádí Hospodinův posel. Odstraňuje okovy. Otevírá železná vrata. Ochraňuje před vězeňskými strážemi. Co se to děje? Petr si připadá jako ve snách. Jako ve vidění. Je to všechno pravda? Nebo jenom spí a všechno se mu zdá? Kdo mu to pomáhá? Je zmatený a nerozumí, co se s ním děje. Ale když vyšli ven z žaláře a nadechli se čerstvého vzduchu uprostřed nočního Jeruzaléma, Petr pochopil, co se stalo. To Bůh ho zachránil! To Bůh poslal svého posla, aby mu pomohl z pout!

Vždyť jsou Velikonoce. Ta chvíle nad nedělním ránem, kdy si církev připomíná Boží lásku a věrnost. I Hospodinovu moc, která zachraňuje člověka. Ano, otevírají se žaláře, praskají okovy a my se můžeme svobodně nadechnout...

5. NEDOVĚRA CÍRKVE A PETROVO ZVĚSTOVÁNÍ

Petr se vzpamatoval a zamířil nejkratší cestou k domu Marie, matky Jana Marka. U nich se scházejí křesťané. Jistě tam najde někoho blízkého. A skutečně tomu tak bylo. Mnoho jeruzalémských křesťanů se v tom domě právě shromáždilo k velikonočním bohoslužbám. Zpívali a modlili se. Když Petr zatloukl na domovní dveře, přišla služka jménem Rodé, aby se zeptala, kdo je venku. Vždyť to mohli být i nepřátelé, Herodovi vojáci. Je potřeba si počínat opatrně. Když ale zaslechla Petrův hlas, samou radostí nechala dveře zamčené a běžela dovnitř za ostatními. Volala: „Petr, Petr se vrátil!“ Ale oni si mysleli, že se spletla nebo se snad dokonce zbláznila. Nevěří jí. Copak je to možné? Petr je přece ve vězení a zítra má být souzen a popraven. Ale ona se nenechala odbýt. Šli tedy otevřít domovní dveře a užasli, když Petra spatřili. Poznali, že Hospodin vyslyšel jejich modlitby, i když oni sami v něco takového už ani nedoufali.

Petr počkal, až utichnou jejich překvapené výkřiky, a potom jim začal vyprávět, co všechno prožil. Vyprávěl jim o svém zatčení, věznění, ale především o zázračném Hospodinově vysvobození. Sám na sobě mohl poznat, jakou moc má Hospodin. Sám na sobě zakusil něco z tajemství velikonočního příběhu. Potom Petr přikázal, aby o jeho vysvobození pověděli i ostatním bratřím v Jeruzalémě. Nato se s nimi rozloučil a odešel z města.

6. SOUD NAD HERODEM

Ráno se mezi vojáky strhl poplach. Nikdo nedokázal vysvětlit, jak je možné, že Petr z vězení unikl. Herodes dal po něm pátrat, ale nikde ho nenalezl. Proto potrestal strážce a rozezleně opustil Judsko. Vypravil se do Cesareje, kde nějaký čas zůstal. Krátce nato ve slavnostním rouchu přijímal poselstvo týrských a sidónských obyvatel. Poté co k nim promluvil, začali ho všichni oslavovat: „To nemluví člověk, ale Bůh!“ Herodovi se to moc líbilo. Lichotilo mu, že ho považují za boha. Ale stihl ho trest. Postihla ho rána jako egyptského faraóna v čase, kdy Izraelci prchali z otroctví. Král Herodes zemřel ošklivou nemocí. Smutně a neslavně končí ti, kteří si hrají na bohy.

7. KDO JE PÁNEM

O moci a síle dvou pánů je tento příběh. O moci Herodově a o moci Hospodinově. Ten první dokázal jen věznit, mučit a zabíjet. Měl radost z toho, že jsou mu křesťané vydáni na milost a nemilost. Záleželo mu jen na sobě a svém trůnu. Chtěl, aby se mu lidé klaněli jako nějakému bohu. Ten druhý, Hospodin, naopak z pout a žalářů vysvobozoval a stále vysvobozuje. I v těžkých dobách je člověku a celé své církvi nablízku. Ničím se nedá odradit nebo zstrašit. Jeho moc je větší než moc všech pozemských mocipánů.

A slovo o něm se dodnes nepřestalo šířit. Také my jsme o něm a o tom, co dělá, směli slyšet. A z toho se radujeme.

MODLITBA

Děkujeme ti, Pane Bože, že jsi nám nablízku ve chvílích dobrých i ve chvílích zlých. Tvá mocná a zároveň milující ruka nás chrání, provází i potěšuje. Prosíme, už nás na tebe spoléhat. Uč nás tobě důvěřovat v každém okamžiku našeho života. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Znáte z moderních dějin vládce, který pronásledoval křesťany?
- Kde jsou křesťané pronásledováni dnes? Jak se za ně můžeme přimluvit? (modlitby, akce solidarity, petice aj.)
- Mohou ti, kdo vládnou v našem státě, jednat jako Herodes, nebo jim v tom něco překáží? A co?
- Znáte nějakého faráře, který chodí do vězení? Co tam vyřizuje za poselství?
- Znáte knihu (film) o hraběti Monte Christovi, nebo „Motýlkovi“? Viděli jste film „Vykoupení z věznice Shawshank“?
- Dovedli byste podle dnešního příběhu natočit akční film?
- Jak by tento příběh probíhal, kdyby ho psal scénárista thrillerů?

PAVEL VYSLÁN Z ANTIOCHIE 10.12.2006

Sk 11,19-26; 13,1-52 2. neděle adventní

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 9,12 (kral.) — Žalmy zpívejte Hospodinu, přebývajícimu na Sionu, zvěstujte mezi národy skutky jeho.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 11,19-23

PÍSNĚ

To já, ó Pane můj (S 331); Buď Bohu všechna chvála, čest (BTS 83, EZD 660); Zpívejte Pánu nové písně (EZ 98); Kdo na kolenou klečí (S 148); Krásná je modrá obloha (EZ 178); Ve jméno Krista doufáme (EZ 244,1-4); Jděte po všem světě (BTS 86)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **charakteristika oddílů:** po volání Pavla, apoštola pohanů, (Sk 9) a „obrácení“ Petra, který svou teologickou výbavu na otevřenost vůči pohanům nestačil (Sk 10-11), následuje vyprávění v „civilnějším“ stylu o tom, jak v Antiochii začali zvěstovat *helénům* – tedy pohanům nespjatým s židovskou tradicí. Následuje legendární velikonoční vysvobození ve Sk 12, potom oddělení Pavla a Barnabáše k misijnímu úkolu ve Sk 13.

Pro lukášovský způsob vyprávění je typické, že střídá zvěst o „masivních“ událostech příběhu spásy (při nichž jako by se otvíraly průhledy mezi nebem a zemí – jako např. Vánoce, Velikonoce, Letnice, ale i další) s příběhy laděnými naprosto strážlivě. V nich se pak realizuje to, co se jednoznačně ukázalo v předchozích zvěstně masivních událostech. Od Sk 9 do Sk 12 se příběhy Petra (prvního svědka příběhu Skutků) a Pavla proplétají, aby pak Petr ve Sk 12 definitivně odešel ze scény Skutků. Od 13. kapitoly se ujmají svědectví evangelia antiochenští a Pavel, kteří realizují poslední část osnovy – přinést evangelium „na sám konec země“ (Sk 1,8).

– **pronásledování:** v Jeruzalémě – týkající se zvláště štěpánovského okruhu, vede k tomu, že se jeho příznivci rozprchli (dosl. *byli rozprášení* – 11,19 viz také Sk 8,1.4). Když se v příběhu Skutků posouvá zvěstování evangelia do další etapy – z Judska do Samařska – a mezi pohany (podle osnovy ve Sk 1,8), je to vždycky „díky“ pronásledování. Zaslíbení Vzkříšeného se plní, byť asi úplně jinak než apoštolé očekávali.

– **přechod od zvěstování židům ke zvěstování pohanům** (Sk 11,19 a 20): výrazně se tu vyskytuje dvojice židé – Řekové (viz např. 1K 1,22n aj.). Způsob vyprávění zřetelně sděluje, že oslovit zvěstí o Kristu příslušníky jiného náboženského, kulturního a civilizačního okruhu nebylo vůbec snadné. Zvěstování a vyznání, že *Ježíš je Pán* (v. 20) neznělo mezi pohany tak nábožensky provokativně jako mezi židy (titul Pán – KYRIOS najdeme v řeckém překladu SZ tam, kde je řeč o Hospodinu). O to víc však mohlo provokovat politicky – vyznání, že *Ježíš je Pán* (Kyrios Iesus) znělo řecky mluvícím a myslícím jako polemika se státně loajálním přesvědčením, že *císař je pán* (Kyrios Kaiser). Podezření, že křesťané jsou nekalé, protistátní živly, se pak ve Sk

objeví několikrát (Sk 16,20; 17,7).

– **ruka Páně byla s nimi:** „ruka Páně“ je starozákonní obrat pro Boží vysvobozovatelské akce. Zvěstování mezi pohany je tedy svého druhu pokračováním zvěsti o Božích skutcích pro Izrael. Stejně tak smíme rozumět zdůraznění obrácení: nejde ani tak o emocionálně prožívanou konverzi, jako o změnu orientace ve směru, který nabízí zvěstované slovo.

– **inspekce z jeruzalémského sboru:** jeruzalémští se o kvetoucím antiochenském sboru brzo dověděli a poslali tam na „vizitaci“ proroka Barnabáše (11,22). Nejspíše se jednalo o kontrolu pravověří. V antiochenském sboru se začalo zvěstovat jiným způsobem, než byli jeruzalémští zvyklí. Antiochenští, kteří se neobracejí pouze k židům, ale i k pohanům, jsou o „krok napřed“, a tudíž podezřelí. „Vyslanec jeruzalémských“ – Barnabáš má ovšem pro tuto novou práci porozumění. Vzpomene si na Pavla a dojde si pro něj do Tarsu, kde by Pavel zřejmě jinak zůstal.

– **učedníci poprvé nazváni „křesťany“:** dosl. jsou to „kristovci“. Důležitá je informace, že se jedná o jakousi „náboženskou přezdívku“, kterou učedníky z antiochenského sboru častovalo jejich okolí. Ve chvíli, kdy evangelium překračuje hranice světa židovství, jsou vyznačeni identifikováni jako ti, kteří zvěstují a věří, že Kristem, Mesiášem, je Ježíš. Vzhledem k tomu, že slovník Lukáše ve Sk 11,19nn má podobnost s oddílem 1K 1,18nn, je snad namístě myslet na Krista ukřizovaného a skandálnost této zvěsti pro židy a Řeky.

Podle mimobiblických pramenů šlo o hanlivý přídomek. Pak by bylo namístě *křesťané*, *kristovci* překládat jako „křistáci“ (česká přípona „ák“ vyjadřuje despekt – viz např. příjmení „novák“ vyjadřující původně nedůvěru – ten je tu nový, cizí – „cizák“ – tudíž podezřelý).

V bibli je ovšem jméno vždycky také jakýmsi uloženým programem. Co se v hlavách pohanského okolí zrodilo jako nedůvěřivé a hanlivé označení, vyjadřuje nejpřesněji, proč a nač tady

tahle „náboženská parta“ vlastně je.

– **učitelé a proroci** (13,1n): v Antiochii není Pavel ještě vůdčí osobností, ale působí zde mezi proroky a učiteli, kteří stáli v čele sboru, a je považován za jednoho z nich. Učitelé vyučovali křesťanskému porozumění Starému zákonu. Novozákonní proroci kázali jasnou řečí evangelium. Díky těmto prorokům (inspirovaným Duchem) máme zřejmě zachovány a do nové situace „dotvořeny“ mnohé Ježíšovy výroky.

– **oddělení Duchem svatým k dílu povolaných** (Sk 13,2): upomíná na jedinečná prorocká vystoupení (Iz 61,1n). Prorok nezvěstuje důrazy, které samy sebou vyplývají z tradice, vystupuje s nárokem mluvit a jednat překvapivě, posouvat důrazy, překvapivě rozvírat obzory.

Právě v písních proroků – zejména Iz od 40. kap.dále aj. – najdeme zřetelné důrazy na to, že Boží jednání s Izraelem má zásadní a konečný, eschatologický význam pro všechny národy. Můžete dětem připomenout příběhy proroků – a příběhy Ježíšovy – v nichž dochází k setkáním s jednotlivými lidmi pohanského původu (vdova ze Sarepty Sidónské – 1Kr 17, Šunemanka – 2Kr 3, Námán – 2Kr 5, uzdravení setníkova sluhy – Lk 7).

Antiochenské učitele a proroky vedlo vyznání, že Ježíš je Kristus, k rozhodnutí víry, že nastal čas vydat se se zvěstí evangelia – se slovem záchrany – k pohanům.

– **příchod proroků** (Sk 11,27-30): je epizoda, která není v předepsaném čtení. Se staršími dětmi ji však můžete probrat a ilustrovat na ní funkci proroka: když hlad ohlašují proroci, pak to nezni jako neodvratná či katastrofická předpověď, ale jako výzva víře – přijde hlad, co s tím uděláme? A víra otevřená prorockým důrazům odpovídá: uděláme sbírku.

Barjezus (syn Ježíše, což je běžné jméno) – **Elymas** (snad čaroděj, kouzelník): napětí mezi dvěma přízvisky této postavy dává tušit konflikt, ke kterému

skutečně dochází. Ten, kdo se stavěl do cesty zvěsti evangelia, ovšem není potrestán jako nepříjemná konkurence, které se chce Pavel zbavit. Pro Lukáše je Pavel plný moci Ducha, kdežto Barjezus je pod vlivem moci zla. Pod touto mocí je člověk zaslepený a tápe. I jeho slepota je ale snad jen do času.

– **Pavlovo kázání:** zvěst, která dospěla k pohanům, nespadla z nebe. Má už za sebou nějakou cestu. My už něco víme o Hospodinu, který jednal a jedná s člověkem. Tohle evangelium spočívá v odpuštění hříchů (v. 37) – zcela pavlovským způsobem mluví o tom, že člověk není ospravedlněn ze skutků Zákona – ale to sám Bůh – Otec Ježíše Krista – sám člověka přijímá dříve, než něco vykoná a navzdory veškeré vině. Z tohoto evangelia se pohané radují (v 48).

– **roztržka mezi církví a židy** na sebe ovšem nenechá dlouho čekat. Nejde jenom o závist (v. 45), ale právě cesta k Bohu pro jeho milost se zdá židům nepřijatelná. Jestliže Pavel s Barnabášem při odchodu z Antiochie symbolicky setřesou prach z nohou, není to ještě známka nepřekonatelnosti tohoto rozporu, jako spíše demonstrace jejich nevinny.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– Barjezus není Harrym Potterem Nového zákona. Harryho příběhy končí totiž jasnou demonstrací, že v kritické situaci člověk může spoléhat na pomoc přátel. Na kouzla není radno spoléhat, to se Barjezovi nevyplatí.

– pozor na antisemitskou notu, ke které by vyhnání misionářů mohlo svádět. Lukášovi nejde o polemiku proti židům jako proti lidem, kteří zabili Ježíše Krista. O vině lidí odpovědných za jeho smrt se Lukáš vyjadřuje velice setrně.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Pro práci s obrázkem je tentokrát dobré, aby děti příběh již znaly. Použijte jej tedy po vyprávění. Úkol je vlastně chyták. Děti Ježíše nalézt nemohou

(Pokud nepřijdou na tak skvělou zkratku, jako přišly, když jsem s obrázkem pracoval na náboženství, že totiž Ježíš je v tom Pavlově soudu – napomenutí. Z. Š.), protože postavičky na obrázku jsou jen kopii Barjezuse. Nechte je ale hledat a když začnou protestovat, protože jde jen o kopie, ptejte se, proč to tak asi je – jestli to může mít nějaký smysl. V závěru to můžete interpretovat třeba takto: Ten, kdo přestane rozlišovat mezi sebou a Ježíšem – Bohem (Barjezus = syn Ježíšův), ten při hledání Ježíše uvidí už jenom sebe. Ztratí světlo života, které by jej mohlo z jeho temnoty vyvést.

4. POMŮCKY:

– obrázky Z. Šorma z flanelografu ke klíčovým starozákonním příběhům, nejlépe pak k těm, které už děti probíraly, příp. z knihy TdV

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil může tentokrát srovnávat působení Pavla s kouzelníkem Barjezem. Když má takové pěkné jméno (syn Ježíšův) – najdou jistě s Pavlem společnou řeč. Pavel ho však odhaluje jako toho, kdo se staví do cesty evangeliu, jako svůdce a nepřítele Božího – je totiž kouzelníkem. Jestliže ho Pavel přemůže – bude snad o to víc čarovat sám? Lukáš na to odpovídá následujícím Pavlovým kázáním: síla evangelia nespočívá v kouzlech, ale čerpá z jiných zdrojů.

Teofil: na čem tedy vyrůstá? S čím to ten Pavel přišel mezi pohany? A také jak to, že to židy tolik pobouřilo? Lukášovy odpovědi vycházejí z Pavlova kázání: jsou to ty staré známé příběhy z bible (SZ) – to už v nich se nám Pán Bůh dával poznat. Tohle je Bůh, kterého Ježíš chápe jako Otce. A jeho – Ježíše – Bůh vzkřísil – což znamená, že právě v něm to Boží dílo s člověkem pokračuje. A to Boží milosrdenství, o kterém v celé bibli čteme, se tu zřetelně otevírá i pohanům. To čím začíná první misijní Pavlova cesta, je klasicky lukášovské:

Ježíšův příběh je zasazen do kontextu celých dějin spásy, tak jak jsme o nich slyšeli ze starozákonních příběhů.

b) pro mladší školní, střední a starší školní věk:

Co víme o Hospodinu z biblických příběhů? Můžeme říct něco o tom, koho Ježíš považoval za svého Otce? Právě těmito příběhy začíná teď apoštol Pavel zvěstování evangelia mezi pohany.

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova:

Začátek Pavlovy misijní činnosti je provázen otázkou po oprávněnosti kázat evangelium i pohanům. Pavlovo kázání pak tvoří převážnou část tohoto oddílu. Můžete s dětmi klidně procházet jejich znalosti starozákonních příběhů, ve kterých Hospodin jedná se svým lidem. Takovou strukturu má totiž i Pavlovo kázání. Tyto dějiny Božího jednání s člověkem ovšem ústí do Ježíšova příběhu, k němuž se Bůh přiznává jeho vzkříšením. Proto se tomu, kdo věří v Boží moc stejně jako Ježíš, otevírá Boží milost – té nestojí v cestě ani lidská vina, ani pohanský původ.

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Barjezus se staví do cesty evangelia
- II. Zvěstování mezi pohany a vznik sboru v Antiochii
- IV. Barnabáš na inspekci
- V. Pavlovo kázání
- VI. Zvěst o Ježíši přijata pohany – odmítnuta židy
- VII. Pavel a Barnabáš odcházejí kázat dalším pohanům

b) osnova **střední a starší** školní věk:

- I. Barjezus se staví do cesty evangelia
- II. Pronásledování zaválo učedníky do Antiochie
- III. Zvěstování mezi pohany a vznik sboru v Antiochii
- IV. Barnabáš na inspekci
- V. Pavel a Barnabáš vyslání k misii
- VI. Pavlovo kázání
- VII. Zvěst o Ježíši přijata pohany – odmítnuta židy
- VIII. Pavel a Barnabáš odcházejí kázat dalším pohanům

VYPŘÁVĚNÍ

I. JAK VZNIKÁ SBOR

Víte, kdy a jak vznikl váš sbor? (A víte, kdy a jak se u vás stavěl kostel? A kdo byl prvním farářem a kurátorem?) Kde myslíte, že by se to dalo zjistit? (Historie bývá zapsaná ve sborové kronice. Snad každý sbor nějakou má.) Jeden z prvních křesťanských sborů, který vůbec na zemi vznikl, byl ve městě, které se jmenuje Antiochie. O vzniku tohoto sboru se píše přímo v Bibli.

II. SBOR V ANTIOCHII

Mnozí křesťané kvůli pronásledování tehdy opustili Jeruzalém. Putovali a stěhovali se do vzdálených měst a oblastí. Jeruzalém opustili, ale víru ne. Věřili, že Ježíš Kristus je s nimi, i když jsou daleko od míst, kde se s ním setkávali. Však ji to slíbil. A je jasné, že když se někde usadili a s někým spřátelili, mluvili i o své víře a o Kristu, vždyť toho byli plní. Tomu mohli nejspíše porozumět židé, kteří tehdy žili roztroušeni po celé římské říši. Ale právě v Antiochii se stalo, že zvěstovali Ježíše Krista všem. Tedy i těm,

co k Božímu lidu Izraeli nepatřili. Lidem, kteří neznali Boha, Hospodina, o kterém se píše v Bibli, lidem, kteří věřili kdečemu a kdekomu: osudu a Měsíci, posvátné sošce či kouzelnému stromu, podle potřeby některému z římských či řeckých bohů, anebo jen sami sobě, či vůbec nikomu. V Bibli se o nich píše jako o pohanech. Právě v Antiochii mnoho z těchto pohanů zaujalo vyprávění o Ježíši a Božím království a vznikl tam sbor, ve kterém se společně scházeli (modlili, zpívali, četli Písma, slavili Večeři Páně..) židé i pohané. Tím byl tento sbor výjimečný.

III. BARNABÁŠ NA INSPEKCI

Když se o dění v Antiochii dozvěděli v Jeruzalémě, nevěděli, co s tím. Do té doby byli obvykle křtěni pouze židé nebo pohané, kteří chodili do židovských shromáždění. Copak se mohou pohané, kteří dosud věřili kdečemu a kdekomu, osudu a Měsíci, posvátné sošce či kouzelnému stromu, podle potřeby některému z římských či řeckých bohů, anebo jen sami sobě, či vůbec nikomu, copak se mohou stát křesťany? Poslali proto do Antiochie Barnabáše, aby zjistil, co se tam děje, a pomohl, v čem je třeba. Když Barnabáš dorazil do Antiochie a zjistil, kolik lidí tam uvěřilo v Pána Ježíše a jak o něm chtějí slyšet stále víc, měl velikou radost. Vůbec mu nevadilo, že možná ještě před několika týdny věřili kdečemu a kdekomu, osudu a Měsíci, posvátné sošce či kouzelnému stromu, podle potřeby některému z římských či řeckých bohů, anebo jen sami sobě, či vůbec nikomu. Mluvil s nimi, vykládal jim Písmo a podporoval jejich rostoucí víru.

IV. SPOLUPRACOVNÍK SAUL – PAVEL

Lidi ve sboru stále přibývalo a bylo třeba je vést a vzdělávat, a tak začal Barnabáš hledat spolupracovníky. A představte si, koho si Barnabáš nevybral: požádal o pomoc Saula – Pavla. Však víte – toho, který dříve křesťany pronásledoval. Došel si pro něj do Tarsu a pracovali v Antiochii spolu. Pak se k nim přidali další a kázali a učili. A byli to lidé velice různí: narození v různých zemích, židé i pohané, vzdělaní i nevzdělaní, bohatí i chudí. Jeden z nich byl černochoch, jiný byl zase vychováván společně s princem Herodem Antipou. Jinde by se tak rozdílní lidé těžko sešli a snesli. V církvi však žili jako bratři a sestry. Všechno, co je dělilo a co by z nich mohlo dělat nepřátele, nebylo podstatné. Společně učili a kázali celý rok a naslouchalo jim velké množství lidí. Obyvatelé města si toho zvláštního společenství stále více všímali; začali jim říkat „křesťané“, Kristovi lidé. Byla to přezdívka, spíš asi nadávka (něco

jako kristáci nebo kristouši). Ale vlastně to bylo jméno výstižné. Oni patřili Ježíši Kristu. Nevadí, že dřív žili každý jiným způsobem života, že pocházejí z různých zemí, že se dřív hlásili k různým náboženstvím. Jako křesťané, Kristovi lidé, patří k sobě, jsou dětmi společného otce (říkají společně „Otče náš“).

V. ZAČÁTEK MISIJNÍ CESTY, STŘET S KOUZELNÍKEM

Po čase je Pán Bůh přivedl k tomu, aby nezůstávali jen v Antiochii, ale aby nesli Kristovo evangelium i do dalších krajů. Tímto posláním pověřili Barnabáše a Pavla. Tak se tito dva vydali na první apoštolskou (misijní) cestu. Jako pomocníka s sebou měli i Jana Marka. Pluli lodí na ostrov Kypr (Barnabáš odtamtud pocházel). Jménem římské říše tam vládl prokonzul Sergius Paulus. Jeho poradcem byl jistý Barjesus, zvaný také Elymas. Muž, který měl pro své zvláštní schopnosti pověst kouzelníka. „Jsou to buřiči, prokonzule! Všude, kam přijdou, zasévají nepokoj. Mám zprávy z Damašku,“ snaží se odvrátit Elymas pozornost svého šéfa od apoštolské návštěvy, ale nedaří se mu to. Ještě se snaží zoufale zachránit situaci ve svůj prospěch: „Už ani slovo, neposlouchej ty mužel!“ Ale Pavel se ozve na svou obranu: „Ty ničemníku! Chceš stát v cestě slovu Božimu? To tě spíš Bůh potrestá, než abys zabránil evangeliu.“ A Elymas se začal motat jakoby v mrákotách ve tmě, tápe před sebou a hledá, kdo by ho vedl za ruku. Sergius Paulus na to kouká a nechápe, nerozumí tomu. Diví se, diví se i slovům o Ježíši. Ale protože je vzdělaný a moudrý, tak o tom přemýšlí. Kázání Pavla a Barnabáše ho zaujalo. Uvěřil.

VI. PAVLOVO KÁZÁNÍ V PISIDSKÉ ANTIOCHII

Pavel a Barnabáš se vydali na další cestu, lodí a pak pěšky a dorazili do Pisidské Antiochie. V sobotu šli do shromáždění v synagoze. Po čtení z Písma je jakožto hosty požádali, aby promluvili. Slova se ujal Pavel. Mluvil o významných událostech z dějin Božího lidu. (Které myslíte, že by to mohly být? O kterých postavách ze Starého zákona asi Pavel mluvil?) Mluvil o těch událostech tak, aby vyniklo očekávání Zachránce – Spasitele. Poté mluvil o Ježíšovi, že on je tím očekávaným Zachránцем. Mluvil o jeho životě, smrti i vzkříšení. Mnohé lidi kázání apoštolů zaujalo a oslovilo a prosili je, aby zase za týden přišli do synagogy. A ještě dlouho si s nimi povídali.

VII. OHLASY PŘÍZNIVÉ I NEPŘÁTELSKÉ

Příští sobotu přišlo skoro celé město. Ale ti, kteří měli v synagoze

hlavní slovo, začali Pavlovi a Barnabášovi závidět, odporovat jim a pomlouvat je. A už vůbec nechtěli přemýšlet o tom, že by Ježíš měl být tím očekávaným Zachránцем. Díky vlivu vysoko postavených osob v tom městě se jim podařilo podnítit lid, aby Pavla a Barnabáše vyhnali. A tak Pavel s Barnabášem museli Antiochii opustit. Ale radovali se. Prožili totiž, že slovo o Ježíši a blízkém Božím království má sílu, potěšuje a lidé mu věří.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme, že nás všechny, lidi rozdílného věku, rozdílných názorů, rozdílných schopností spojuješ v jednu církev. Děkujeme, že do tvého panství nepatří jenom někteří, ale že ty stojíš o všechny lidi. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- V kterých prorockých příbězích se s Boží vysvobozující mocí setkávají i příslušníci neizraelských národů? (viz klíčové pojmy)
- Jak často se stane, že k vám do třídy přibude někdo nový? Umíte ho vzít mezi sebe, nebo mu dáváte najevo, že je mezi vás nepatří?
- Znáte všechny lidi, kteří přicházejí na bohoslužby? Všimli byste si, kdyby přišel někdo nový? Uměli byste ho pěkně přivítat? Co byste mu řekli?
- Už jste přemýšleli, koho pozvat do nedělní školy nebo do náboženství? Myslíte, že je to i vaše starost – nebo je to jen záležitost faráře, učitele NŠ?
- Co všechno vede k tomu, že se lidé určitého jazyka, národnosti, rasy dívají na druhé s podezřením, odmítavě?

ČÍM ZAČÍNÁ NADĚJE

Zj 2 – 3

17.12.2006
3. neděle adventní

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 7,10b — Dej, ať spravedlivý stojí pevně, Bože spravedlivý, jenž zkoumáš srdce a ledví!

LITURGICKÉ ČTENÍ

Zj 1,9-11

PÍSNĚ

To já, ó Pane můj (S 331); Neskládejte v mocných naději (NP 49, S 215, EZD 632); Svitá novej den (S 316 – možno předzpěvovat sólo sloky a společně zpívat refrén), Můj Pán všechny svolá (BTS 92, NP 2, S 193); Kam v soudu den (S 136); Buď vůle tvá (S 21), Bojujte, bojujte dál (S 17); Již vstaňme, bratři, vstaňme již (EZ 361); I když jsem denně ve srabu (S 91)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **apokalyptika jako způsob zvěstování:** texty této i přesprávní úlohy (Zj 21-22) patří svým žánrem mezi tzv. apokalyptickou literaturu (viz také Da 7-12, Mk 13 aj). Vznik a rozvoj tohoto způsobu zvěstování souvisí s dějinnými událostmi, které pro Izrael a později pro církev představovaly hrozbu likvidace (makabejské války v 2. stol. př. Kr., pád Jeruzaléma r. 70 n. l., pronásledování křesťanů za císaře Domitiána – 90. léta n. l.). V době, kdy jsou v naprosté převaze ti, kdo se otevřeně stavějí proti Hospodinu, Ježíši Kristu a jejich vyznavačům, povstávají svědkové víry, kteří zvěstují, jak víra události, které nutí k naprosté beznaději, smí uchopit. Literární formou, kterou je toto svědectví vyjádřeno, je „apokalypsis“, tj. „odhalení, vyjevení“. Ježíš Kristus jako poslední Pán dějin dává svým svědkům nazříť, že řádění rouhačství, nevěry, násilí a nespravedlnosti není poslední (co do času i významu), nýbrž předposlední kapitolou dějin spásy. Víra je zvána i uprostřed takového běsnění počítat s budoucností, která patří Božimu království – a světlo jeho vítěz-

ství „pouštět“ i do naprosto potemnělé přítomnosti.

Základním účelem biblické apokalyptiky je tedy **posílit věrnost společenství**, které je otřeseno rozsahem nepřátelství; upevnit a **prohloubit důvěru** v Boží a Kristovo panství; **vy-svobodit** mentalitu víry **ze spárů osudovosti** (tj. dát poznat, že rozhodující pro životní nasměrování, myšlení i rozhodování a jednání nejsou právě panující režimy a okolnosti, ale zaslíbení Božího království); **ujistit přítomnou Kristovou solidaritou**.

Biblická apokalyptika (narozdíl od mimobiblické – Sybillina proroctví apod.) nepíše jízdní řád dějin stvoření (co, jak a kdy proběhne, co bude následovat), ale výrazně nechává zaznít naději, že poslední slovo má Ježíš Kristus a jeho dílo vykoupění. Vzkříšený Pán zůstává poslední a svrchovanou autoritou.

– **kult císaře a pronásledování:** obecná shoda panuje v tom, že kniha Zjevení je psána v situaci pronásledování za císaře Domitiána. Ten se rozhodl využít již existujícího kultu císaře (s příslušnými poctami a vyznáním „císař je Pán“) jako sjednocující prvek

v římské říši. V maloasijské oblasti bylo pak náboženské rozpoložení tamější společnosti obzvláště vstřícné vůči takovýmto kultům. Když se křesťané ukázali jako ti, kdo pro věrnost Pánu – Ježíši odmítají vzdát božskou poctu pánu – císaři, vypovokovali tu pogromy a pronásledování.

– maloasijské sbory – mají svá sídla vesměs v obchodních, hospodářských či politických „uzlech“ (snad jen Thyatiry nebyl tak známé). Podrobné informace přináší např. výklad Jiřího Ottera *Dopisy adělům/Odměny vítězům* (Kalich, Praha 1993). Podle něj souvisejí jednotlivé atributy, zmiňované v tom kterém dopise, s charakteristikou místa.

– **svědek presbyter Jan:** povoláním svědkem, který má vyřídít „pravé slovo v pravý čas“, je presbyter Jan, který byl jako představitel sboru deportován na ostrov Patmos (prý tu pracoval v císařských dolech na rtuť). Prožil vytržení ducha v den Páně (Zj 1,10-11) – obdobně pověření jako proroci, kteří byli pověřeni, aby svým posluchačům posléze vyřídili, jak to vlastně všechno je (viz např. Iz 6, Ez 1). Přitom se mu dal poznat Vzkříšený Pán a pověřil ho napsáním povzbudivých a zároveň kritických listů.

Ze způsobu pověření a adresné konkrétnosti vyplývá prorocká povaha textu, zejména 2. a 3. kapitoly. Proctví není předpověď, ale slovo, které autoritu Pána církve zakresluje do aktuální situace církve a sboru.

– **dopisy sborům** – knihu Zj lze rozdělit podle osnovy, vyslovené Vzkříšeným (Zj 1,19): Napiš 1. co jsi viděl – 2. to, co jest – 3. to, co se má stát potom. Dopisy v kap. 2 – 3 představují druhou část, přičemž jsou samozřejmě provázány s první i třetí. Mají povahu krátkých epístol, všimají si konkrétních problémů konkrétního společenství. Upozorňujeme zde na **opakující se textové motivy:**

– **andělu církve piš:** anděl znamená posel. „Posel synagogy“ je doložen označení pro ty, kdo v diaspoře vedli

synagogální bohoslužbu. Je tedy pravděpodobně, že „anděl (místní) církve“, tj. sboru, je označení pro toho, kdo vedl bohoslužbu křesťanského sboru.

– **toto praví:** sám obrat upomíná na výzvy a zaslíbení starozákonních proroků. Zatímco oni se často odvolávali na vysvoboditelské Hospodino-
vy skutky (Iz 43,1; 43,16), prorocké Janovo slovo odvozuje svou autoritu od Vzkříšeného, jehož představuje pomocí symbolických znamení, které se objevily ve zjevení Janovu v 1. kapitole. Tyto motivy Jan „viděl“ (Zj 1,19), přesněji, byly mu ukázány jako znamení Kristovy svrchovanosti, moci a vítězství. Na toto aktuální Kristovo panství odkazuje i své adresáty.

– **vím o tvých skutcích:** biblické „vím“ či „znám“ se nejprve vztahuje ke konkrétní situaci adresáta, zejména jeho nouzi. Tak jako kdysi Hospodin ve svém „zakládajícím příběhu“ ohlašuje Mojžíšovi „znám jeho bolesti“, tj. otrocké sevření Izraele (Ex 3,7), tak nyní Vzkříšený skrze svědka Jana ohlašuje, že ví o sevření pronásledováním, o svědeckých zápasech, o věrnosti i selháních a polovičatosti svého lidu na konkrétních místech.

– **povzbuzení a napomenutí:** „neboj se“, „rozpomeň se“, „mám proti tobě“, „probuď se“ souvisejí vždy s konkrétní situací sboru. Sedm dopisů není obecnou „typologií sborů“ od „nejživějších“ po „nejmrtvější“ – ale dokladem, že autor listu dobře znal situaci adresátů, sociální, politický a náboženský kontext a z toho vyplývající ohrožení a výzvy. Napomenutí Vzkříšeného je zakresleno do konkrétnosti místa. Z těchto částí mj. vyplývá, že ani pronásledováním nebyly všechny sbory ohroženy stejně.

– **kdo zvítězí:** závěrečné zaslíbení má funkci jakéhosi „průhledu k cíli“. Teď se vám stmívá, nevidíte cíl, připadá vám nenávratně ztracený, ale pohleďte, co je tam pro vás nachystáno. Jde o povzbuzení k vytrvalosti a posile k překonání překážek. Závěrečný „průhled“ je zároveň spjat s úvodním „vím“:

ten, který už teď panuje a jemuž záleží na situaci jeho lidu, nepochybně prokáže své vítězství. Proto jeho autoritu má teď jeho lid respektovat a na jeho vítězství se těšit. Tento motiv je podstatný i vzhledem k adventnímu zařazení úlohy.

– **židé jako nepřátelé** – texty některých listů zmiňují jako nepřátele „*ty, kdo si říkají židé, ale nejsou*“, „*synagogu satanovu*“. (Zj 2,9; 3,9) Listy odrážejí situaci pronásledování, kdy židé měli statut tolerovaného náboženství, kdežto křesťané, kteří se ze synagogy viditelně vydělili, už ne. Podle některých výkladů se mezi křesťany objevila myšlenka zřít se Ježíše jako Mesiáše – Krista a znovu se ukryt pod „deštník“ tolerovaného náboženství. Podle jiných naopak docházelo k tomu, že křesťané byli pro svou stále zřetelnější odlišnost ze synagogy vypuzeni, aby v době prosazování císařského kultu a rozjitřených vášní lúzy neohrožovali její zvláštní statut. S mladšími můžete problematiku vynechat, starším můžete vyložit toto dějinné pozadí – a upozornit, že ostrost odsudků je mj. projevem čerstvého rozchodu církve a synagogy („porozvodové“ odsuzování bývalého partnera).

– **Nikolaité, učení Balámovo** – jsou pravděpodobně hnutí, inspirovaná gnozí. Pohrdala „tělesnou“ stránkou lidského života (věrné vztahy, práce, rodina, pospolitý život – politika) a soustředila se na vymanění z tohoto „uvěznění“ v tělesnosti a každodennosti. Přitom však často docházelo k tomu, že vyznavači těchto směrů svým výstrelkům nekladli žádné meze. Proto je hnutí přirovnáno k mágovi Balaámovi, který podle Nu 24 nakonec svedl Izrael, a k jedné z nejvykřičenějších propagátorek baalovského modlářství v Izraeli, královně Jezábel (srv. 1Kr 16 – 19 a 22).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– vždycky znova je potřeba připomenout si, že „apokalyptika“ není předpověď, ale reakce na stávající situaci.

Tento rozpor mezi formou (odhalení budoucnosti) a záměrem (povzbudit a napomenout určité společenství v určité situaci) se těžko vysvětluje dospělým, natožpak dětem. Využijte maximálně pracovního listu – a dopis pro svůj sbor zkuste napsat podle osnovy „od koho“ – „andělu našeho sboru“ – „vím o tvých skutcích“ atd. Těžiště by mělo být v rozhovoru, co nás trápí a co nám jde dnes v našem společenství – odtud by se měl rozhovor přenést k výkladu biblického textu – a pokusit se TAKÉ PRO NÁS zpracovat jeho impulsy. Může se ukázat, že to úplně nejde; potom lze dětem vyložit, že bible není úplně jednoduše přesaditelná.

– můžete také pracovat s rozporem mezi situací většiny adresátů (pronásledování či jeho hrozba, ohrožení zavádějícími bludy) – a situací naší (svoboda pro církev, bezpečí). Ohrožuje něco církev, když ji nic/nikdo neohrožuje zvenčí?

– svět antiky bývá v dějepise uváděn jako příkladné období vzdělanosti a rozvoje kultury. Římská říše zase jako společnost, kde vládlo právo. Upozorněte děti, že v perspektivě rané církve nesla tato společnost nepřátelské, násilnické, leckdy až totalitní rysy.

– žánr dopisu nesl ve starověku jistou obřadnost (patřilo k němu uvést odesílatele a adresáta s funkcemi, tituly apod.) Tím nabýval významu i jeho obsah. Dopisy bývalo zvykem uschovat a číst opakovaně. Dnešní esemesky a e-maily (vzhledem k jejich množství a snadnosti odeslání) mají oproti tomu jepičí život – i význam. Děti navíc nemají ještě zkušenost s dopisem, kterým se oznamuje ne/přijetí na střední či vysokou školu apod.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek může sloužit buď jako motivační uvedení nebo jako aplikace výkladu.

V prvním případě nechte děti na začátku napsat dopis o svém sboru. Na to můžete navázat tím, že takové

dopisy psal také Jan na začátku církve v situaci pronásledování. Mladším je můžete převyprávět, se staršími si je můžete přečíst. Společně pak mluvíte o tom, zda a jak se dopisy dědí a dopisy Janovy liší a proč tomu tak je. Přitom můžete dojít k tomu, že naděje začíná upřímností vůči sobě.

V druhém případě vyzvete děti po výkladu, který zdůrazní otevřený a sebekritický pohled jako předpoklad naděje, aby napsaly obdobný dopis o svém sboru. Společně si je pak přečtete a mluvíte o tom, zda děti byly jen kritické, nebo uměly ocenit jako Jan i dobré věci.

Pokud se děti vrací do shromáždění, můžete v něm s vysvětlením, proč děti dopisy psaly, některé přečíst.

4. POMŮCKY:

K výkladu: Jiří Otter, *Dopisy aděům/Odměny vítězům* (Kalich, Praha 1993)

Slavomil Daněk, *Dopisy poslům* (Praha 1940)

Obrázky maloasijských měst a jejich antických památek (V. Zamarovský, O sedmi divoch světa – rekonstrukce Artemidina chrámu v Efezu).

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Co můžete udělat pro toho, kdo je na dlouho nemocný, koho postihl nějaký malér?

Motivaci necháváme společnou pro mladší i starší. Nechte chvíli plynout nápady, děti nemusí hned přijít s tím, že mu napíší dopis. K „psaní“ však dojdete a zkuste ho případně odlišit od esemesky – SMS je rychlá, ale psaní jde líp prohlížet, může se tam namalovat/nalepit obrázek, může se pověsit nad postel...

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

Soustředte se především na to, že Jan posílá sborům povzbuzení. Sám je uvězněn v pracovním táboře. Zdůrazněte, že nepíše jako „zdravý“ „nemocnému“ ale ze stejné, ne-li horší situace. Odvahu a naději k takovému poselství dává právě víra ve Vzkříšeného Krista

- I. Motivace
- II. Pronásledování, Jan deportován na Patmos
- III. Pověření napsat listy sedmi různě ohroženým sborům
- IV. Důležité je napsat, jak to vidí Odesílatel
- V. Co bychom napsali my? (viz pracovní list)

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Rozvedte i konkrétní napomenutí a povzbuzení. Dojdete-li k poslednímu bodu, mluvíte nejen o tom, co byste napsali svému sboru, ale také o Janově motivaci – byl pověřen Vzkříšeným. Můžeme být i my pověřeni k tomu, abychom takto svědecky zápasili o svůj sbor, církev?

- I. Motivace
- II. Pronásledování, Jan deportován na Patmos
- III. Pověření napsat listy sedmi různě ohroženým sborům
- IV. Kým je pro ohrožené společenství Odesílatel – Kristus
- V. Co ví a čeho si všimá – solidarita, povzbuzení a napomenutí
- VI. Zaslíbení: poslední není nepřátelství ani schopnosti sboru, ale Kristovo vítězství
- VII. Můžeme být pověřeni něco napsat my? (viz pracovní list)

VYPŘÁVĚNÍ

I. ČÍM ZAČÍNÁ NADĚJE

Podle čeho poznáte dobrého učitele nebo trenéra? Je to ten, který vás moc nehoní, nebo ten, který vás upozorňuje na chyby? Jaký by to byl učitel angličtiny, kdyby vás nechal anglická slovíčka

vyslovovat po česku? Jaký by to byl učitel hudby, kdyby vás neupozornil na špatně zahranou notu? A co dobrý trenér – nechá vás sedět, když už vás začínají bolet nohy? Řekne vám, co děláte špatně?

A ještě podle něčeho je poznáte.... Řekl bych, že dobrý učitel i trenér umí pochválit a taky povzbudit své svěřence k trpělivosti a vytrvalosti a ukáže jim zajímavý cíl, ke kterému směřují. A malý sportovec či muzikant ví, že to, co se s ním děje, má smysl, i ta dřina i leckterá potíž, která s tím souvisí, protože je čeká odměna. Na někoho možná přímo medaile či diplom, někomu je odměnou spíše výkon sám – třeba uběhnout maratón nebo zahrát těžkou skladbu, to člověk překoná sám sebe a tím zvítězí. A pak si vzpomene na svého učitele nebo trenéra a říká si: „ Dobře, že mě nešetřil a nutil mne opravovat chyby. Ale on uměl taky pořádně povzbudit.“

II. TĚŽKÁ DOBA PRO KŘESŤANY

Z doby apoštolů Pavla a Petra se na chvíli přesuneme asi o půlstoletí dopředu. V mnoha městech už jsou křesťanské sbory a mají za sebou nejednu těžkou dobu pronásledování – za císaře Nerona. Už nežijí pamětníci Ježíšova vystoupení a církev zažívá jiná ohrožení než na začátku.

Římská říše má stále velkou moc a na trůnu sedí císař Domitián. V téhle době se křesťanům daří špatně. Jsou vyhledáváni a vyslýcháni, v Efezu je nový císařský chrám.

Jeden z významných představitelů církve se jmenuje Jan. Je to muž s velkou autoritou, mnozí ho znají, a když něco řekne, tak tomu věnují velkou pozornost. Tohoto Jana Římané odvezli na ostrov Pathmos, do pracovního tábora, prý tam vězňové pracovali v dolech, kde se těžila rtuť. Nebylo to poprvé a ani naposledy, kdy se někdo mocný na trůnu bál někoho zdánlivě bezmocného, který bylo ovšem odvážný a Bůh mu dával sílu promluvit pravdu, i když to bylo velmi nebezpečné. (Vzpomenete si možná na některé příklady z Bible – proroci) Jan se nijak neprovinil, ale bylo v zájmu vlády, aby byl vzdálen a nekomplikoval římské akce za povinnou jednotu všech lidí pod vedením císaře, tedy i akce proti křesťanům (kteří císaře uctívat a ve všem poslouchat nemohli). Je velmi pravděpodobné, že Jan během tohoto pronásledování křesťanů také zahynul.

III. JANOVO POVOLÁNÍ

Jan se jednou, snad v neděli, v tomto dni plném moci a přítom-

nosti Vzkříšeného Krista, dostal do zvláštního stavu, v němž vidí nevidané a slyší neslychané. Dostává úkol napsat sedm dopisů sedmi sborům v Malé Asii. A Jan slyší, co jim má psát:

IV. DO SBORU V EFEZU PIŠ

Vím o vaší vytrvalosti, že to u vás není lehké. Zvlášť když chodí různí lidé, vydávají se za kazatele a přitom jsou to podvodníci a lenoši. Chválím vás také, že jste pro svou víru ochotni i trpět a něco obětovat. Ale chtěl bych vás podpořit, abyste pořád byli tak horliví a stateční jako dřív, na začátku. Není to jednoduché vydržet, ani v závodě, ani při práci, ani při učení. Ale nezapomeňte, že kdo vydrží, dojde k cíli, uvidí a ochutná dobré plody víry. (Jako když po celoroční vytrvalé práci můžete sklidit dobré ovoce.) Cesta víry vede ke stromu života, jeho plody jsou dobré. A tak vytrvejte!

V. DO SBORU VE SMYRNĚ PIŠ

Vím, jak na tom jste. Vím o vašem soužení, problémech a chudobě. Vydržte. Možná to ani nevíte nebo nevidíte, ale máte mnoho, máte se o co opřít. Vím, že se vám posmívají, ale nebojte se. Přichází těžký čas, mnozí možná budou ve vězení a v ohrožení života. Bude to těžká zkouška. Držte se víry. A dostanete vítězný věnec života (jako když vítěz na olympiádě dostává vavřínový věnec).

Naslouchejte pozorně: ten zápas je těžký, ale není marný, má slavný cíl. Bojujte boj víry, běžte za Ježíšem, od jeho lásky vás nemůže odloučit ani život, ani smrt. Opravdu – ani smrt!

VI. DO SBORU V PERGAMU PIŠ

Vím, kde bydlíte. Ve vašem městě je krásná knihovna, největší na světě (těch knížek a těch mouder a taky nemouder v nich). Máte tam i krásné památky – to je jistě hezké bydlet v takovém městě (jenomže tou hlavní památkou je oltář zasvěcený Diovi, modle). Jsou u vás báječné lázně – mramorový bazén, bahenní zábaly, starověké fit-ness centrum, pobyty v podzemí pro ty, co špatně dýchají (jenže to všechno je vlastně svatyně boha Asklépia).

Vy, křesťané v Pergamu, jste věrní. Skoro ani nevím, co se vám dá vytknout. Snad jen, že jste příliš shovívaví k jiným náboženstvím a jejich bohům, k cizím naukám a nemoudrům. Nevím, jestli mlčíte ze slabosti či z laskavosti, ale nemůžete přece přijímat každý názor, který se objeví. Nemůžete se účastnit všech akcí. Nelze všechno trpět. Vytrvejte, stojí to za to nejt více s davem a umět být jiný.

Kdo vytrvá, dostane bílý kámen a na něm bude jeho nové

jméno. Však víte, že ti co vytrvali třeba ve válce, dostali plaketu, či řád – osobně. Takový řád či kamínek funguje jako volná vstupenka. Také do budoucí radosti.

VII. DO SBORU V THYATIRÁCH PIŠ

Vím, jak to u vás je, že váš sbor kvete. Ví se o vaší víře a lásce, že si vzájemně pomáháte, jste sbor čínorodý, tak by to mělo být. Jistě je to radostné a posilující se s vámi setkat.

Jen jednu věc chci vám zdůraznit – jde o tu ženu, která je jako Jezábel, manželka krále Achaba, a strhává mnohé na špatnou cestu. Má velký vliv, snad kouzlo osobnosti, snad si chce získat autoritu, možná umí promluvit, ale nenechte se jí ovlivnit, nevede vás dobrým směrem.

Bránit se není složité – prostě se držte se toho, co jste přijali (totiž dobrou zprávu o tom, že Boží království je blízko). Držte se toho, co znáte, a nenechte se rychle nadchnout něčím novým, i když je to třeba na první pohled zajímavé. Uvidíte, že to má krátký dech. To co jste přijali, apoštolskou zvěst o Ježíši – to je dobrý základ, který vám stačí.

VIII. DO SBORU V SARDÁCH PIŠ

Váš sbor ještě existuje, má své razítko, seznam členů a program práce, ale křesťanský život, živá víra už vyprchala, popravdě řečeno: je to mrtvý sbor. Ale nejste odepsaní (jinak by už ani nemělo cenu vám psát). U našeho Pána nikdo není odepsaný, on přece nedolomí nalomenou třtinu a neuhasí čadící knot. Buďte bdělí, probudte se a posilněte se. Podpořte to, co ještě zbývá, a ty, kteří ještě zbývají.

Mnoho vám chybí, leccos nezvládáte, nic si nenamlouvejte. To je první předpoklad obnovy – na nic si nehrát, přiznat chybu (pokání se tomu říká). A vzpomeňte na to, co jste slyšeli a přijali, na vyprávění o tom, jak byl Bůh s Izraelci, na vyprávění o Ježíšovi a učednících, o síle od Boha, která provázela mladou církev (Duch svatý se té síle říká), vzpomeňte, co jste slyšeli, a jedněte podle toho.

A když se té síle od Boha otevřete, zvítězíte. A dostanete bílá roucha na znamení vítězství (však jste někdy viděli, že vítěz cyklistického závodu dostává za odměnu nový dres). A budete zapsáni v Knize života.

IX. DO SBORU VE FILADELFII PIŠ

Vím o vaší výdrž, jste stateční, obstáli jste v těžkých dobách, udr-

želi jste víru. A poznají to i ti, co vás podceňovali. Čeká vás však ještě další zkouška, těžká, přijde na celý svět. Držím vám palce, myslím na vás, nebojte se.

A když vydržíte těžké časy, bude mít napořád místo u Boha, v jeho blízkosti.

X. DO SBORU V LAODIKEJI PIŠ

Vím, jak tomu u vás je. Jste takoví mdlí, nemastní neslaní, ano vlašni. Nedokážete se pro nic nadchnout, ani se nad něčím zděsit. Nejste ani jako osvěžující studená voda nebo džus, ani jako léčivé horké prameny nebo teplý čaj v zimě. Vy jste spíš zteplalá minerálka nebo vychladlá polévka, to se prostě nedá požívat. (Sami víte jaké je to setkat se s někým, komu je všechno jedno, kdo se nemíní vzrušovat, kdo je bezbarvý, polovičatý, vlašný.)

Je to tím, že jste bohatí? Myslíte si, že jste bohatí – máte banky, oděvy na vývoz, lékařskou školu a výrobu léků, čilý obchod. Říkáte, že nic a nikoho nepotřebujete, tak moc zajištění jste. Skutečně nikoho nepotřebujete? Ani Pána Boha ?

Ta potíž je, milí laodikejští, v tom, že ve skutečnosti jste ubozí, slepí a nazí. I když máte konto, jste oblečení podle poslední módy, i když máte kdovíjaké léky.

Nelíbí se vám, co píšu? Počkejte, já přece kárám a trestám ty, které miluji. Kdyby mi na vás nezáleželo, dávno bych se o vás nezajímal a měl bych nebeský klid.

Nekupujte pozlátko, podívejte se pořádně kolem sebe, a snažte se získat, co je doopravdy cenné, co má hodnotu třeba až na druhý, možná až čtvrtý nebo pátý pohled – něco, co vydrží v ohni, ve zkouškách, v bouřích, něco, co neztratí cenu při inflaci, povodních, nesežerou to moli nebo rez. Hledejte to, co nabízí Bůh.

Stojím přede dveřmi a tluču. A kdo zaslechne můj hlas a otevře mi, k tomu vejdu a budeme spolu večeřet. To je odměna v cíli pro ty, kdo vydrží na dobré cestě. Společná večeře s Kristem v radosti u prostřeného stolu.

XI. SEDM SBORŮ

Sedm dopisů sedmi sborům Každý je jiný. (Byli jste už někdy na bohoslužbách v jiném sboru než je ten váš?) Někteří slyší napomenutí, jiní více povzbuzení.

Ten kdo ty dopisy píše, je zná. Ví, kdo potřebuje povzbudit, protože je v těžkostech, ví kdo potřebuje spíš upozornit na chyby. A všichni potřebují výdrž a naději na cíl a odměnu.

Ten kdo ty dopisy píše je Učitel s velký U, trenér s velký T. Je-

jich Pán, který je má rád a myslí to s nimi dobře.

A co myslíte, že by napsal vašemu sboru?

MODLITBA

Pane Bože, díky za každou radu, kterou nám dáváš do života, abychom nebloudili. Díky, že nás stále povzbuzuješ, abychom se rozhodovali pro dobro. Díky, že nám dáváš sílu vytrvat. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Vzpomenete si na biblické svědky, kteří museli svou víru osvědčovat tváří v tvář přesile a zvůli mocných? (např. Daniel)
- Víte o tom, že dopisem se můžete zastat pronásledovaných křesťanů nebo lidí, kteří jsou nespravedlivě pronásledováni a vězněni?
- Slyšeli jste o Amnesty International nebo o hnutí ACAT (křesťané proti mučení)?
- Myslíte, že je správné o nepříjemných věcech, jako je pronásledování, zastrašování, násilí páchané na nevinných mluvit před Vánoce? Nemělo by se s tím počkat na jinou, vhodnější příležitost? (pokud se rozvine na toto téma rozhovor, můžete upozornit, že „stín římského panství“ se objevuje v Lukášově připomínce římského císaře Augusta, a v Matoušově podání jsou vraždění betlémské nevinny – evangelium se v žádném případě nevyhýbá dějinným nespravedlnostem ani zvěrstvům).

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 24,9-10 — Brány, zvedněte výše svá nadpraží, výše je zvedněte, vchody věčné, ať může vejít Král slávy? Kdo to je král slávy? Hospodin zástupů, on je Král slávy!

PÍSNĚ

Marie má dítě (S 181); Ave Maria (S 6); Radujte se, bratři (S 284); Zázrak (S 220); Má duše Boha velebí (S 176, EZD 627); Poslal Bůh anděla (S 264); Anděl k panně poslán je (BTS 63); Magnificat (S 458); Díky (S 45, EZD 638), Moudrost mi, Pane, dávej (S 189); Narodil se Kristus Pán (EZ 281, BTS 68); Zázrak (S 220); Kampak to spěcháte (BTS 66); To pastýřům, když na horách (BTS 70)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ
A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **anděl** ve SZ znamená „posel“, na jehož přirozenosti však pramálo záleží. „Anděly“ jsou nazýváni též poslové (Iz 37,9), proroci (Iz 44,26), kněží (Mal 2,7). Nebeské bytosti nemají vždy křídla a chodí po zemi (Gn 32,2), velice se podobají lidem (Gn 19,1). Mezi vrchní anděly – archanděly – v bibli patří: Gabriel, Michael a Rafael. Zachariáše i Marii navštívil Gabriel (1,11.26); přichází tiše, nečekaně. Nechce je polekat ani vyvést z míry. Pán svého služebníka posílá proto, aby posloužil jeho záměru na nebi i na zemi (Žd 1,14). Andělský posel v tomto příběhu naznačuje, že se chystají věci nadmíru důležité.

– **navštívení Zachariáše a Marie** se odehrává za podobných okolností. Anděl přichází nečekaně a když ho dotyční spatří, zarazí se; na Zachariáše padne bázeň. Marie promýšlí, jak se může stát matkou Božího Syna, když nežije s mužem, ale nakonec přijímá Boží vůli (1,38.48) i za cenu toho, že ztratí dobrou pověst (srv. Mt 1,19nn). Zachariáši, tomu spravedlivému muži, se nechce uvěřit, že jim – oběma starcům – se může narodit syn (1,18). Ale i on nakonec přijímá Boží vůli za cenu toho, že až do na-

rození svého syna nic neřekne. Tak se neobyčejně zvěsti o Janově a Ježíšově narození stávají naplněním cesty Izraele (1,32n) a zaslíbením (srv. Iz 9,6), které mu bylo dáno.

– **setkání Marie a Alžběty** je podle Lukáše Mariino první setkání s někým poté, co přijala Gabrielovu (andělskou) zvěst. A jako první odezvu na požehnané Boží jednání slyšíme lidské dobrořečení a o „tanci“ ještě nenarozeného Jana. Ten poskakuje jako ti, které zasáhla zvěst o jednajícím Bohu (viz Ž 114,4.6 Ma 3,20, srv. např. i Ž 68,4n).

Alžběta dobrořečí Bohu. Lidské „žehnání“ a „dobrořečení“ je možné jen díky tomu, že nejprve „požehnal“ Hospodin. V hebrejštině se pro obojí užívá stejného výrazu, ovšem v odlišném významu: z Boží strany jde o požehnaní, tj. o vyvolení a jedinečné obdárání „mocí předivnou“; z lidské strany o vděčnou odpověď těch, kdo pochopili, co se stalo, čeho se jim dostalo a proč byli požehnáni. Jinými slovy – ze země se ozývá vděčná píseň těch, kterým došlo, že Bůh jedná „jako v nebi tak i na zemi“. A sama Alžběta by o tom mohla povídat. Blahoslavená, která uvěřila, že ono podivné zvěstování dojde svého cíle. Alžbětin pozdrav je pro Marii znamením i potvrzením její cesty.

– jak v **Mariině** (46-55), tak v **Zachariášově chvalo zpěvu** (68-79) se objevuje téma spasení i reakce na starozákonní zaslíbení. Marie pronáší dikůvzdání za to, že Bůh je věrný ve svých slibech, že obrací naruby zaběhané „neřády“ – vládu pyšných a sebejistých – že se slitovává nad utištěnými a pozvedá utlačované a ožebračené. Zachariáš pronáší dikůvzdání za to, že Bůh je věrný ve svých slibech, které dal už Abrahamovi. Abychom byli vysvobozeni z rukou nepřátel, a tak jej mohli zbožně a spravedlivě ctít po všechny dny svého života. A tak se první dikůvzdání za příchod spásy ozývá ze země dříve, než se Ježíš narodí.

– oběma **narozením, Jana i Ježíše**, předcházelo navštívení anděla, kterého Hospodin poslal, aby zvěstoval tu radostnou novinu. S Božím lidem se právě začíná dít něco důležitějšího, říká nám evangelista. Příběh Ježíše Spasitele spatřuje a předává jako pokračování a svým způsobem vyústění mocných Hospodinových činů z příběhu Izraele. Ale „nebojte se“, ač jste plní úzkosti, nejistoty, bázně – když Bůh zjevuje své království v Ježíši Kristu, bývají lidé překvapeni. Zachariášovo nedobrovolné mlčení se tak může prolomit teprve s Janovým narozením. A je to píseň radostná a plná vděčnosti; o tom, jak na svá stará kolena zažil působení mocné ruky Boží, na sobě i vyvoleném lidu. Stejně tak i Ježíšovo narození, ačkoliv bylo zvěstováno dopředu, a „stalo se“: je událostí nečekanou, novou. Sláva na výsostech Bohu, že Boží skutky nejsou minulostí – ale zasahují i do naší současnosti – a mezi lidmi dobrá vůle.

– když uběhlo čtyřicet dnů od narození syna, během kterých nesměla Marie například do chrámu (Lv 12,1-4), vypravili se tam všichni společně, aby obětovali Bohu. A hle, dva svědci této události: **Simeon a Anna**, zástupci božího lidu. Oba chválí Boha, protože vidí, že se jejich očekávání naplňují. Simeonův život tak může být ukončen, neboť ve svém náruči svíral nový život,

světlo a slávu, která spolu s ním mezi lid přichází. A Anna velebí Boha a šíří tu radostnou novinu mezi lid. Rodiče jsou z obou setkání udiveni, a Marie to vše uchová ve svém srdci. Její duši musí proniknout meč (v.35); bude trpět pro poslání svého syna, než pochopí.

– **příběh** o dvanáctiletém Ježíši **v chrámě** nalezneme pouze u Lukáše. Odehrává se o velikonocích, právě tehdy, kdy Ježíšův život podle Lukáše začíná a vrcholí. Slavnosti v Jeruzalémě trvaly 8 dní. Dvanáctiletý Ježíš tam spolu s rodiči přichází. Od dvanácti let mohli chlapani v plně šíři dodržovat zákon, sedět vedle mužů ve shromáždění a například předčítat z Písma. A Ježíš právě zde – v chrámě – přijímá svou aktivní roli, rozumí Božím zákonu a záleží mu na vůli toho, který je jeho Otcem. A tak se v době své plnoletosti ocitá mezi nejmoudřejšími Izraele, kteří nad jeho moudrostí (vnímavostí) žasnou. Žasnou ale i jeho rodiče; Marie mu vyčíní, protože o něho měla vskutku strach. Poprvé zde dochází na Simeonova slova (v. 35). Ježíš v odpovědi pak vysvětluje, kde je jeho místo a ke komu patří na prvním místě.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– že se v něm ztratíte. První dvě kapitoly Lukášova evangelia jsou plné událostí, zvrátů, osob, přemístování. Proto obzvlášť v tomto případě je důležité zvolit jednu červenou nit vyprávění (motiv cesty; motiv radosti; Marie má dítě, příprava na Kristův příchod atd.), a tak tím usnadnit dětem i vám lepší orientaci v textu.

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek nabízí víc možností použití:

Pro nejmenší můžete jednotlivé obrázky použít k ilustraci vyprávění (Můžete si je zvětšit na kopírce a například špendlík na nástěnku.). Děti mohou mít obrázek před sebou, při vyprávění si jednotlivé scény očíslovat a do „bublin“ jim můžete nadiktovat stručný název nebo jména osob.

Větším dětem můžete obrázek rozdat na začátku a vyzvat je, aby samostatně podle vašeho vyprávění splnily úkol. Totéž také mohou dělat po vašem vyprávění. Společně potom porovnejte výsledky a pokud nastane nějaký spor, je to dobrá příležitost, abyste otevřeli evangelium a příběh ještě přečetli.

Největší děti mohou pracovat zcela samostatně. Rozdáte jim obrázky a bible a vyzvete je, aby si příslušné místo v evangeliu našly, přečetly, obrázky podle toho správně za sebou seřadily a do „bublin“ doplnily text.

Pokud se děti vrací do shromáždění, můžete nedělní školu a bohoslužby propojit dvojm způsobem: (Jednotlivé obrázky je k tomu třeba zvětšit.) 1. Každé dítě ukáže jeden obrázek a dospělě vyzvete, aby je seřadili, jak jdou správně za sebou. 2. Jedno dítě může číst příslušné oddíly z evangelia a ostatní obrázky ukazovat a stavět se do řady podle příběhu. Totéž lze udělat s některými obrázky také jako ilustraci písničky „Zázrak“ od B. Pivoňky (Svitá 220)

4. POMŮCKY:

- obrázek či foto zpěváka, obrázek zpívajícího společenství, obrázky Marie a anděla z BTS a Zpívejte s námi.
- kartičky z papíru; papírové kartičky s hesly (viz Podněty pro rozhovor)
- píseň k tanci, oznámení o narození, papírový strom. (*Předem si připravte obrázek stromu, tak aby se na něj daly nalepovat dětmi napsané vzkazy.*)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

Pro mladší školní věk:

Na úvod jako motivaci ukažte dětem obrázek zpívající skupinky (např. Zpívejte s námi, str.2) a ptejte se: Co vidíte na obrázku? Proč tam asi všichni zpívají? Kdy a co sami zpíváte, když chcete děkovat? Každý to, za co děkuje, napíše na list a přilepí na strom (viz Pomůcky). Na závěr motivačního úvodu si můžete zazpívat píseň, kterou děti rády zpívají, když chtějí Bohu děkovat.

Pro starší školní věk:

Celý příběh začíná motivem cesty do neznáma, úzkosti z něčeho neznámého a nového, změny a očekávání a končí radostnými chvalozpěvy Bohu za to, že na lidi nezapomíná. Hovořte tedy v úvodu s dětmi o změně školy, učitelů a spolužáků; o jejich cestě do míst, kde to neznali; o přestěhování; o jejich první cestě na tábor; atd.: Jaký jste měly pocit? Co jste dělaly, dodávaly jste si nějak odvahy?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** věk:

Nechcete-li jako osnovu práce využít pracovní list, postupujte podle následující osnovy. Pracovní list pak můžete využít na konci. Obsah celého vyprávění je značně obsáhlý, proto se v něm soustřeďte na okamžiky, kdy jako lidé můžeme a máme vzdávat Bohu chválu. Radost z očekávaných narození a chvalozpěv Bohu můžeme spolu s Marií či Zachariášem spolusdílet, neboť i pro nás se Ježíš narodil. Inspiraci pro vyprávění můžete načerpat u Tinie de Vries, Tím vše začíná, s. 192-193 nebo v Biblické dějepřevě.

I. Motivace

II. návštěva Zachariáše v chrámě překvapila

III. i pro Marii znamená změnu událostí

IV. proto se svou novinou nezůstává sama, ale vydává se za Alžbětou.

V. Marie zpívá o své radosti a děkuje Bohu za to, co přijde

VI. narození Jana a Zachariášův chvalozpěv Bohu za to, co přišlo

VII. narození Ježíše a díkůvzdání pastýřů

b) poznámky a osnova pro **starší** věk:

Nechcete-li jako osnovu práce využít pracovní list, postupujte podle následující osnovy. Pokuste se v celém vyprávění vyzdvihnout právě situace, ve kterých se odehrávají změny či nečekané okamžiky, které současně v lidech vyvolávají nejistotu, bázeň, nepochopení. A pokuste se během vyprávění s dět-

mi rozluštit chování postav jako reakci na nečekané okamžiky. Osnova zdůrazňuje, že Ježíš přichází jako zdroj naděje pro ty, kdo se cítí na konci dní.

- I. Motivace
- II. návštěva Zachariáše v chrámě překvapila
- III. i pro Marii je počátkem cesty do neznáma
- IV. Je dobré mít s kým spoludílet

svá tajemství; Marie u Alžběty

- V. Marie si zpívá o radosti a o vděčnosti k Bohu
- VI. když se Jan narodil, zpíval si Zachariáš o Boží věrnosti
- VII. když se Ježíš narodil byla tmavá noc, ale Jeho světlo tu noc prozářilo (Simeonovo vyznání)
- VIII. přišle světlo totiž není obyčejné (Ježíš v chrámě)

PRÁCE S PRACOVNÍM LISTEM V 2

Pro práci založenou na pracovním listu, nabízíme místo vyprávění následující instrukce. Nestačí-li instrukce k pracovnímu listu v bodě 3, můžete výklad pro děti motivovat jako „práci se seriálem“. Půjde nám přitom o to rozšířit naše „vánoční obzory“ a uvědomit si, koho všeho se vánoční vyprávění dotýká. Půjde nám přitom o sdílení - děti, které znají z příběhu více, se o své znalosti a pochopení sdílejí s těmi, kdo slyšely a znají méně. Zároveň všichni objevují, kolik je „ve starém známém“ příběhu vlastně skryto neobjevených možností.

I. MOTIVACE: VÁNOČNÍ SERIÁL, VÁNOČNÍ PÍSNIČKA

Lukášovo vánoční vyprávění není jen o narození v Betlémě a pastýřích. Lukáš napsal celý vánoční seriál.

II. CO SAMI ZNÁME?

Už jsme ho možná slyšeli – co všechno si z něj pamatujeme? *(Nechte děti vyprávět delší kusy i střípky příběhů, dbejte přitom, ať se ke slovu dostane co největší okruh odpovídajících)*

III. KTERÉ DÍLY ROZPOZNÁME NA KARTIČKÁCH?

(Děti mohou přiřazovat kartičky k připomenutému vyprávění nebo si na základě kartiček vzpomenou na další kus příběhu)

Na koho a na co jsme zapomněli?

IV. DOKÁŽEME JE SPOLEČNĚ SEŘADIT DO SPRÁVNÉHO POŘADÍ?

(Řadíme příběh, můžeme přitom hovořit o tom, co by znamenalo jiné pořadí (císařovo sčítání hned na začátku atd.)

V. KTERÉ POSTAVY VYPRÁVĚNÍ ZAHRNUJE? STARÉ, MLADÉ?

O vánocích se říká, že z nich mají radost hlavně děti... Které dítě projevilo radost? *(připomeňte nenarozeného Jana Křtitele, „poskakujícího“ vstříc sotva počatému Ježíši).* Kdo se však v příběhu vyskytuje především? *(Upozorněte, že Zachariáš s Alžbětou byli staří lidé, podobně „otupělí životem“ byli i pastýři...)*

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Promyslete spolu s dětmi, co by mohly a chtěly právě narozenému miminku přinést, když by k němu šly na návštěvu nebo co by mu popřípadě popřály. Ať děti svá přání napíší na papírky a přilepí na obrázek vánočního stromu. Vrací-li se skupina zpět do shromáždění, mohou svá přání napsat na papírové ozdobičky a pověsit pak na vánoční stromek.
- Proč si myslíte, že v nedělní škole a při bohoslužbách zpíváme? - aby nemluvil jen farář?
- Znáte nějaký současný písňový hit? Myslíte, že by vám mohla takováto písnička pomoci, když se ocitnete v úzkých? A znáte například píseň Jednou budem dál, neboli My to vyhrajem? Oslavuje taková píseň vítězství, které se stalo - nebo spíš vyjadřuje naději a jistotu, jak to bude?
- Napište Theofilovi, jak Alžběta (v ich formě) přijala návštěvu Marie. Nad čím přemýšlela a co cítila, když zjistila, že je Marie taky těhotná.
- K oslavám patří písně. Napište několik kartiček s emocemi, na každou po jedné, jako třeba: radostně, smutně, vážně, nudně, rozhodně. A několik kartiček se známými písněmi: Běží liška k táboru, Vlak boží, Bůh je záštita má, Noemova archa,... Položte kartičky s hesly dolů do dvou komínků. Otočte vždy po jedné kartičce z obou komínků současně a nechte jednoho zazpívat píseň tak, jak je napsáno na kartičce: Bůh je záštita má – smutně; Noemova archa – nudně; ... Zpíval by Simeon s Annou také? Co? A jak?
- Sami složte a napište chvalozpěv, ve kterém Marie děkuje Bohu za to, že se k ní sklonil, pamatoval na ni a tím i na celý svůj lid, nezapomněl na milosrdenství, které zaslíbil ... A na závěr si ho přečtete. Skupina ho může společně přednést ve shromáždění.
- Víte, kdo celou dobu Alžbětina a Mariina zpívání mlčí? (Zachariáš) Proč mlčí? Co nám může bránit, abychom se přidali k písním radosti?
- Každé dítě dostane kartičku s heslem: ‚POKOJ TOBĚ‘, nebo ‚POKOJ A DOBRÁ VŮLE MEZI LIDMI‘. Děti se zeptáte: Co to znamená? Slyšeli jste to už někde, někdy? Jestliže tohle někomu říkáme, co se tím myslí? Komu by jsi chtěl popřát pokoj a dobrou vůli? Kartičky děti mohou různě vybarvit či ozdobit a kohokoliv ze shromáždění či mezi sebou jimi obdarovat.
- Ukažte dětem několik oznámení o narození dítěte a společně si texty přečtete (např. jsme vděční, že Bůh do naší péče svěřil...; tak už máme oktávu; Ty jsi zázrak v našem životě). Hovořte s dětmi o tom, co by Marie s Josefem mohli na takovéto oznámení napsat, kdyby je posílali. Děti si mohou jeden z výše přečtených textů vybrat nebo nějaký text vytvořit či vybrat z bible. Proč by tenhle text tam měl být? Děti mohou oznámení vyrobit a vymalovat třeba tak, aby odpovídalo vybranému textu.
- Vyberte vhodnou píseň pro děti k tanci a pusťte jim ji. Děti při ní mohou ztvárňovat setkání Marie a Alžběty (tanečním krokem se přibližují a pak tančí spolu za ruce do kruhu), děti se točí každý kolem vlastní osy se zdviženýma rukama (chválím Boha), děti tančí spolu v jednom kruhu a zvedají a zase upažují ruce (spolu chválíme Boha).

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 36,10 — U tebe je pramen žití, když ty jsi nám světlem, spatřujeme světlo.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Zj 21,1-4

PÍSNĚ

Marie má dítě (S 181), Nová země, nové nebe (S 223); Neskládejte v mocných naději (EZD 632), Zlatá když sluneční záře se objeví (EZ 215), Ó, Beránku nevinný (EZ322); Maran atha (S 180); Můj Pán všechny svolá (S 193); Zjevení 21(S 260); V nebi je trůn (S 360)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

– **vize nového Jeruzaléma** – to co je Janovi dáno spatřit, není pouhé promítání „nebeských diapozitivů“, informujících o budoucnosti. Janovi je dáno spatřit „zvěstné představení“, které má – jako vidoucí – prorok také hned zvěstovat. Jednotlivé prvky tohoto představení (nový Jeruzalém aj.) najdeme ve zvěsti jiných biblických svědků. Janovi ovšem nejde o autorskou originalitu.

Jde o vrcholné závěrečné ujištění o tom, co neobstojí a co naopak obstojí.

Této vizi 21.– 22. kap. předchází vize soudu (20,4nn): Bůh přivádí do krize všechno lidské i ne-lidské, protibožské úsilí, které brání prosazení jeho díla. Tato vize zřetelně dosvědčuje, že všechno to, co se zdá v přítomnosti pronásledované církvi vítězit, vpsledu neobstojí. Proto ve chvíli finálního dramatu povstávají ti, které proti-božské, proti-kristovské poměry kruté a nelitostně odrovnaly – věrní svědkové, mučedníci.

Když je pak Božimu dílu „vyčištěn prostor“, přichází na scénu dílo totální obnovy – nový Jeruzalém, sestupující z nebe od Boha. Protože jde o zvěst pro pronásledovanou církev, slyšíme: Bůh

zaslibuje svou přítomnost, obecenství – a také velice konkrétní ujištění: sem se už nedostanou slzy, bezpráví, bolest. Toto Boží rozhodnutí není ovšem pouhou hudbou vzdálené budoucnosti, ale též zaslíbením a výzvou, se kterou smí víra počítat a podle které se může orientovat už nyní (srv. 21,5b-6a).

– **Jeruzalém** je takovým snem pro všechny. Vždyť o tom Bible vypráví: město bez slz, město otevřené, město drahocenné a krásné, s dvanácti perlami v branách, město plně hudby, nad Mozarta, se zpěvem andělů. Město prostorné s místem pro Boha, s Bohem docela blízko, s jeho dechem, s jeho slovem..

– **Město** (polis) – nový Jeruzalém není lid, kmen, ale MĚSTO – tedy společenství, kde zřetelně vládnou určité pravidla soužití. Není tam chrám, tj. oddělený kultický prostor, není tu náboženství, oddělená sféra „náboženského“ a „světského“. Boží sláva, tedy nejhlubší závažnost Božího díla, je zřejmá všem přichozím i přebývajícím. Proto je též řečeno, že tomuto městu odevzdají svou slávu a čest králové a národy. V čase nového Jeruzaléma se už nikdo nechce osobovat roli rozhodující (či jediné) autority, kterou by ostatní měli ctít a poslouchat.

Důležitý je **universalismus** tohoto města – je otevřeně všem, mají tu místo všechny rasy, národnosti, konfese a náboženství (bezpochyby tu inspirovala izajášovská zaslíbení – viz Iz 60). K Božimu dílu mají teď přístup všichni, kdo mu předtím byli odcizeni (či na které lid víry staré i nové smlouvy hleděl skrz prsty), rádi a trvale přicházejí. Pronásledovanému společenství tato vize brání uzavřít se do ghetta či zaujmout sektářský postoj „jediných spravedlivých“.

– **svatost** tohoto města neznamená, že by tu vládli náboženští hodnostáři, církevní nebo politická křesťanská strana (město je bez chrámu!), nýbrž, že celá tato pospolitost a všichni, kdo do ní přicházejí, bezvýhradně náležejí Pánu Bohu a jeho Beránkovi (v. 22). Bůh odstranil všechny přehrady a odcizení, které lidé mezi sebou a jím nastavili pýchou, nevěrou, modlářstvím i přetvářkou. Proto tam nebude nic proklatého (22,3).

– **Beránek** – „Beránek Boží“ je označení, které Jan Křtitel přisoudil Ježíšovi (J 1,29.36), nazazuje na Jr 11,19 (prorok označuje tím svou nevinnost) a Iz 53,7 (srv. Sk 8,32), kde je beránek symbolem *zástupného utrpení*. Jan měl patrně na mysli každodenní obět beránka v chrámě i vysvobození národa z otroctví egyptského (J 2,13;.sr. J 19,36 s 1P 1,19). „Ve Zj se užívá 27krát slova Beránek pro označení Krista (Zj 5,6; 7,14.17; 13,8; 14,1.4 aj.)“ (BS-N, s.65) Autor svitku Zj využívá celé šíře významu symbolu (zástupné utrpení přinášející dar odpuštění; vysvobození ze zotročení; ukazující k novému životu; dávající smysl lidskému jednání a dějinám; symbol beránka zvýrazňuje prorocké rysy Ježíše Nazaretského, ale odkazuje ještě dál za prorockou funkci Krista.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– Kdyby někdo objevil zlomky knihy Zjevení, a to právě 21. a 22. kapitolu, neměl by tušení o podobě a obsahu knihy jako celku, tak jak ji známe my.

Její závěr (kap. 21 a 22) je odpověď na bolest předcházejících kapitol, jejich uklidnění, jejich protipól, opak. Je proto důležité mít na paměti – a dětem zprostředkovat –, že kniha je psána v krajních kontrastech (bolesti – zahojení ran; útoky zlých sil – obrana a útok dobrých; katastrofy – únik na nezničené pastviny; zničující války – pokoj; stejně tak smrt – život, konečná smrt – věčný život; hořící a bolavá země – chladivé a světle naplněné nebe...) Poslední dvě kapitoly jsou pak krajním *kontrastem* ke všem předcházejícím. Ztišují apokalyptické peklo země člověka a dotýkají se nejzranitelnějších a nejskrýtějších míst duše svého čtenáře. Tyto dvě kapitoly nelze vykládat bez neustálého upozorňování na kontext – na kontrast. Samy o sobě ztrácejí své sdělení a upadají do podezření, že jsou libivé, sladké, růžové...

– pronásledování nevysvětlujte jen jako politický nebo náboženský útlak. Dětem by se mohlo zdát, že se jich potěšení, plynoucí ze závěrečných kapitol Zjevení netýká, když s *takovým* pronásledováním nemají zkušenost. Připomeňte, že mnoho lidí je pronásledováno úzkostmi a strachem, když prožívají bolest, samotu, nemoc, smrt blízkého člověka. To se pak člověku nezdá život krásný a slavný a někdy se mu zdá, že ty rány, co jej potkávají, nevydrží.. I do takových situací, nad nimiž jsme bezradní, vnáší světlo naděje andělské zjevení, jakého se dostalo i Janovi: Bůh je tu s námi. Bůh posílá své anděly (21,9; 22,6) své rychlé posly, kteří se nás svými křídly láskyplně dotýkají, stírají naše slzy, tiší bolesti, uvolňují balvany, které nás tlačí k zemi. Zjevují nám Boží blízkost, abychom aspoň koutkem oka, koutkem duše spatřili tu nádheru přibytku Božího mezi lidmi, budoucího Jeruzaléma, města otevřeného pro všechny.

– Zjevení **není „jízdním řádem katastrof“**, není však ani bezvadnou skutečností, která „jednou“ přijde, zatímco ostatní lidé se jen pachtí a mají stále nějaké návrhy na reformy. Jano-

vo vidění nás již nějak formuje a my přijímáme svědectví o neslychaně „novém“. S rizikem naší nedostatečnosti se do něčeho pouštíme a dokonce reformujeme a reformujeme.

– nebe – děti mají jistě různé představy o nebi. Vysvětlíte, že podstatnější, než jak nebe vypadá, je – jaké nebe je a jak působí: *Bůh bude přebývat mezi lidmi a oni budou jeho lid* (21,3). To je to, co očistí, co léčí. Bezprostřední Boží přítomnost – to je nebe. A nejspodstatnější o nebi – že je. To se Jan pokusil popsat. A podařilo se mu to s velkou přesvědčivostí.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Dokreslením obrázku můžete s dětmi začít. Společně si potom obrázky prohlédnete a nechte děti vysvětlit, co a proč do „nové země“ nakreslily. Na to můžete navázat tím, že v bibli máme také takovou vizi. Můžete si ji přečíst a porovnat, co nakreslily děti a co popsal Jan. Rozdíly vám umožní upozornit na důrazy Janova poselství (např. chrám-kostel nebude třeba).

Obrázek mohou děti samozřejmě dokreslovat také po vašem výkladu. Při rozhovoru nad dotvořenými obrázky zjistíte, zda z vašeho výkladu slyšely, co jste jim zamýšleli sdělit, a můžete jej ještě dovysvětlit nebo poopravit.

4. POMŮCKY:

– dopisní obálky, přání (buď vlastnoručně vyrobená nebo koupená); at děti zkusí napsat (podle věku) několik slov nebo vět potěšujících, povzbuzujících druhé. Dohodnete-li se na tom spolu, mohou je, až se vrátíte do shromáždění nebo při loučení, osobně předat někomu z dospělých.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Když je vám smutno, co vás potěší? – Bonbon? Pohádka v televizi? Povzbuzení od mámy/táty nebo od kamaráda/kamarádky?

b) pro střední a starší školní věk:

Kdybyste se měli ocitnout na pustém ostrově, co byste si vzali sebou? (Nechte děti chvíli jmenovat a také zdůvodnit, proč právě to či ono...) Můžete si také zkusit zahrát hru „Až pojedou na pustý ostrov“ Hra spočívá v tom, že každý účastník řekne větu: „až pojedou na pustý ostrov, vezmu si sebou nějakou věc (knihu) a každý následující zopakuje již navržené předměty a přidá svůj vlastní (knihu, baterku...)“

A co tužku a papír? – Abyste mohli někomu napsat (volání o pomoc, zprávu o sobě, poznamenávat si své zážitky...)

Motivace „pro Teofila“ se tentokrát nekoná, je to janovský oddíl.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk:

Využijete-li navržené motivace, můžete navázat, že Jan, i když sám v nezaviděnné situaci vyhnanec, píše povzbuzující dopis svým bratřím a sestřám ve sboru, aby je potěšil a ujistil o Boží přítomnosti i ve chvílích, když je jim úzko, mají obavy z budoucnosti nebo strach před pronásledováním. To, co mu bylo odkryto, Jan vykresluje tak podrobně a barvitě.

I. Motivace

- II. Do situace ohrožení dopis plný potěšení
- III. ... a krásných obrazů: nové nebe, nová země, zářící město, Beránek
- IV. Co je nebe? – Bůh přebývajícím mezi lidmi (Immanuel)

b) pro střední a starší školní věk:

I. Motivace

- II. Vězněný Jan píše dopis svým pronásledovaným bratřím a sestřám; nenaříká v něm nad svým či jejich údělem, ale chce potěšit tím, co mu bylo zjeveno
- III. Příbytek Boží – Bůh je uprostřed svého lidu navzdory všemu, co jej svírá
- IV. Město nové, město bez žalářů, Jeruzalém nový, viděl Jan – město

zcela otevřené všem; i odstrčení tam nacházejí své místo

V. Nový Jeruzalém – město bez kostela, bez chrámu, bez náboženství, zato s Beránkem uprostřed, s Bohem docela blízko, s jeho dechem, s jeho slovem.

VI. Ve světle nového Jeruzaléma bu-

dujeme svá města – to je Janova zvěst k posílení věrnosti a naděje pronásledovaného společenství

Pro předškolní děti doporučuji skvěle zpracovanou poslední úlohu z TdV „Tím vše začíná“.

VYPRÁVĚNÍ

I. O KNIZE ZJEVENÍ

Dnes vás vezmu do krásného města. Vezme nás tam všechny jeden člověk jménem Jan, říká se mu Teolog, abychom se v těch Janech v Bibli vyznali. Napsal knihu, která se jmenuje Zjevení a je zařazena na konci Bible.

Zjevení se ta kniha jmenuje proto, že Jan v ní zapsal zvláštní zážitky. Bylo to vidění, cosi podobného snu, ale člověk přitom nespí. Jan viděl, jak to je se světem, jak v něm lidé bídně žijí a kolik zla si na sebe nastražili, a také viděl, co Bůh pro lidi připravil.

To, co viděl Jan o bidě světa, to opravdu není nic povzbudivého. Je to hrůzostrašné. Jestli jste viděli nějaký strašidelný film, tak tohle je mnohem horší. Je to takový horor, jaký ještě nikdo nenaotočil, nedalo by se na to dívat. Jenže v takové hrůze lidé často žili a žijí.

Spousta lidí četlo tu Janovu knihu tak, jako by to byl přesný přehled událostí, jak půjdou za sebou těsně před koncem světa. Stává se, že někdo o nějaké události prohlásí: „Ha, to je ono, o tom psal Jan ve Zjevení; tak teď se stane ještě tohle a tohle a za tři roky je konec světa.“ Jenže to je nesmysl, Jan nepopisoval hrozný konec světa, ale tu hrůzu, jak to mezi sebou tady na světě lidé vedli a vedou stále. Proto tam nacházíme popisy katastrof, které se stávají v našem světě. Války, neštěstí, epidemie, ničení přírody, vládci, kterým jde jen o peníze a moc a neváhají kvůli tomu zabít a ničit třeba celé národy; to všechno se najde v knize Zjevení. Veliký kus té knihy je o lidské zlobě a jak lidé podléhají zlu. Jan to napsal tak výstižně, že se tam poznávala každá doba v lidských dějinách.

II. NÁDHERNÉ MĚSTO

Ale slíbila jsem vám procházku po krásném městě, Jan totiž nezůstal u těch hrůz. On ještě viděl, jak Bůh naloží s tímto světem plným bolesti. A jaká bude poslední budoucnost.

Jan viděl všechno nové. V tom novém světě viděl nádherné

město, říká mu nový Jeruzalém. Bylo obrovské, aby se do něj všichni vešli. Bylo tak nádherné, že zářilo do dáli. Kolem města byly hradby z drahokamu jaspisu. Ten může mít červenou i zelenou i modrou barvu; dokážete si představit tu nádheru, jak se blyští barevný jaspis? Hradby tam byly proto, aby se obyvatelé města cítili bezpečně. Město mělo dvanáct bran z překrásných perel, a ty byly stále otevřené, aby se tam lidé cítili svobodně. Každou bránu hlídal anděl. Město bylo postaveno ze zářícího zlata a v základech mělo 12 druhů drahokamů. Drahokamy mají různé barvy, jsou kvalitní a hezké, ale také příjemně září, takže pohled na ně může mít až uzdravující účinek. To znamená, že základy nového Jeruzaléma nejen krásně vypadaly, ale byly i pevné a dávaly lidem uklidnění a jistotu. Na náměstí, které také bylo z ryzího zlata, tekla řeka. V ní byla voda čistá jako křišťál, takže se z ní každý mohl napít. Myslím, že voda v ní byla lepší než ta nejlepší limonáda, kterou znáte. Na obou březích té řeky rostly stromy, na kterých bylo pořad velmi dobré ovoce k jídlu a jejich listy byly léčivé. Určitě tam rostlo i to, co máte nejradši, třeba i banány nebo maliny anebo úplně jiné ovoce, které ani neznáme. A ty listy musely být lesklé a krásně zelené. Nebo byste chtěli, aby listy také měly různé barvy? A co kytky? Ty tam musely být taky, takže tam asi byli i zahradníci.

III. CO V TOM MĚSTĚ NEBYLO

Ale také tam něco nebylo, co bývá v našich městech. Třeba tam nebyly lampy. Dokonce to město nepotřebovalo ani slunce a měsíc. Bojíte se, že tam byla tma? Vůbec ne, lidem tam zářila Boží sláva a svítil jim Kristus.

Taky tam nebyl žádný kostel. Nebylo to potřeba, protože Pán Bůh byl mezi lidmi. Z toho tedy plyne, že tam nebyli faráři, každý tam Pána Boha znal a nepotřeboval ho připomínat v kázáních. A nebyl tam nikdo zlý, nikdo, kdo by ubližoval. A tak tam nebyli potřeba ani policisté ani soudci.

Trochu mě mrzí, že Jan nemluví o zvířatech. Myslíte, že tam bydlela i zvířata? Já myslím, že ano, ono to město totiž připomíná ráj, ze kterého byli lidé vyhnáni, protože tam neuměli žít. A v ráji zvířata byla, určitě. A tak proč by neměla být i v tom novém Jeruzalémě? Zvířata přece ani neumí lhát nebo krást, tak by tam klidně všechna mohla přijít. A také si myslím, že tam už nikdo nebyl pro nikoho nebezpečný, že třeba bydlel spolu beránek a lev a beránek se lva nebál a lev mu nic neudělal. Myslím, že bez zvířat by v tom městě něco důležitého chybělo.

IV. TO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ O NOVÉM JERUZALÉMĚ

Líbí se vám takové město? Já bych tam chtěla bydlet. Ale ta jeho nádhera a pokoj a bezpečí, to pořád ještě není všechno. Nejlepší na tom městě bylo, že s lidmi tam bydlel Pán Bůh. Stál tam trůn Pána Boha a Pána Krista.

Vzpomínáte si třeba na Mojžíšovy příběhy, jak to bylo vždycky složité, když se Pán Bůh přiblížil? Nikdo, dokonce ani Mojžíš, ho nesměl vidět, protože by pohled na jeho svatost nesnesl. Bylo to jako se sluncem, do toho se taky nesmíme dívat, protože by nám to spálilo oči. Ale tady, v tom novém Jeruzalémě, už lidé mohli Boha vidět, protože sem je Pán Ježíš přivedl čisté a dobré, už na nich nebylo to, čemu říkáme hřích. Přivedl tam všechny, i ty, kdo už mezitím zemřeli; ty vzkřísil, aby do toho města také mohli přijít. Pán Bůh sám setřel každou slzu z každé uplakané tváře a v tom městě už nebyla ani smrt ani bolest ani pláč.

V. MŮŽEME SI SAMI PROMÝŠLET, JAK TO MĚSTO VYPADALO

Co myslíte, že v tom městě celý den lidé dělali? Byla tam škola? To by ale musela být bezvadná škola, do které se by úplně každé dítě hrozně těšilo, a taky každý učitel. A jaká zaměstnání tam lidé dělali a jaká ne? Měli televizi? Bylo tam hřiště? Byla bych ráda, kdybyste o tom mluvili a vymysleli, co by v tom městě mohlo být a co by tam určitě být nemohlo. Určitě se tam všichni měli rádi, pomáhali si a sloužili Pánu Bohu. To je základ všeho, co dělali.

Takové město tedy viděl Jan. Sestoupilo z nebe, protože lidé, ať to zkoušeli všelijak, sami takové město nikdy nevytvořili; a také by nikdy sami od sebe spolu nedokázali tak krásně žít. Tak to Pán Bůh udělal za ně. To město jim dal a přišel mezi ně.

VI. JANOVO UPOZORNĚNÍ

Ale Jan také viděl, že není jedno, jaký kdo je. Jan viděl i ohnivé jezero, do kterého spadne všechnen neřád a shoří tam. Jako by to byla velká skládka odpadků, kde se spálí všechno ošklivé, škodlivé a nepotřebné. Jenže ve Zjevení to nejsou pytlíky od svačín a bramborové slupky, ale zlo, co je mezi lidmi. Zbabělost, závist, nevěrnost, proradnost, lež, nevíra, vražda, krádež, násilí, všechnen hřích a spoléhání na zlého – to všechno tam poletí. Všechno, co se Pánu Bohu nelíbí.

Jan nám tím připomíná, že není jedno, jak člověk žije, že na tom záleží. Jako by říkal: „Človče, co Bůh pro tebe připravil, to opravdu stojí zato, je to nádherné a bude ti tam dobře. Ale nevezme tě do toho krásného města, když budeš žít proti jeho přikázání, když

budeš zlý – to bys dobře neskončil. Takoví lidé v novém Jeruzalémě nemají co dělat“.

Pomyslíte si, že nikdo není tak dobrý, aby ho tam Bůh vzal? To myslíte správně, ale ještě si poslechněte, jak Jan mluví o těch, kteří tam přijdou: Že to jsou to ti, co věří, co berou Pána Boha vážně a snaží se žít podle jeho vůle. Ti, co mají žízeň po spravedlnosti; ti, kteří se namáhají, aby se po světě neroztahovala špatnost. Jan neříká, že se jim do vždycky musí povést a že sami musí být bez chyby. Ale jsou to ti, co hledají Pána Boha. Kristus prostě do tohoto města přivede každého, kdo má víru, lásku a naději. My nemusíme přemýšlet, kdo to bude a kdo ne. My máme žít tak, aby se to Pánu Bohu líbilo, a věřit, že to, co se nám nepovedlo, Kristus dokončí za nás.

VII. MŮŽEME SE TĚŠIT, AŽ PÁN JEŽÍŠ PŘIJDE

Taková je naděje knihy Zjevení: nádhera toho budoucího města bude v tom, že Bůh bude bydlet mezi lidmi a přivede si k sobě každého, kdo mu věří.

Můžete si představovat Kristův příchod třeba jinak. V Bibli jsou i jiné obrazy této budoucnosti a žádný z nich nemůže vystihnout všechno. Na to prostě naše lidská slova a představy nestačí. To hlavní je, že nás už nic nebude od Pána Boha dělit. Jan chce ukázat, že to bude veliká nádhera a samá radost. Tím si můžeme být jisti. A taky stejně jako on můžeme prosit: Amen, přijď, Pane Ježíši!

MODLITBA

Pane Bože, věříme, že máš pro nás víc, než bychom si uměli představit. Prosíme tě, abys nás o tom ujišťoval, když propadáme beznaději a úzkosti. Prosíme, pomáhej nám důvěřovat ti. Stejně prosíme i za všechny lidi, které máme rádi. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Slyšeli jste o lidech poslaných do vyhnanství (Izraelci do babylonského zajetí, J.A. Komenský, Napoleon Bonaparte, K.H. Borovský...)? Proč byli nebo jsou lidé do vyhnanství posíláni?
- Četli jste knihu Robinson Crusoe? Jaký je rozdíl mezi Robinsonem a autorem knihy Zjevení Janovo? (Robinson píše deník kvůli sobě, Jan píše dopis pro povzbuzení druhých)
- Míváte někdy sny? Myslíte, že jsou sny k něčemu dobré? („Sny patří do klidu noci. Mohou ale přežít celý den, pokud jsou nositeli pravdy. Ano, jsou sny, které přezívají. Sny, které se navracejí. A sny, které nepatří jen jednomu člověku, ale všem.“ *Spořilovský kalich; únor 2006*) Takové „vidění“, zjevení, sen, o nebeském Jeruzalémě, o městě Božím pro všechny, měl i Jan na ostrově Patmos.

NEJSME BOZI – PRVNÍ MISIJNÍ CESTA 7.1.2007

Sk 14,1-28 1. neděle po Zjevení Páně

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 115,1 — Ne nás, Hospodine, ne nás, ale svoje jméno oslav pro své milosrdenství a pro svou věrnost!

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 13,49-14,3

PÍSNĚ

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Buď Bohu všechna chvála čest (BTS 83, EZD 660); Buď vůle tvá (S 21); S písní k němu přistoupíme (BTS 2); Pomoz mi, můj Pane (EZ 384; S 261) Jděte dál (S 114), Přijď již, Duchu svatý (EZ 371); Krásná je modrá obloha (EZ 178); Dej nám moudrost, odvahu (EZD 672); Učiň mne, Pane, nástrojem (EZD 684)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

– **obytelstvo města se rozdělilo**
– zvěst evangelia vede k rozhodnutí. Pavel s Barnabášem neprovokovali, neměli zálibu ve vyvolávání rozruchu. Zvěst rozhodujícím způsobem rozdělují (Mt 10,34n). Tam, kde lidé vezmou evangelium vážně, se rozhodují s někým proti někomu. Pravidelný výskyt těchto situací ve vyprávění zřetelně upozorňuje, že evangelium není žehlička, která urovná všechny faldy a nerovnosti. V jeho světle vidíme ostře, co vede k životu a co ne – a to někteří přijmou, zatímco jiní se takovému „osvětlení“ ostře postaví.

– tak, jak postupuje zvěstování evangelia, postupuje i odpor: v Pisidské Antiochii se proti nositelům evangelia intrikovalo a byli vyhoštěni, v Ikoniu chystali kamenování a v Lystře na kamenování opravdu došlo.

– **uzdravení ochrnutého** je znamením blízkosti mesiášského času (srv. Iz 35). V příběhu Skutků se tento div vyskytuje opakovaně (viz Sk 3). Na tomto místě má mj. upozornit čtenáře, že Pavlova zvěst mezi pohany má stejnou moc jako Petrova mezi židy (tady i tam „stavi na nohy“). Starší děti na to můžete

upozornit a zkusit s nimi vytvořit „katalog“ uzdravených chromých – jejich bydliště i jejich zvěstovatelů.

– **ztotožnění s božstvem** nebyla pro starověkého člověka neobvyklá myšlenka: faraó se považoval za božského syna, císařové se nechávali uctívat jako bohové, lidé věřili, že v sobě nosí „božskou jiskru“, popř. nesmrtelnou duši. Byla to tehdy asi stejně běžná myšlenka, jako když dnes někteří věří na existenci UFO. Pavel ztotožnění s božstvem odmítá, nepokračuje v dalším uzdravování, ale káže a dokazuje, že on není bůh. Dělá to tak přesvědčivě, že když jeho pronásledovatelé přijdou do Lystry, strhnou vrtkavý dav na svou stranu – nevidí v něm již nic božského, ani lidského – a začnou Pavla kamenovat.

– **Pavlovo kázání** má podobnou osnovu jako na Areopagu (Sk 17,19n) nebo v listě Tesalonickým (1,9-10). Pavel rozvíjí způsob kázání svých předchůdců ve víře (zřejmě v návaznosti na praxi antiochenského sboru), kteří koncipovali kázání s ohledem na posluchače pohanského původu. Kázání zaměřené na židy by nezačalo důrazem na jednoho Boha – to byl pro židy samozřejmý předpoklad. V prostředí polyteistických představ Pavel

svědčí o jedinečnosti Hospodina. Pavel káže o Bohu, ale nedokazuje Boha z kosmického řádu ani odkazy na jeho divy. Posluchači v Lystře toužili po zázracích, po něčem, co se vymyká běžné zkušenosti a co lze nazvat božským. Pavel této touze nevychází vstříc. Ukazuje na prostou „civilní péči Boží“. Boží působení se projevuje syčením pokrmem a radostí v srdci. To se zdá posluchačům málo. Tichý hlas evangelia se jim zdá málo zázračný. Zvěst o lásce, milosrdenství, odpuštění, spravedlnosti, pravdě, o zázracích zakoušených během všedního dne slyšet nechtějí a naslouchají raději agresivní propagandě a pomlouvám – to je živná půda pro lynčování, tehdy kamenování.

– „*musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království*“ (v.22) – toto vyznání je projevem „radostného srdce“, které nezatrpkne při první obtíži a neporozumění. Utrpení není chápáno jako mučednická smrt, která je bezpodmínečnou vstupenkou do království božského. Utrpení – ve smyslu obtíží a těžkostí – vyvstává všude tam, kde se lidé střetávají s evangeliem, které pro jedny je bláznovstvím, pro druhé pohoršením, pro ostatní mocí vysvobozující. Patří k cestě Mesiáše (viz Lk 9,22) i těch, kteří mu uvěřili. Apoštolské zvěstování dává povstat společnost, jehož naděje má vskutku „dlouhý dech“.

– „*Bůh otevřel i pohanům dveře víry*“ (v.27) – důležitost této poznámky vyvstane v následující úloze Apoštolský sněm v Jeruzalémě (viz též úloha 67 Křest setníka Kornélia). Prvním křesťanům trvalo poměrně dlouho, než vzali vážně pověření jít s evangeliem k pohanům.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– neobviňujte z naivity nebo pověrčivosti pouze starověké ctitele model prolávající úctu božstvu. Nebyli hloupi, pouze byli v zajetí dobových představ. Právě tak slyšíme dnes z televizní obrazovky, že někomu radikálně změnilo život setkání s „ufony“,

„vyšší inteligenci“, nějaké mariánské „zjevení“ nebo recept na rychlé zbohatnutí – a mnozí tomu kupodivu uvěří. V současné Evropě sice lidé většinou nepovažují někoho za ztělesnění božstva, ale existují sekty (moonisté aj.) či různé „investiční“ společnosti, jejichž členové chápou své vůdce s nekritickou náboženskou úctou. Lidé v tomto ohledu nepokročili dál a jsou náchylní k pověrám podobného druhu jako lidé ve starověku.

– také dnes lidé očekávají zázraky – třeba prostřednictvím pořadu Na vlastní oči. Někdo očekává zázraky od vlády a zapomíná na svou iniciativu. Jiný očekává zázraky od misionářů a léčitelů. Těžisko Pavlovy misijní práce není léčba těla ale ducha – proto káže o radosti v srdci, tj. o radostném smýšlení, o vděčnosti, která ví, že „vstupným je smysl pro radost“ (viz píseň V království Božím místa dost).

– obdarování pokrmem není zaručený důkaz, že Bůh se stará o tento svět. Pavel vyzývá posluchače k vděčnosti. To, co brali jako samozřejmost, mají přijímat od této chvíle s vděčností, jako nezasloužený dar. Z tohoto pohledu můžete pak odpovědět i na „proti otázku“, kterou děti mohou vyslovit – zda hladovějící zástupy v tomto světě nejsou důkazem, že se Bůh o tyto lidi nestará. Hladovějící zástupy nejsou kritikou Boha, ale výstražným varováním na adresu nás sytých a neodpovědných.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek můžete použít v rámci motivačního uvedení. Mluvte s dětmi o tom, koho lidé oslavují a zbožňují (herci, zpěváci, sportovci, politici, faráři... Můžete k tomu mít vystíhané fotografie z časopisů) a nechte je, aby někoho takového do obrázku dokreslili. Potom jim vyprávějte, že se něco takového stalo i apoštolům a jak na to reagovali. Jejich reakci můžete názorně ukázat obrázkem, který si předem složíte. Děti to pak mohou udelat na závěr také.

Pokud necháte dokreslování obrázku až po výkladu, můžete nad kresbami dětí společně přemýšlet o tom, zda domalovaly pouze mediálně známé tváře, nebo zda je napadlo nakreslit třeba i nějaké vzorného a příkladného křesťana, popřípadě sebe sama, když něco dobrého vykonaly. Tak lze ještě jednou připomenout, že se pokušení, které příběh popisuje, týká právě i apoštolů, křesťanů, nás.

4. POMŮCKY:

– biblický atlas (např. Atlas zur Bibel; cesty apoštola Pavla)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Cestujete rádi? Co se vám na cestování líbí? Znáte některé povolání, při kterém člověk hodně cestuje? Obejde se to bez rizika? – Kvůli čemu se člověk v cizí zemi může dostat do potíží? – Povím vám, kvůli čemu se dostali do potíží apoštol Pavel a jeho spolupracovník Barnabáš při svých cestách.

b) pro střední a starší školní věk:

Slyšeli jste o misionářích, o pracovnících humanitárních organizací či organizací na ochranu lidských práv, kteří měli potíže s místními představiteli v zemích, kam přijeli pomáhat? Proč se nepotkávají vždy s pochopením, když jejich práce představuje určitý způsob záchrany pro řadu lidí?

c) pro Teofila:

Teofil: „Lukáši, jak mi vyprávíš ty dobrodružné příběhy, tak Pavlovi a jeho doprovodu skoro závidím, že jsem nemohl být u toho, když podnikali své misijní cesty. To muselo být zábavné, putovat od města k městu, poznávat nové lidi, přinášet jim evangelium a být vítáni a možná i oslavováni.“

Lukáš: „Ano, dobrodružství si užili dost, ale řík bych, že si někdy svým působením získali víc nepřátel než slávy a uznání a v ohrožení života se ocitli občas také... Protože Boží slovo, které

přinášeli v evangeliu o Ježíši Kristu, nebylo každému po chuti. Rada lidí je sice s nadšením poslouchala, ale mnozí se také nechali strhnout na opačnou stranu a to pak jejich odpor a nenávisť pocítili Pavel i ostatní na vlastní kůži – jako třeba tenkrát v Ikoniu a Lystře.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro mladší školní věk:

– *vyprávění soustředíte na oddíl v Lystře 14,8-21. Promluvte si s dětmi o tom, že Pavel a Barnabáš byli zvláštní kazatelé. Nebydleli na faře. Chodili od města k městu. Ne ovšem jako nějakí starověcí turisté. Jejich zaměstnáním bylo kázání evangelia. Procházeli cizími krajinami a mezi cizinci nacházeli přátele, ale setkávali se i s neporozuměním a nenávisť.*

I. Motivace

II. Pavlova zvěst se setkává s přijetím i odmítnutím

III. Pavel vyléčí ochrnutého

IV. Lidé v Lystře chtějí Pavla a Barnabáše uctívat jako bohy

V. Pavel káže

VI. Lidé v Lystře podlehnou nenávisťnému štvání a kamenují Pavla

VII. Pavel zachráněn a opět káže

b) pro střední a starší věk:

I. Motivace

II. Kázání evangelia v Ikonii, Lystře a Derbe i přes potíže přináší ovoce víry

III. Pavel uzdravuje ochrnutého – evangelium stavi lidi na nohy

IV. Zázrak vyvolá velkou pozornost: „Ejhle, bohové!“ – a zvěst o Boží moci, která všechno činí nové, stojí náhle stranou

V. „Nejsme boží!“– Pavel nevychází vstříc touze po něčem, co se vymyká běžné zkušenosti a co lze nazvat božským. Naopak – ukazuje ve svém kázání na prostou, „civilní“ péči Boží

VI. To se ovšem zdá lidem málo, podlehnou nenávisťnému štvání a kamenují Pavla

VII. Pavel a Barnabáš nezatrpknou,

jdou dál a dál zvěstují o Boží záchraňující moci v Ježíši Kristu

VIII. Mnoho lidí uvěřilo – to je Boží odpověď na postoj živé a odvážné víry apoštolů

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Byli jste někdy v zahraničí? Vypadalo to tam podobně jako u nás? To záleží na tom, jak daleko jste cestovali. Ale nejspíš se tam mluvilo cizí řečí. Tam jste asi poznali, že je dobré nějakou cizí řeč umět – pak se lépe domluvíte i s cizincem. Ale ani dobrá znalost cizího jazyka nemusí znamenat, že si budeme dobře rozumět. V každé zemi mají také své zvyky, které se mohou od těch našich dost lišit. Kdo jste byl v Bulharsku, tak víte, že Bulhaři vrtí hlavou na znamení souhlasu a kývají, když chtějí říci ne. Přesně obráceně než my. V Anglii například zase auta na silnici jezdí vlevo. A tak pokud se na cestách chceme vyhnout nedorozumění a nepříjemnostem, je důležité znát i zvyky cizích národů.

Apoštol Pavel byl velmi vzdělaný muž – uměl cizí řeči, znal dobře cizí zvyky, ale stejně jeho cestu provázely potíže a konflikty. Jeho kázání o Ježíši, který zemřel a byl vzkříšen, byla pro řadu lidí nepřijatelná. Většinu lidí přinejmenším velmi překvapila. Někteří tomu uvěřili, jiní ne. Horší ale bylo, že někteří se snažili Pavlovi ublížit. Ale Pavel se nebál, byl odhodlán riskovat i život, jen aby zprávu o Ježíšovi rozšířil v celém tehdejší světě.

II. PAVEL KÁŽE V IKONII

O Pavlově práci v Pisidské Antiochii už jste si vyprávěli. Pavel tam získal mnoho nových křesťanů, ale nakonec musel i s Barnabášem odejít, protože židé, kteří neuvěřili, poštvali proti nim představitele města.

Odešli tedy do sousedního města – Ikonie. Také tam začal Pavel kázat nejprve v synagoze. Jeho slova zapůsobila na mnoho židů, takže uvěřili. Mnoho nových křesťanů získali apoštolové také mezi Řeky. Jenže ti židé, kteří neuvěřili, byli přesvědčeni, že se Pavel rouhá a že je nutno ho ztrestat. Možná i trochu záviděli apoštolům jejich úspěch, možná se báli, že ztratí svůj vliv – těžko říci. Každopádně začali Pavla a Barnabáše pomlouvát před představitelem města.

Křesťané se apoštolů zastávali a nakonec se obyvatelstvo města rozdělilo. Polovina byla proti Pavlovi, druhá polovina ho naopak podporovala. Přes různé těžkosti pokračovali apoštolové ve své práci. Rozhodně nechtěli lidi rozeštvávat.

Příčinou sporu bylo jejich učení. Možná že i vám bylo někdy za-

těžko chovat se tak, jak si Pán Bůh přeje. Při kázání o Pánu Ježíši se lidé museli rozhodnout – buď pro a nebo proti. A pro některé to bylo zcela nepřijatelné. Napětí v Ikonii stoupalo. Nakonec se Pavel s Barnabášem dozvěděli, že se je jejich nepřátelé chystají ukamenovat, tak raději rychle město opustili a odešli do Lystry.

III. UZDRAVENÍ CHROMÉHO V LYSTRĚ

V Lystrě nebyla žádná synagoga, tak začali kázat jen tak na náměstí. Blízko místu, kde stáli, seděl chromý žebrák. Byl chromý od narození, nikdy nechodil. Poslouchal zaujatě jejich kázání. Bylo mu vidět na očích, že ho to nejen zajímá, ale že tomu i věří. Pavel si toho všiml a silným hlasem ho oslovil: „Postav se zpřímá na nohy!“ A ten člověk se postavil a chodil. Umíte si představit, jaké to bylo pozdvižení, protože všichni tohoto žebráka znali. Zpráva o zázraku se rychle rozkřikla a na náměstí se seběhlo skoro celé město. Něco takového se tam ještě nikdy nestalo. „Jak je to možné?“ říkali si obyvatelé Lystry. A hned měli vysvětlení: „To k nám na zem přišli bohové.“

Ve Lystrě žili převážně Řekové a někteří z vás se už ve škole učili o tom, jaké bohy v Řecku uctívali. Bylo jich hodně. Řekové si je představovali jako lidi se všemi jejich zvyky i slabostmi, jen je považovali za nesmrtelné a všemocné. Kdo jiný než některý bůh mohl by uzdravit člověka od narození chromého? Obyvatelé Lystry usoudili, že Barnabáš je Zeus a Pavel je Hermes, protože to byl on, kdo hlavně mluvil. (Zeus byl považován za vládce bohů a Hermes za božského posla.)

Tak vzácnou návštěvu je třeba jaksepatří uvítat, protože kdyby se bohové rozzlobili anebo urazili, tak by bylo moc zle. A naopak, když si bohy příznivě nakloní, může z toho mít město další prospěch. A vůbec – copak někdy do nějakého města přišli na návštěvu bohové? Na náměstí byl i kněz z Diova chrámu a ten nelenil a konal svou povinnost. Honem přivedl zasvěcené býky, slavnostně ozdobené věnci, a chystal se je na náměstí Pavlovi a Barnabášovi obětovat.

IV. NEJSME BOHOVÉ

Pavel a Barnabáš se polekali! Právě od takového modlářství přece chtěli obyvatele Lystry odvést. Vždyť oni sami jsou jen obyčejní lidé, navíc služebníci úplně jiného Boha, a ten zázrak se stal z jeho moci. Natrhli si šaty – to tehdy znamenalo velký smutek a nebo pohoršení – a vběhli mezi lidi a volali: „Co to děláte? Vždyť my jsme lidé jako vy. My jsme vám přišli povědět o skutečném Bohu,

který pečuje nejen o židy ale i o pohany.“ Nakonec se jim podařilo zástupy uklidnit, takže k oběti nedošlo.

Jenže (a našinec by řekl – co čert nechtěl) zrovna v tu dobu do města Lystra dorazili židé z Antiochie a Ikonie, kteří předtím Pavla ze svých měst vyhnali a teď ho pronásledovali. Začali apoštolů hrozně pomlouvat a poštvávat lidi proti nim. Nakonec začali Pavla kamenovat a obyvatelé Lystry se přidali. To je změna! Ještě před chvílí jim chtěli obětovat jako bohům a teď se je pokoušejí zabít. To je tolik zklamalo, že to nejsou skuteční bohové? Že nebudou další zázraky? Že jim Pavel nabízí jen „obyčejný slušný život v pravdě a spravedlnosti“? Nebo se prostě styděli za to, že považovali apoštoly za bohy a chtěli jim obětovat?

Slyšeli jste někdy slovo davová psychóza? Když je někde hodně lidí pohromadě, může se stát, že lidé přestanou přemýšlet sami za sebe, ale bez rozmyslu se přidají na stranu většiny – chovají se jako stádo. A jsou pak schopni dělat i takové věci, které by jinak neudělali. Myslím, že tohle byl zrovna takový případ. A vy byste jistě dokázali najít i jiné případy.

V. KAMENOVÁNÍ

Zfanatizovaný dav házel na Pavla kameny, až upadl a ztratil vědomí. Lidé si mysleli, že je mrtvý, a tak jeho tělo vyvlekli ven z města, za hradby, jako tělo nějakého zločince. Ale jeho učedníci za ním přišli, stoupli si kolem něho a s radostným překvapením zjistili, že je nejen živý, ale že není ani vážně zraněný. Byl dokonce schopen vstát a chodit. Vrátil se s nimi do Lystry a když si odpočal, druhý den odešel i s Barnabášem do dalšího města – jmenovalo se Derben. I tam pokračovali v kázání a získali mnoho učedníků.

VI. PAVEL KÁŽE DÁL

Z Derben se pak vrátili do Antiochie. Na zpáteční cestě navštívili místa, kde předtím kázali a kde se vytvořily aspoň malé skupiny křesťanů. Povzbuzovali je, aby vytrvali ve víře, i když je možná čeká všelijaké trápení. Cesta do Božího království není pohodlná.

Všude, kam Pavel se svými průvodci přišel, se setkával s různými projevy nepřátelství, zejména od židů, ale přesto všude získával i nové křesťany. Nezastíral, že kdo věří v Boha, nemá to snadné, že musí počítat s nepřátelstvím a utrpením. Ale být Božím dítětem za to stojí. Pavel se nenechal od svého úkolu odradit ani nebezpečím smrti. Byl rozhodnut obětovat i život ve službě Pánu Ježíši. Díky Pavlově odvaze a silné víře se křesťanská církev rozšířila daleko za hranice Palestiny, do celé tehdejší římské říše.

MODLITBA

Pane Bože, tak snadno se necháme odradit malými nepřijemnostmi. Dej nám, prosím, alespoň kousek Pavlovy odvahy, když máme ostatním říci pravdu o své víře. Uč nás nacházet cestu k druhým lidem a pomáhej nám, ať vždy dokážeme rozpoznat, co je skutečná pravda, a nenecháme se strhnout k žádným špatnostem. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Vyprávěl vám někdo o nějakém zázraku? věřili jste mu?
- Slyšeli jste někdy některého dospělého říci o nějakém faráři, že je dobrý kazatel? Proč to říkal?
- Chodili byste raději do kostela nebo do NŠ, kdyby místo faráře nebo učitele NŠ tam pokaždé byl kouzelník nebo se pouštělo video o zázracích a záhadách? Naučili byste se tak něčemu důležitému pro život, pro porozumění evangeliu?
- Co dělal apoštol Pavel víc – kázal nebo léčil?
- Zaslouží si nějaký člověk božskou úctu?
- Znáte nějaké příběhy, kde je někdo bezvýznamný a chudý zaměněn za vladaře apod.?
- Zkuste popsat jak se chová radostný člověk (pořád se směje; vypráví samé vtipy; na všechno má vtipnou odpověď; každého přesvědčuje, že ho má rád; směje se i na pohřbu; nenadává pořád, že mu někdo ublížil; nepřipadá si ztracený; stará se o to, co dělají druzí; píše lidem dopisy; skládá písničky; píše petice na podporu utiskovaných; sedí doma a stará se jen o sebe a čeká, že se všechno jednoho krásného dne změní k lepšímu; stará se o nemocné (rodiče, cizí postižené) a nebručí pořád, že to muselo potkat zrovna jeho; pracuje jako sestřička v nemocnici (je každá sestřička radostná?) aj.
- Věříte všemu, co se vysílá v televizi? čemu nevěříte?
- Dovedli byste na základě dnešní úlohy říci, co to je a jak se projevuje „vrtkavost davu“? čeho si dav lidí nejvíc váží?

APOŠTOLSKÝ SNĚM V JERUZALÉMĚ 14.1.2007

Sk 15,1-35

2. neděle po Zjevení Páně

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 84,12-13 — Vždyť Hospodin Bůh je štít a slunce, Hospodin je dárce milosti a slávy, žádné dobro neodepře těm, kdo žijí bezúhonně. Hospodine zástupů, blaze člověku, jenž doufá v tebe!

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 15,1-3

PÍSNĚ

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Radujme se vždy společně (EZ 397, BTS 1); Jeden Pán, jedna víra (EZD 678); Spolu lámejme chléb (EZD 683, S 305); Dnes k svému stolu zve nás Pán (EZD 682); V království Božím místa dost (EZD 694, S 359)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– apoštolský sněm v Jeruzalémě je považován za **nejdůležitější událost** v dějinách prvotní církve. Co se na něm řešilo?

Po pavlovské misii (viz předchozí část ve Skutcích) vzniká docela nová situace: vznikají sbory už ne z rodilých židů, ale z pohanů – jejich střediskem je Antiochie. Ta se stává důležitým střediskem křesťanství vedle jeruzalémského sboru. Do Antiochie však pronikají misionáři, kteří popírají účast těchto nových křesťanů na Božím lidu: tuto účast podmiňují obřízkou a přesným dodržováním mojíšovského zákona. Zpochybnují Pavlovu zvěst o ukřižovaném a vzkříšeném Kristu jako plně dostačující cestě ke spáse, odmítají společně stolování s „necistými“. Je ohrožena jednota společného stolování, hrozí rozpad církve na dvě části, z nichž jedna se stane přísnou, do sebe uzavřenou židovskou sektou, druhá pouhým všeobecně náboženským hnutím bez zakořenění a bez šance na jednotu. Pavel s Barnabášem odchází do Jeruzaléma, aby se na sněmu celá záležitost řešila. Podaří se jí vyřešit tak, že *byla zachována jednota církve i podstata evangelia*,

tak jak je vyjádřil Lukáš např. v podobnosti o marnotratném synu (Lk 15).

Ze srovnání s epištolou Galatským 2 kap., kde celou záležitost líčí Pavel, vysvitne, že průběh události nebyl tak *ideální a harmonický*, jak to líčí Lukáš ve Skutcích. Z epištol Galatským vyplývá, že Petr byl v napětí s Pavlem (ten jej dokonce nazývá pokrytcem, který se bojí jít přímo za pravdou evangelia – srv. Ga 2,13.14). Je jisté, že jeruzalémský sbor *nevyslal Pavlovy protivníky* do Antiochie, zřejmě jen nějakou dobu byli jeruzalémští ve věci váhaví, ale nakonec přijali Pavlovo stanovisko. Přesto ke smíru dochází, jeruzalémský sněm se distancuje od přísného zákonického směru.

Lukášovo svědectví o sněmu je určováno jednak tím, že píše v době, kdy už tento problém je vyřešen, jednak opět popisuje událost v souladu se svým pojetím, aby ji popsal ne jako historický záznam, ale jako událost *dějin spásy*, která se nezadržitelně šíří z Jeruzaléma až do posledních končin země. Proto klade tak velký důraz na Jeruzalém a apoštolu a návaznost na starozákonní lid.

– **konflikt na sněmu** vyvolali někteří bratři z farizeů (v. 5). **Petr** si bere slovo a zásadně se vyjadřuje k otázce, zda

nutit pohany k obrízce. Vystupuje zde jako rodilý „pavlovec“ – Lukáš mu klade do úst **pavlovská slova o milosti** („proč chcete vložit na učedníky břemeno, které nemohli unést ani naši otcové, ani my! Věříme přece, že jsme stejně jako oni spaseni milostí Pána Ježíše.“ 10b,11), i když významově posunutá. Přitom Pavel (a spolupracovníci) vůbec neargumentují, jen svědčí o tom, že se evangelium šíří mezi pohany (v. 3.12).

Argumenty zde vlastně celkově nehrají velkou roli, ve Skutcích jako by mělo pro sjednocení větší úlohu svědectví, že a jak *Bůh působí mezi pohany*.

– **Jakub** (13-21) v svém projevu ukazuje (je to opět lukášovský pohled), že církev z pohanů je *Boží lid konce času*: tento lid však není oddělený od starozákonního lidu, navazuje na lid staré smlouvy. Je nově zbudovaným chrámem. Tím jako by řekl: církev konce času nenavazuje obrízkou. Jakub navrhuje stanovit pro pohany jakési minimum, **4 pravidla**, která mají dodržovat. To se stane podkladem dopisu, který je vzápětí formulován a poslán do Antiochie.

– **apoštolský dopis** (v.23-29) se distancuje od působení zákonických misionářů, staví se za Pavla a Barnabáše a stanoví 4 pravidla. Dopis je v Antiochii **přijat velmi pozitivně** („... když dopis přečetli, velmi se zaradovali, protože je uklidnil“ – v 31.), oddíl končí (velmi příznačně pro Skutky) tím, že se *dál šíří evangelium*, za pomoci dalších spolupracovníků (Judy a Silase).

Lukáš prostě ve Skutcích ukazuje, že **evangelium zdolává překážky a ohrožení**: vnější i vnitřní. V Kristu není rozdíl mezi židem a pohanem. (Za zmínku také stojí, že účinným prostředkem k jednotě je vědomí solidarity. Z epistol Ga a 2 Kor vyplývá, že apoštol Pavel ochotně organizuje **sbirku pro chudé** v Jeruzalémě).

– **paralela Sk 15 a Lk 15** – problematiku lze (zejména mladším) dobře osvětlit na podobenství o mladším a starším synu (Lk 15,11nn). Mladší syn

se ocitne „daleko“ (Lk 15,13), starší syn (který byl „blízko“ – 15,31) brání jeho přijetí k otcí. Křesťané ze židů, resp. zastánci obrízky a dodržování zákona, se dobře mohou nalézt v postavě staršího syna („neporušil jsem žádný tvůj příkaz“), křesťané z pohanů jsou v jejich pohledu ti kdo „s děvkami prohráli své jmění“ a nezaslouží si být s radostí přijati do otcova domu. Metafora „blízký“ a „vzdálený“ dobře odpovídá i Ef 1,17-18. Z této paralely pak také vyplývá, že novozákonní (nebo přinejmenším lukášovský) konflikt se samospravedlností farizejství není konfliktem mezi Ježíšem a židovstvím, ale vnitrocírkevním – s křesťanskými farizeji.

– otevřený konec v Lk 15 (kde není jasné, jak se zachová starší syn, zda vezme vážně Otce a půjde na hostinu) naznačuje, že podobně ohrožení bude v církvi napořád.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– slavnostní prohlášení „*toto je rozhodnutí Ducha svatého a naše*“ (v.28) neznamená, že by apoštolové svoji autoritu zašitovali shora. Nejedná se o charismatický model církve, kdy Duch svatý přímo diktuje lidem, co mají dělat (nebezpečí subjektivního přístupu), ani o katolický model (kdy tradice církve je na jedné rovině s Boží autoritou). V Jeruzalémě se ještě nejednalo o koncil s hierarchií apoštolů a svatého města, s pravomocí a autoritou biskupů. (Proto není vhodným označením pro toto setkání „koncil“, který tuto představu navozuje; šlo spíš o konvent, „sejití“, valnou hromadu.)

Lukáš tím spíš ukazuje (zpětně): to, co se zde rozhodlo, bylo v linii dějin spásy, bylo z Božího rozhodnutí. Vždyť se zachovala jednota církve, společenství stolu, solidarita navzájem!

– „zákonické křesťanství“ je pokusem „splnitelného náboženství“ – požadavek obrízky představuje „splnitelný nárok“, který věřící může použít jako legitimaci: Podívejte, zachovávám, co Bůh chce. Ve svém důsledku však vede k oddělování od jiných a k povyšování

ní se nad ně. Takováto ustanovení si přitom lidé vždy znova žádají – a církve v dnešní době jsou ohroženy pokusem, že takové „legitimace správného postoje“ budou určovat či vydávat (nejíst maso, neposlouchat „metal“, odmítavě se stavět k homosexualitě atd.). Je známo, že sekty si přímo zakládají na odlišnostech (tzv. identifikační znaky).

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Zpracování obrázku může plnit roli motivačního uvedení i zpětné vazby, která ukáže, zda byl váš výklad srozumitelný, a poskytne vám možnost jej upřesnit a doplnit.

Když budou děti zpracovávat obrázek na začátku (tj. vystřihají si postavy a kartičky a sestaví si je podle zadání na stole – zatím je nenalepují), vyjádří tak svoji představu o tom, co vede k dohodě. Vy jim potom můžete vyprávět, jak usilovali první křesťané o dohodu a po vyprávění můžete srovnávat, zda je stejně nebo rozdílné to, co vybraly děti, a jak jednali apoštolé.

Když budou děti zpracovávat obrázek po vyprávění, nejde už o jejich představy, ale o to, jak rozuměly výkladu.

Doufám, že se nemýlím, když mám za to, že biblickému poselství odpovídá: „Bůh to tak dal“, „shoduje se to s biblií“ a „shromáždění se na tom shodlo“. Je možné, že to, co vede ke shodě, pochopíte a vyjádříte podle biblického textu lépe. O tom také můžete s většími dětmi mluvit a vyzvat je, zda by kartičky neformulovaly ještě jinak.

4. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Kterou perspektivu pro Teofila zvolit? – patří mezi opovrhované „pohanokřesťany“ nebo mezi „sebejisté“ zastánce obřizky? Jakožto „Bohu-mil“ – tedy sympatizant s židovstvím a posleze křesťanstvím mohl i docela tesknit po tom, že nemá nějaký „průkaz“

příslušnosti k Božímu lidu, jako byla obřizka. Lukáš ho od této závislosti definitivně osvobozuje. (Tento pohled odpovídá např. situaci list Galatským, tj. pavlovským pohanokřesťanům, kteří vyměnili evangelium z pouhé milosti za zákonickou „jistotu“ obřizky).

– nebo může Teofil znovu připomenout svou zkušenost „odstrkovaného pohana“ – byla ventilovaná několikrát při vyprávění evangelia – a Lukáš svým vyprávěním jeho traumata „definitivně“ vyřídí.

b) pro mladší a střední školní věk:

Znáte podobenství o marnotratném synu? Otec přijal mladšího syna bez podmínek. Vystrojil mu hostinu, na kterou však odmítl přijít starší syn, který poslušně plnil všechny otcovy příkazy. Co mu asi vadilo? Otec vyšel ven a domlouval mu. Záleželo mu na tom, aby oba synové spolu usedli k jednomu stolu. Jak to dopadne? Usedne – neusedne? Přijme pozvání a přijme bratra – nebo ho odmítne?

Tak to bylo i tenkrát....

c) pro starší školní věk:

Když se s někým pohádám, je řešené přestat s ním mluvit? Anebo se bude me snažit domluvit?

Už vás někdo odsoudil jako špatného křesťana?

5. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** věk:

- I. Jedni si nechtějí sednout s druhými k jednomu stolu
- II. Sejití v Jeruzalémě
- III. Dopis do Antiochie
- IV. Starší i mladší bratr patří k sobě

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Neklid v Antiochii
- II. Setkání v Jeruzalémě
- III. Hledání cesty k jednotě
- IV. Dopis na uklidněnou
- V. Pozitivní přijetí dopisu v Antiochii
- VI. Vzájemný respekt a spolupráce různých lidí

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE, UVEDENÍ – U JEDNOHO STOLU

Sedět u jednoho stolu

Je to fajn, když sedí celá rodina společně u stolu – při obědě, u večere, při slavnostním jídle, třeba o Štědrém večeru. Maminka, tatínek, děti. Tak to má být. A někdy i s babičkou a dědečkem, bratrance i sestřenicemi, strýci a tetami. Sedět u společného stolu, velcí i malí, kluci a holky, domácí i hosté. Tak je to dobré, povídat si, být spolu.

Je dobré sejít se u jednoho stolu s přáteli. Je dobré a zajímavé, když se u jednoho stolu sejdou lidé různých národů. Ne všichni u toho jednoho stolu mají stejné názory, nejsou stejně bohatí a vzdělaní. Ale povídají si, naslouchají a jsou společně. A možná jsou si po tom společně stráveném čase a společně stráveném jídle o něco bliž. (Zvláště je dobré, když se u jednoho stolu scházejí a ruku si podají králové a prezidenti a ministři.)

Nechtít sedět u jednoho stolu

Je to špatné, když se u společného stolu nesesí. Někdy je to velký průšvih, když to nejde. Když sedí maminka u jiného stolu než tatínek, když u vánočního stolu někdo chybí, když se někdo zvedne od jídla a prohlásí „Tak s tímhle já u jednoho stolu sedět nebudu.“ To být nemá, tak to Pán Bůh nechce.

Je to mrzuté, když nemáte s kým poobědvat, je to průšvih, když si někdo s někým nepodá ruku. Třeba když si ji nepodají králové a prezidenti. To může být i začátek války. Je to smutné, když křesťané jednoho směru (vyznání) nechtějí sedět u jednoho stolu s křesťany, kteří sice také slaví a vyznávají tohoto samého Boha, ale trochu jiným způsobem.

Ani biblické postavy nesesí vždy u jednoho stolu

Vzpomínáte na příběh o Josefovi a jeho bratrech? Když ho hodili do prázdné studny, pak společně jedli – ale nebyla to dobrá svačina, jeden chyběl. A když pak přišli za Josefem do Egypta, nemohli jíst u jednoho stolu, dokud mezi nimi ještě byla vina, neodpuštěná.

Vzpomínáte, jak Lukáš psal Teofilovi o vzorném farizeu Šimonovi, jak byl celý naštvaný, že k jídlu s Ježíšem přišla hříšná žena – s tou přece společně jíst nechtěl. A Ježíš mu pak vysvětloval, že je nechápavý.

Lukáš psal Teofilovi také podobenství o dvou bratrech, vzpomí-

náte se? Ten mladší syn odejde z otcova doma, protože si myslí, že mu bude líp. Po čase se vrací s omluvou a prosbou, aby mohl být u svého otce třeba jen nádeníkem. A jeho otec má z návratu ztraceného syna takovou radost, že hned vystrojí oslavu. Ale u slavnostního stolu chybí starší syn, ten, který zůstal doma a pracoval. Má pocit, že je to nespravedlivé. I za ním vychází otec. Chce ho přimět k tomu, aby také šel slavit návrat svého bratra. Chce, aby se sešli v radosti u jednoho stolu.

II. APOŠTOLSKÝ SNĚM V JERUZALÉMĚ

Evangelium se šíří

Evangelium – zvěst o blízkém Božím království a o Ježíši Kristu – se šíří po světě, od města k městu. Nejsou to velké zástupy lidí. Spíše jednotlivci, kteří tvoří malé skupinky, první sbory. Evangelium vyřizují apoštolové a jejich spolupracovníci a stojí před nimi mnoho překážek – velké vzdálenosti, problémy s dorozuměním, ale i nepochopení a nepřátelství těch, co nechtějí, aby lidé slyšeli o svobodě, o Bohu jako dobrotivém otci a o tom, že máme poslouchat jeho a ne lidi. Někteří kvůli tomu byli i ve vězení.

Zvlášť apoštol Pavel je velice aktivní. Je pro něj důležité vyprávět o Božím království co možná všude a co možná přesvědčivě. A také je pro něj důležité, že Boží království je otevřeno všem lidem, bez rozdílu národnosti, vzdělání, náboženství. Věnuje této službě celý život. Mnozí lidé z různých národů opravdu uvěřili v Boha a dali se na cestu, kterou ukázal Ježíš Kristus.

Vážný problém

Problémy se ale objevily tam, kde by je snad nikdo nečekal – uvnitř vlastního domu. (I když, kdo říká, že se nemůžou objevit problémy i uvnitř vlastního domu? Vzpomeňme: Josefovi bratři, podobenství o dvou synech...) Církev začala ohrožovat nejednota zevnitř. Šlo o otázku, jak je to s těmi, kteří uvěřili v Ježíše, ale nejsou židé. Znamená to, že nemusí dodržovat nařízení židovského zákona? Vytvořily se dva tábory. Jeruzalém a Antiochea (trochu podobné staršímu a mladšímu synovi z podobenství).

V Jeruzalémě žili křesťané židovského původu, nositelé tradice. Někteří asi neviděli příliš rádi ani to, že se k církvi přidává tolik ne-židů. Ale když se přidají, měli by podle nich dodržovat Mojžíšův zákon a židovské předpisy. To v Antiochii (a nejvíce apoštol Pavel) to viděli jinak: Ježíš přinesl přece odpuštění bez podmínek a daroval svobodu pro všechny. Sám kvůli druhému člověku porušil nejen jeden předpis Mojžíšova zákona, a proto není nutné ho dodržovat.

Jednou přišli z Jeruzaléma do Antiochie dva lidé a rozčílili se, že tam Mojžíšův zákon nedodržíjí. (A nechťeli si s druhými sednout k jednomu stolu.) Říkali: Nebudete-li ho dodržovat, nebudete zachráněni.

O tom musíme mluvit

Co v takové situaci dělat? Pavel vycítil, že je to vážná věc, která ohrožuje celou církev. A když něco ohrožovalo kázání a zvěstování o Ježíši, to Pavel vždycky udělal všechno pro to, aby byla překážka odstraněna. A tak se vydává spolu s Barnabášem do Jeruzaléma, aby o celé věci promluvili s ostatními.

Je dobré mluvit o problémech společně. Když zůstane každý sám, spíše se utvrdí ve svém názoru a těžko porozumí, co druhý skutečně řekl (a co se jen doneslo) a proč takový názor zastává. Ve společném rozhovoru, v modlitbě a naslouchání, s prosbou o Boží pomoc je možné hledat pravdu a najít východisko sporu.

Porada v Jeruzalémě

V Jeruzalémě se scházejí přední pracovníci a představitelé rodící se církve – někdy se jim také říká sloupové – Jakub, Jan, Petr, Barnabáš a Pavel – a jistě i mnozí další. Probírali ten problém, modlili se, četli Písmo, došlo mezi nimi také k velké rozepři. Ale pak promluvil Petr a po něm i Jakub. Přiklonili se k Pavlovi. Ti kdo přijmou evangelium, nemusí dodržovat příkazy židovského zákona. Evangelium je dobrá zpráva a ne spousta povinností, které se beztak nedají všechny splnit. Záchrana je zdarma, z milosti Boží.

Napsali o tom do Antiochie dopis. Když si ho v Antiochii přečetli, měli velikou radost. Církev bude i nadále společenstvím různých lidí různých národů, ras, pohlaví, věku, kteří k sobě patří a obohacují se svou rozmanitostí. Všichni jsou zachráněni ne díky plnění náboženských předpisů, ale z Boží lásky.

III. JAK SE HLEDÁ BOŽÍ VŮLE

V příběhu o apoštolské poradě můžeme vidět jeden ze způsobů, jak se hledá Boží vůle, tedy to, co má být. Hledá se společně, čte se z Bible, rozhovory provází společná modlitba o Boží pomoc. Není to tak, že vítězí většina. Někdy jeden může ukázat, že Bůh vede jinam, než si myslí ostatní. Zdá se, že právě Pavel takto ovlivnil jeruzalémskou poradou.

Tak se křesťané podobným způsobem spolu scházejí, když hledají odpověď na nějakou důležitou otázku života víry a života vůbec. Těmto poradám se říká někde koncil (a tahle porada v Jeru-

zalémě že prý byla prvním koncilem), jinde synoda či synod, jinde konvent nebo konference nebo sněm a možná ještě jinak.

Takhle je to na nejvyšší úrovni, když se sejdou zástupci církvi. Ale úplně stejné je to i ve sboru – třeba v našem. Věříme, že dar Ducha svatého nedostal jeden či dva vyvolení, ale společenství sboru jako celek. A tak se scházíme, abychom hledali, co má být, společně hledáme Boží vůli. Takovou poradou je každá biblická hodina – pro děti i pro dospělé, schůze staršovstva i sborové shromáždění. A když se objeví nějaká nejasnost nebo nesoulad, vždy je dobré udělat to, co udělal Pavel – rychle jít, svolat se k poradě a vysvětlit, co kdo dělá, myslí, říká a proč, společně se modlit a číst v Bibli oddíly, které se k tématu vztahují. A je to dar, možná i zázrak, že se věci vyjasní, že najednou je zřejmé, kudy se dát, co je v dané situaci či otázce Boží vůle. A pokud se to nepodaří hned, tak se sejít za čas, a mluvit o věci znovu a čekat.... a být společně u Ježíšova stolu.

Pokud se taková porada, sněm, koncil nesejde, mohou začít růst bariéry, příkopy, ne-komunikace a každý si začne jít jen u svého stolu a nechce jít s těmi druhými. To ale určitě Boží vůle není – víme to zcela jistě z jednání otce v podobenství, který nejenže vybíhá vstříc mladšímu synu, který se vrací, ale právě tak vybíhá k synovi staršímu, který nechce jít slavit ke společnému stolu záchranu svého bratra.

MODLITBA

Děkujeme, Pane Bože, že nás máš rád a že nás přijímáš bez podmínek. Prosíme o trpělivost při překonávání nedorozumění a konfliktů. A také při hledání tvé vůle. Díky, že na to nejsme sami. Díky za přátele ve víře, se kterými společně hledáme, co ty chceš, abychom dělali. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Vite, co je sekta?
- Je nutné chápat rozdělení křesťanství do jednotlivých církví pouze v negativním smyslu? Za jakých okolností se to negativním stává?
- Slyšeli jste o tzv. „velkém schismatu“ r. 1054, kdy obě církve (západní katolická a pravoslavná východní) spolu „přestaly mluvit“?
- Znáte kromě církve ještě jinou organizaci, která spojuje různé lidi (např. původu, generací, zájmům, povahám...)?
- Jaký význam má společné stolování, večere Páně ve sboru?
- Čím se oddělují lidé dnes (subkultury – povýšenost „dredáčů“ nad „skiny“ a naopak...)

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 111,1-2 — Haleluja. Chválu vzdávám Hospodinu celým srdcem, v kruhu přímých, v shromáždění. Činy Hospodinovy jsou velké, vyhledávané všemi, kdo zálibu v nich našli.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 15,36-40

PÍSNĚ

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); nebo Zachovej nám víru dobrou (S 389 – můžete postupně přidávat jména aktérů z jednotlivých příběhů – Lukáše, Teofila, Zachariáše, Alžbětu, Marii...); Volný jsem (NP 78, S 375); Všechny nás pojí jeden duch (NP 123); Pane Bože, prosíme tě (BTS 32); Nám pomoz, Pane milý (BTS 36); Vlák Boží (S 355); Kdo mě z pout mých (S 147); Někdo mě vede za ruku ((BTS 22, S 210).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Barnabáš** vyzvedl **Pavla** z Tarsu a poté ho pozval do Antiochie. Zpočátku byl zřejmě vůdčí osobností on. Nyní se však jejich cesty rozcházejí. Pavel odmítá vydat se na cestu s Janem Markem, který sice s nimi byl na první misijní cestě, ale záhy je opustil a vrátil se do Jeruzaléma. Víme o něm, že pocházel ze zámožné rodiny a v domě jeho matky Marie se shromažďovali učedníci k modlitbám (Sk 12,12), podle Ko 4,10 byl Barnabášovým bratrancem. Barnabáš s Pavlem byli počítáni mezi „učitele a proroky antiochenského sboru“ (13,1) a Pavel zřejmě Jana Marka neviděl jako dostatečně způsobilého pro tuto práci. Později si k sobě vybírá Silase (15,32), se kterým se zřejmě naopak v mnoha věcech shodoval.

Celý příběh nám Lukáš vypráví též proto, abychom si uvědomili, že jakékoliv neshody, i ty personální, lze uprostřed společenství církve řešit.

– dvouversím o **obřezání Timotea** (16,1) chce zřejmě Lukáš zdůraznit Pavlův ohled na tamější židy – o to

víc pak vynikne jeho pozdější odklon od tohoto postoje.

– Pavel chce navštívit města, kterými procházel při první **misijní cestě** (15,36). Své plány však nyní nemůže uskutečnit, zabraňuje mu v tom Duch svatý (16,6), popřípadě Duch Ježíšův (v. 7). Dělá nakonec to, co neplánoval. Na základě vidění změni směr do Makedonie. Lukáš tím chce podtrhnout, že to nebyla Pavlova svévole, která ho přivedla do Evropy, nýbrž Boží plán (9,15) a zároveň poukázat na to, že se cesty Petra a Pavla definitivně rozešly (viz Ga 2,7.9). Pavel pak káže kdekoliv, nejen v synagogách, ale také např. na modlitebním místě mezi hradbami (v. 12) ve Filipech, tam, kde se shromažďovali lidé očekávající zvěst. Vypadá to tedy, že nemluvil k náhodně shromážděným nebo na stadionu k masám.

– Pavel zvěstuje všem, tedy i ženám. Těm se v tehdejší společnosti nedostávalo stejných práv a zacházení jako mužům. A když Lydie (v. 14n) otevře své srdce Bohu a je s celým svým domem pokřtěna, vystoupí její postava i v porovnání s věstkyňi (v. 16n) z následujícího oddílu rázem do popředí.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **pokyn ve snu:** Lukáš tohoto motivu často používá, aby nám dosvědčil, že prostřednictvím lidského konání se naplňuje příběh záchrany. Sám Bůh jedná a prolamuje hranice, které lidé jinak nejsou ochotni překonat (žido-křesťané-pohané, křesťané-Pavel, Malá Asie-Makedonie...) Tento motiv ale ani nelze zevšeobecnit v tom smyslu, že bychom měli začít vykládat své sny a podle nich se řídit.

– **příběh o Lydii** ukazuje, že evangelium neoslovovalo jen nejnižší vrstvy obyvatelstva, které by v něm nalézaly útěchu uprostřed zoufalé sociální situace. Pavlovo zvěstování nebylo ani určeno jen ‚otrokům‘. Lydie byla zámožnou obchodnicí s luxusním zbožím. Evangelium se šířilo ve všech vrstvách. A Pavel neodmítá přijmout pozvání do cizího domu, do jiné kultury a odlišných tradic.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍM LISTU:

Pro dokreslení obrázku je třeba, aby děti příběh znaly. Hodí se tedy zařadit práci s ním až po výkladu. O kresbách dětí potom společně mluvíte. Přemýšlejte nad tím, zda je děti pojaly pouze zeměpisně-historicky, nebo zda se v jejich kresbách objevuje nějaká aplikace (touha být jenom mezi svými a držet se známého prostředí, popřípadě pracovat jen pro stávající sbory versus přijmout povolání, aby člověk vyslyšel i nouzi za jejich hranicemi). Případně můžete děti vyzvat k tomu, aby na čistý papír namalovaly, kam by asi Bůh nedovolił jít nám, a kam nás naopak vede. Kresby pak pod příslušné dopravní značky můžete vystavit na nástěnce v kostele.

4. POMŮCKY:

- mapa (popř. nakopírované části map), glóbus
- křesťanské symboly nebo jejich obrázky
- papírové značky, špejle

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ:

a) pro mladší školní věk:

Kudy jste dneska přišly do kostela? Chodíte pokaždé stejnou cestou anebo jich je víc a vy si můžete vybrat? (Je-li pro vás nemožné použít příměru cesty do kostela, pak vymyslete jiné cílové místo.)

Když jdeme na výlet, je to podobné. Víme-li, kam máme dorazit, nemusíme jít všichni po stejné cestě.

b) pro starší školní věk:

Ukažte dětem rybu (obrázek nebo nálepku na auto, i v jiné podobě). Děti se zeptejte: Už jste tento symbol někde viděly? Víte, co znamená? A proč právě ryba?

(Ryba odkazuje na rybáře, na rybáře lidí, a tento symbol byl jedním z prvních, který křesťané používali. Je v ní též zašifrováno vyznání víry, že Ježíš Kristus je Boží Syn a Spasitel.)

Existují jiná znamení, podle kterých se poznají křesťané?

a) pro Theofila:

S každým dvouverším v dnešním příběhu nastává změna děje, místa, času. Proto mi v něm jako motiv pro Theofila nejsilněji asi zaznívá na jedné straně Pavlova plánovaná misijní cesta a na straně druhé nepředpověditelnost situace. Na začátku Pavlovy cesty byl plán s kým, kam, kudy. Na konci ale vůbec nevádí, že se podle plánu vše neuskutečnilo, protože na druhou stranu cesta nebyla marná (např. Lydie). Proto mohl Theofil přijít k Lukášovi s otázkou: Je nutné, abychom při misií měli nějaký plán, jak pevně držet všechno ve svých rukou, aby se dostavil kýžený cíl?

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace

II. Pavel a Barnabáš se vydávají na cestu

III. ale nakonec jdou každý svou vlastní

- IV. Pavel mění plán cesty
- V. a zvěstuje ženám v Makedonii
- VI. Lydie uvěří a Pavel se stává jejím hostem

b) osnova pro **starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Pavel a Barnabáš pokračují ve

- svém apoštolském poslání
- III. ale každý svou vlastní cestou
- IV. k Pavlově skupině se přidává Timoteus
- V. změna plánu, vzhůru do Evropy!
- VI. Tam zvěstují ženám a
- VII. Lydie uvěří, je Pavlem pokřtěna a všichni se stávají jejími hosty

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – JAK JE TO S NAŠÍM A BOŽÍM PLÁNOVÁNÍM

Zažili jste už, že jste měli něco krásně naplánovaného a ono se to pak nekonalo? Třeba pěkný výlet nebo cesta k dědečkovi a k babičce...? Na poslední chvíli přijdou rodiče s tím, že se musí jet jinam, nebo že se musí zůstat doma, protože přijde návštěva. To pak bývá z velikého těšení rázem veliké zklamání.

Ale někdy se stává, že i to jiné, to nenaplánované, je nakonec krásné. Třeba že cesta jinam je zajímavá, a dokonce pěknější, než byste čekali, nebo že i s návštěvou je víc legrace, a tak je nakonec moc fajn, že to dopadlo zrovna takhle.

Změna plánů – není to vždy příjemné. Můžeme se buď přizpůsobit, nebo si tvrdohlavě trvat na svém, vztekat se, chtít všechno jen podle svého a být nešťastný z toho, že to, co jsme chtěli my, nevyšlo. Ale také se můžeme radovat z toho, co se povedlo a co se vydařilo, i když to mělo být původně jinak.

A když se na cestu k lidem se zprávou o Kristu vydával Pavel: Měl nějaké své plány, představy a přání? Docela určitě. A co když mu nevyšly? Zlobil se? A jak to vlastně je: je vůbec možné plánovat, když nakonec rozhodne Bůh? Vždyť jeho nenaplánujete!

Možná se i takhle nějak ptal Theofil Lukáše. A tak mu Lukáš začal vyprávět o jedné Pavlově cestě, na které nakonec podle jeho původních plánů nevyšlo vlastně skoro nic. Tedy podle těch lidských plánů. A přeci to nebyla cesta k ničemu, právě naopak. Pavel na ní mluvil s mnoha lidmi, založil několik sborů – jenže to nebylo tak, jak si to na začátku představoval. Boží plány byly trochu jiné.

II. PAVEL A BARNABÁŠ

Nejprve cestu plánovali Pavel a Barnabáš společně. Chtěli se podívat do míst a do měst, kde už jednou společně byli. Chtěli vidět, jak se tam lidem daří, jak rostou sbory, které pomáhali zakládat. Chtěli ty lidi tam, ale i sebe, potěšit a povzbudit. Podívat se za známými, sejít se s nimi a dál vyprávět o Ježíši těm, kteří o něm ještě

neslyšeli. Jenže si to představovali každý trochu jinak. Barnabáš chtěl s sebou vzít i Jana Marka, který kus jejich první cesty prošel s nimi, ale pak se odpojil a cestu s nim nedokončil. To se nelíbilo Pavlovi, a proto už jej teď s sebou nechtěl. Nemohli se s Barnabášem dohodnout.

Nakonec to dopadlo tak, že se rozdělili. Barnabáš si vzal Jana Marka a odjel s ním ke křesťanům na Kypr. Pavel si vzal Silase, se kterým si dobře rozuměl, a vydal se na cestu podle původního plánu. A tak místo jedné misijní cesty začaly hned cesty dvě.

III. PŘIDÁVÁ SE TIMOTEUS A PLÁNY SE ZNOVU MĚNÍ

Hned na začátku cesty – bylo to v Lystře – k sobě Pavel se Silasem přivzali ještě Timotea. Procházeli město za městem, sbor za sborem, setkávali se s různými lidmi... Všude, kam přišli, podávali i zprávu o tom, na čem se dohodli na sněmu v Jeruzalémě.

Jejich putování však vůbec nebylo tak snadné, jak si to původně představovali. Nápadně často se stávalo, že nebylo možné jít tak, jak chtěli podle původního plánu. Prostě se tam nedostali. Velmi často museli měnit směr cesty, a nebyla to jen náhoda nebo nepříznivé okolnosti. V Bibli čteme, že to „Duch Ježíšův“ jim v tom bránil. Postupně to přestávali být oni, kdo určoval směr cesty. Pavel a Barnabáš se tomu podvolili. Uvědomovali si, když zvěstují Kristovo evangelium, že je správné, když je chce Kristus také vést. Věřili, že pod jeho vedením jdou správně, a to bylo důležité. A tak ve své apoštolské službě pokračovali, i když jejich vlastní plány šly stranou.

IV. DO EVROPY

Směřovali stále k moři. Zastavili se až v Troadě. Tam měl Pavel sen. Zvláštní sen. Přišel za ním Makedonec a prosil jej, aby se přeplavili za nimi do Makedonie, tedy do Evropy. Doslova říkal: „Přiď a pomoz nám!“ To už Pavel dobře věděl, že tím, kdo tentokrát jejich cestu plánuje a vede, je sám Ježíš. A tak se dlouho nerozmýšleli. Rychle si našli loď do Makedonie. Tak brzy, jak to jen bylo možné, vypluli z Troady do makedonského města Filipis. Evangelium se tedy mělo s nimi dostat zase o kus dál, z Asie do Evropy.

V. ZVĚSTOVÁNÍ ŽENÁM VE FILIPIS

V makedonském městě Filipis Pavel a jeho spolupracovníci nějaký čas zůstali. V sobotu se vypravili hledat synagogu. U řeky narazili na skupinu žen. Připojili se k nim a zvěštovali jim evangelium. Vyprávěli jim o Ježíši Kristu a ženy poslouchaly.

To byla asi jedna z těch chvil, pro které chtěl Pán Bůh Pavla a ostatní mít právě tady ve Filipis. Ženy už o Pánu Bohu něco slyšely i dříve, a tak tím pozorněji sledovaly, co jim apoštolé říkají.

VI. KŘEST LYDIE, ZAČÁTEK SBORU

Jedna z žen poslouchala zvlášť pečlivě. Jmenovala se Lydie, obchodovala s látkami. To, co Pavel zvěstoval, se dotklo přímo jejího srdce. Mluvila s Pavlem a s ostatními o své víře a pak je všechny pozvala k sobě a hned potom se nechala se všemi, kteří s ní doma žili, pokřtít. Na její naléhání se pak Pavel i se svým doprovodem u ní ubytovali. Tak právě zde, v domě této bohaté obchodnice s látkami, vznikl první křesťanský sbor v Evropě.

Tak se evangelium dostalo do Evropy vlastně navzdory Pavlovým plánům. Bůh měl plány své, a ty byly jiné. Pavel a jeho lidé se však jimi nechali vést, a tak vše pokračovalo mnohem lépe, než čekali. Pavel, Silas i Timotheus ve Filipis ještě nějaký čas zůstali. Odtud pak evangelium, tu dobrou zprávu o Ježíši, ponese dál, dál do Evropy.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti za to, že se o nás staráš a že máš i s námi své plány. Často jim nerozumíme hned a někdy se nám ani trochu nelíbí. Prosimě tě, buď s námi a ukazuj nám, že i jiný plán než ten náš může být dobrý. Ukazuj nám, z čeho všeho se můžeme radovat a za co všechno můžeme děkovat. Děkujeme ti za to, že o tobě víme, za všechny ty, kteří nám tvé evangelium přinesli. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Před mapou (i během vyprávění) si společně s dětmi ukazujte města a místa, kudy Pavel v našem příběhu procházel a kam se odebrali Barnabáš s Markem. Můžete k tomu použít i mikrofon (třeba látkou obalenou malou pet láhev) a ptát se dětí, jestli si pamatují, jak se to místo jmenuje a co se v něm odehrálo. Děti budou mezi sebou mikrofon podávat tomu, kdo odpovídá.
- Nakopírujte každému dítěti tu část mapy, kde děti bydlí a kde stojí budova (kostel) sboru. (Nemůžete-li, použijte jiné cílové místo). Kudy nejčastěji chodíte? Jsou krátké, dlouhé, nejhezčí, zajímavé, zkrátka odlišné cesty. Je ale pouze jedna jediná ta správná? Je možné, že chodíme po různých stezkách a přesto se nakonec jednou setkají? Co myslíš? Stalo se vám to někdy? A děti pak vymalují různými barvami cesty: tu nejkratší, nejhezčí, na které se nachází hřiště atd.
- Mapy s namalovanými cestami můžete pak ještě použít. Nechte děti, ať vytvoří dvojice a jeden podle ní povede druhého beze slov, ale s použitím posunků či předmětů, k vytyčenému cíli. Druhý nakonec bude hádat, kam se dostal.

- Jak se asi dříve poznávali lidé? Podle čeho Pavel se Silasem poznali, že ženy shromážděné u řeky jsou židovky a jak naopak ony mohly poznat, že ti co k nim mluví, jsou křesťané? Máte nebo nosíte vy nějaké „poznávací znamení“?
- Vytvořte si značky s vlastními poznávacími znameními. Na papír ve tvaru trojúhelníku, čtverce, nebo kruhu si namaluje notu třeba ten, kdo má rád hudbu. Každý si namaluje vlastní značku podle toho, co ho charakterizuje. Nakonec přilepte k papírovým značkám špejle.

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 42,9 (kral.) — Věřím však, žeť mi udělť ve dne Hospodin milosrdenství svého, a v noci písnička jeho se mnou, a modlitba má k Bohu života mého.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 16,16-18

PÍSNĚ

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Pane, dnešek je den chvály (EZ 442); Přimluvný zpěv (BTS 44); Kde, Pane jsi? (S 143); Vítr se ztiší (S 374); Noc ke konci se kloní (EZ 277); Vítězi k poctě zpívejme (S 373, EZD 667); Moc předivná (EZD 697); V tobě je radost (EZD 649); Z tvé ruky (EZD 636); Neskládejte v mocných naději (EZD632, S 215); V nebi je trůn (S 360); Jděte dál (S 114); Kěž bychom to uměli (EZD 610)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– celá kapitola vypráví o **první cestě evangelia na evropskou půdu**.

Jako první evropská křesťanka je zmíněna Lydie, zámožná obchodnice s purpurem. Lukáš o tom hovoří tak, že se jí *otevřelo srdce* a přijala zvěst evangelia, *dala se pokřtít* i všechny ve svém domě a vytvořilo se *u jejího domě společenství víry*, zárodek sboru ve Filipis. Vedle přijetí evangelia se ovšem na evropské půdě **děje nepřijetí, odmítní až nepřátelství**: evangelium se střetává s rozdílnými duchovními světy, dochází ke konfrontaci a i o tom chce Lukáš vyprávět. Není to však konec cesty evangelia, evangelium si razí cestu dál, dokonce i ve vězení.

– „*Když jsme šli jednou do modlitebny*“ (v.16) – vyprávění v 1. os. mn. č. má budit dojem itineráře, cestopisného záznamu. (To se změnilo v místě, když má Lukáš líčit legendu z vězení.) **Modlitebna** byla pravděpodobně židovská synagoga: misie má i ve vzdálenějších částech převážně navazovací bod v lidu staré smlouvy, který tam žil v diaspoře

– rozptýlení. Zvěst evangelia navazuje na Tóru – židovskou bibli, na náš „Starý zákon“. Toto nelze při šíření evangelia přeskocit!

– **ke konfrontaci dochází** jakoby mimochodem, cestou do modlitebny, kdy se k nim připojí *mladá otrokyně* (v.18), která za nimi několik dní chodí a volá. Její majitelé ji využívali pro její věštecké schopnosti (snad prý byla břichomlůvkyně – hlas z jejího nitra byl považován za věštecký hlas z jiného světa) a měli z ní díky tomu velké příjmy. Její volání připomíná volání nečistých duchů z evangelií (kdy oni vlastně zjevují pravdu, když při setkání s Ježíšem jako první poznávají, s kým mají tu čest). – Na evropské půdě se tak evangelium setkává s hluboce zakoreněnou **pohanskou religiozitou**, s touto po nadpřirozených schopnostech, ekonomicky velmi dobře využitelných. Dívka je otrokyně, je rukojmím svých pánů, problém však je ještě hlouběji – je ovládána zlými silami, biblickou řečí „je posedlá“, tzn. není „sama svá“. Z její nesvobody dobře těží jiní. Na nesvobodě druhých mají zájem ti, kteří na nich

chtějí zbohatnout – kolikrát byly náboženské záležitosti zdrojem obohacování (jak vůdce jedné sekty pronesl: Chceš-li zbohatnout, založ sektu)! Kolikrát se mládež nebo i děti staly rukojmími obchodu s drogami, prostituce. Mladá otrokyně je podobně ztotožena. Zde tedy dochází ke konfrontaci evangelia s úpadkovou náboženskostí, touhou po zázracích, o které nakonec ani nejde tam, kde jde **nemilosrdně o ekonomický zisk**.

– Pavel proto **vymítá zlou sílu** (provádí exorcismus): „*Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel*“. **Exorcismus** není čarování se zbožnými slovy: exorcismus znamená postavit se čelem a říci pevně NE. Ve jménu Ježíše Krista – v síle, moci toho, který přemohl ďábla.

Není výslovně řečeno, že se z otrokyně z ní stala křesťanka (i když je možné, že se podobně jako uzdravený v Lk 8 vrací ke svým domů, aby jim stejně tak vyprávěla, ... jak veliké věci jí učinil Pán“). V každém případě ji opustila její nadpřirozená schopnost a její páni přišli o příjmy. Jejich jednání připomene jednání obyvatelů Gerasy, když po vejítí démonů do vepřů a jejich utonutí v jezeře žádají Ježíše, aby odešel (také došlo k ekonomickým ztrátám). Evangelista Lukáš ukazuje, že postavit se čelem (**konfrontovat se**) **nebývá bez důsledků**. Zde se páni postaví proti apoštolům, vlečou je před soudce a vyvolávají nenávistné nálady (viní je, že ... „rozšiřují zvyky, které my jako Římané nemůžeme uznat“!), takže se nakonec přidá proti nim celý dav. Je s nimi jednáno jako s nebezpečnými jedinci, kteří ohrožují společnost. Podle rozkazu soudců jsou jim svlečeny šaty, jsou bičovány a s nohama sevřenými do klád zavřeni do vězení se speciální ostrahou (v. 24).

– oddíl o **Pavlovi a Silasovi ve vězení** (v.25-34) je stylizován jako **legenda**: toto legendární vyprávění o zázračném vysvobození je předsunuto před pokračování příběhu (v.35-40), kdy druhý den představení města (jakoby

nic, bez jakékoli souvislosti s legendou a jakoby se nic nestalo) propouští Pavla a Silase z vězení po exemplárním potrestání (a Pavel se přitom hájí odkazem na římské právo, podle něhož neměli právo bičovat je, římské občany). -Podobně vykazují legendární rysy evangelijní příběhy (např. o utišení bouře, o uzdravení posedlého v Lk 8) a ukazují tak na přítomnou Ježíšovu moc.

Pavel a Silas se o půlnoci **modlí a zpívají** (Sk 16,25) a ostatní vězňové je poslouchají. Následovně **zemětřesení a otevření zamčených dveří** jako by byly odpovědí na modlitbu a zpěv. Zpěv a modlitba (ve shromáždění, ale i doma) jsou takovou chvílí, kdy se tmy lámou (půlnoc), kdy člověk smí zakoušet svobodu, překračovat „zúžení“, soužení, v němž člověk neví, kudy kam (v nemoci, starostech). A přitom je to pro všechny spoluvězně, pro všechny, kteří jsou na tom stejně. I z nich, když jsou při tom, mohou padat pouta (tak jak to zní v Ježíšově programu podle Lk 4,18-19: „*Duch Hospodínův je nade mnou, proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst, poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil tělo milosti Hospodínovy.*“)

– **cíl legendy** není vyprávět o zázračném vysvobození a zázračné záchráně života – pokud by tomu tak bylo, Pavel se Silasem by zmizeli otevřenými dveřmi a měli by po starosti. Cílem je ukázat, že **evangelium osvobozuje a překonává překážky**, daleko víc, než si dokážeme představit. **Evangelium proměňuje pohled** (stejně jako např. již v Lk 2, kdy se nad jeslemi objeví pro pohled víry andělé a záře) i **situaci**: ve skutečnosti chudáky nejsou vězňové Pavel a Silas s nohama v kládách, ale žalářík, který je sice vnější svobodný a má nad nimi moc, poslušně plní příkazy, snaží se pracovat nejlépe, co to jde, ale žije ve skutečnosti pod hrozným strachem a jeho život se může každou chvílí úplně zhroutit, ztratit smysl (jak to vyjadřuje jeho roz-

hodnutí provést sebevraždu, když si myslí, že mu vězňové utekli). Apoštolé zabránili žalárníkovi vzít si život, místo toho mu ukazují cestu k víře. – Příběh ukazuje i zkušenost z dějin, že někteří křesťané ve vězeních přesvědčivým způsobem vedli druhé k víře, dodávali druhým odvahu (Bonhoeffer, Šimsa... a spousta dalších lidí vězněných třeba v padesátých letech).

Otrěsený žalárník se ptá (podobně jako lidé zasažení prvními kázáními po svatodušních svátcích ve Sk 2) – *Co mám dělat?* Není tu žádné technické řešení (apoštolové neřikají: dej se pokřtít), jen **uvěřit** lze. Proto apoštolé nejprve ze všeho **vyučují**. Pak (podobně jako tomu bylo u Lydie) je **pokřtěn** on i ostatní v jeho domácnosti. Nezůstává jen při vyučování a křtu, celé to ústí do **společství**: apoštolové, ten, který jim sevřel nohy do klády, a jeho rodina.

Žalárník vyčistí apoštolům rány po bičování. Pozval je domů a jsou všichni u stolu. Je to opět **obraz církve, společnosti víry**. Vzniká, šíří se. Navzdory žalářům, nepřízni mocných, neochotě měnit „staré dobré římské zvyky“. Ve Filipis evangelium přijala Lydie, přijal je žalárník (a nejspíš i ta zotročená otrokyně). Cesta apoštolů nekončí krachem, i když se to tak může jevit. I když musejí apoštolové odejít, zůstane ve Filipis kvas, který bude žít vlastním životem.

– Vyprávění je napsáno tak, aby bylo jasné, že **víra není jen jakési opium** (tak se totiž vnímala spása v kultech, které byly v té době velmi populární, jako vytržení, „opití“, některé záznamy mluví přímo o „padání pout“.). Naproti tomu Lukáš mluví o spase tak, že jejím znamením je **pomoc trpícím** (jinými slovy: svoboda od sebe, tedy starost o druhé, ne o svou spásu – Pavel a Silas žalárníkovi, když si chtěl vzít život, žalárník vyčistí rány Pavlovi a Silasovi), **křest a večeře Páně** (pozvání ke stolu – v. 34).

3. ÚSKALÍ TEXTU:

– nelze označit oddíl jako „evangelium poprvé v Evropě“, to je naše vní-

mání, zpětně promítnuté (byla tehdy, v novozákonní době, Makedonie Evropou)? Z textu jasně vyplývá, že cesta do Makedonie/Evropy byla „popostrkována z nebes“, byla to oblast, kam by apoštol sám od sebe nešel.

– nezástaňte u legendárních rysů příběhu, které Lukášovi slouží pouze jako instrument k předání zvěsti o Ježíšově přítomné moci. Zvláště u malých dětí, které nerozlišují příběh a výklad, bude asi příběh potřeba převyprávět (žalárník slyší pobožnost Petra a Silase, pohnulo to s ním i s dalšími...) Co se děje, když se modlíme a zpíváme – co se děje s námi, co se může stát s lidmi kolem nás?

– příběh je pozoruhodně vyvážený v tom, jak na jedné straně někteří jedinci přijímají evangelium, na druhé straně jak ale evangelium tvrdě naráží na různé mechanismy a způsoby společnosti. Může se stát, že se církev stane pohodlnou, neškodnou a sterilní součástí společnosti, bude žehnat zbrojním fabrikám a křtít kde co; může se ale také stát, že církev bude společnostím nepřátelským k životu, sekýrující okolí bez porozumění a pochopení. Oběma úskalím se Lukáš ve Skutcích skvěle vyhýbá: apoštolové jsou se všemi na jedné lodi, i když se loď bude (později) potápět.

Mladá církev vůbec tu vystupuje sympaticky jako domácí společenství, ne jako instituce, ale jako rodina kolem stolu. Možná církev v budoucnu bude takto vypadat: malé skupinky písmáků. Nemá smysl dávat za pravdu kdejaké sektě, která svazuje do schémat a nic neví o křesťanské svobodě, není však důvod naříkat nad tím, že minulou podobu církve (instituce, prosakující celou společností a všemi generacemi) nelze zachovat – evangelium přesto půjde dál.

4. POMŮCKY:

- obrázek otrocka, malého dítěte v práci
- obrázek nějakého vězení
- pouta (*můžeme také dobrovolníky na nějakou dobu připoutat k židli a pak*

s nimi o tom mluvit. Jaké to bylo?)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil: To je pěkné, Lukáši, co poví-
dáš o křesťanství, jak se šířilo, ale dřív to
bylo přece jiné, snazší, lidé v Evropě byli
zbožnější, zato dnes, hrůza...

Lukáš: Nemyslím, však poslouchej...

Nebo: tato motivace navazuje na
druhou polovinu a dionýskou mysterij-
ní zkušenost (osvobození, padání pout)
zasazuje do souvislosti s dnešní touhou
po osvobození (*vhodné spíš pro starší
děti*).

Teofil: Přátelé mi vyprávěli, jak byli
přijati do skupiny, která oslavuje moc
boha Dionýsia. Prožili přitom úplnou
extázi, všechny starosti z nich spadly,
cítili se jak v sedmém nebi, naprostá
pohoda, nic je nevážalo k povinnostem
v práci, doma... Mně v té chvíli skoro
bylo líto, že jsem křesťanem, rád bych
prožíval něco podobného – a určitě nejen
já – vždyť tohle hnutí je čím dál popu-
lárnější...

b) pro mladší a střední školní věk:

Stalo se vám, že jste byli (třeba
omylem) někde zavření (v králíkárně,
v kůlně, ve sklepě, v tělocvičně, ve výtah-
u...)? Jak jste se cítili, když vás někdo

osvobodil? Jak může být člověk ještě
jinak v zajetí?

c) pro starší školní věk:

Chtěli byste znát svou budoucnost?
Co by to s vámi udělalo, kdybyste věděli,
co se všechno stane – pomohlo by nám
to, nebo by nám to spíš svázalo ruce?
Není daleko víc odevzdat svůj život v dů-
věře Bohu?

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** a **střední** školní věk:

- I. Apoštolové a věstkyně
- II. Tvrdý odpor jejich pánů a odmít-
nutí společností
- III. Apoštolové ve vězení – síla modlitby
a písně
- IV. Církev kolem domu zálařníka
- V. Díky komu padají pouta?

b) poznámky a osnova pro **starší** školní věk:

- I. V Evropě vzniká ve Filipis církev
v domě paní Lydie
- II. Srážka s komerčním duchem doby
- III. Věznění
- IV. Co je vysvobození
- V. Evangelium rozbíjí pouta, otvírá
zamčené dveře, přemáhá bariéry
- VI. Apoštolové odchází, evangelium
zůstává a dál působí

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE – NEMĚLI TO TEHDY JEDNODUŠŠÍ?

Možná nás při poslechu biblických příběhů napadne, že tehdy byli
lidé přeci jen trochu jiní než dnes. Nikam nespěchali; posloucha-
li, když jim Pavel začal vyprávět, přemýšleli o tom, co říkal... To
se mu to pak budovalo, jeden sbor za druhým, dnes už by to měl
horší, říkáme si, dnes už by ho lidé tak neposlouchali...

Možná, že ten dnešní příběh začal Lukáš vyprávět Theofilovi
také proto, aby to všechno nevypadalo tak úplně jednoduše, aby-
chom se my ani Theofil nenechali zmást. Ono to ani tehdy zas
až tak jednoduché nebylo. I v Pavlově době byli lidé, kteří přemýš-
leli hlavně o penězích a bylo jim jedno, jak se k nim dostanou;
i v Pavlově době se lidé nechali rychle ukřičet; ani v Pavlově době

nefungovala spravedlnost zrovna nejlépe... A přeci, pokud má člověk víru, snáze se ve všem orientuje, snadněji se mu rozpoznává, co je pro něj důležité a co ne. Pavel však věřil, že Pán Bůh je s ním, a to mu hodně pomohlo. Poslouchejte, co zažil právě tam, kde nejprve všechno tak krásně začalo – ve Filipis.

II. CÍRKEV V DOMĚ PANÍ LYDIE

Paní Lydie Pavlovi a jeho spolupracovníkům otevřela svůj dům, a právě u ní začal vznikat první křesťanský sbor. První ve Filipis a první v celé Evropě. Pavel, Silas i Timotheus kázali, zvěštovali Boží Slovo a za nimi přicházeli další a další lidé.

V sobotu pak všichni chodili do modlitebny, do synagogy. Nechtěli se oddělovat od židů, stejně jako oni věřili v jednoho jediného Boha, a toho mohli v synagoze chválit společně s nimi. Když byli lidé ochotni naslouchat, vyprávěli Pavel a ostatní o tom, co už se v Ježíši Kristu splnilo, a tak denně zvěštovali evangelium.

III. DÍVKY S VĚŠTECKÝM DUCHEM

Ve městě žila také dívka, která dokázala lidem předpovídat budoucnost. Nebyla to její přirozená schopnost, nebylo to z ní. Nebyla „sama svá“, ovládalo ji něco cizího, nedobrého. Byla posedlá tím věšteckým duchem. Věděla mnoho věcí, které ostatní nevěděli. Uměla říci, co přijde, a na to jsou lidé vždycky zvědaví. Tak zvědaví, že byli ochotni i zaplatit. Dívka byla otrokyně a jejím pánům tenhle její stav přinášel nemalé peníze. Vydělávat se dá opravdu na čemkoli.

Byla to také ona, která pravidelně každou sobotu doprovázela Pavla, Silase a Timothea do synagogy. Chodila za nimi a křičela, že právě oni jsou ti služebníci Boha nejvyššího a že zvěstují cestu ke spáse. Ano, i tohle věděla, ale neměla to ze sebe, to její pokřikování nebylo svědectví víry, ale křik zla, kterým byla ovládána, a o takovou reklamu Pavel a jeho spolupracovníci nestáli.

Jednu sobotu se Pavel rozhodl té dívce pomoci, uzdravit ji z moci zla. Obrátil se k ní a oslovil zlého ducha, který ji ovládal: „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys nechal do děvče na pokoj!“ Řekl to stejně, jako když Pán Ježíš uzdravoval posedlé. A ten zlý duch skutečně byl pryč a ta dívka už pak nebyla nikým a ničím spoutaná ani ovládaná. Po dlouhé době byla zase „sama svá“. Díky Boží pomoci spadla pouta, která ji svazovala. Pouta, která držela její myšlenky, byla pryč. Bůh, ke kterému se Pavel modlil, jí dal svobodu.

III. VĚZNĚNÍ

Uzdravená otrokyně přestala předpovídat budoucnost, už nepřinášela žádný zisk svým pánům, a ti se na Pavla a jeho spolupracovníky velice rozzlobili. Navedli proti nim celé město. Lidé si snadno o někom nechají namluvit, že je jejich nepřítel. Zvláště když je v něčem jiný. To se povedlo i ve Filipis. Když jde o peníze, o zisk, doveudou být lidé hodně nevybíraví; bylo to tehdy a zůstalo to do dneška. Během chvíle stálo proti Pavlovi a Silasovi spousta lidí. Téměř všichni se vzbouřili, že Pavla a Silase už ve městě nechťejí.

Oba tedy byli zatčeni, zbičováni a vsazeni do nejhlubšího vězení s nohama v kládě, aby nemohli utéci. Žalářník, který je hlídal, dostal o nich ty nejpřísnější rozkazy.

IV. VYSVOBOZENÍ

Přesto všechno si Pavel se Silasem ve vězení nijak nezoufali. Modlili se, oslavovali Boha, zpívali si. Od lidí ve vězení, kteří byli právě zbičováni a kteří se navíc nemohou ani pohnout, by člověk něco takového nečekal, a přeci! Pavel se Silasem prožili něco, co jim dávalo svobodu i s těma nohama v kládě. Věřili, že Pán Bůh je s nimi, prožívali jeho blízkost i v tom hlubokém vězení. Nohy jim sice spoutat žalářník mohl, ale nemohl jim spoutat myšlenky, a tak ty si svobodně poletovaly celou v modlitbách a v písničkách. To je také vysvobození. Spoutaného ducha dívky, která nebyla sama svá, Bůh osvobodil. Myšlenky Pavla a Silase svobodně byly, byly svobodně ve víře v Boha, ve víře, že ani v tom vězení nejsou sami. Jednoduše se spoutat nedaly.

V. EVANGELIUM ROZBÍJÍ POUTA A OTVÍRÁ DVEŘE

A pak se, jak čteme v Bibli, stalo něco nečekaného. Právě během toho zpívání se otevřela i ta skutečná pouta, a nejen Pavlovi a Silasovi, ale i všem vězňům. A otevřely se i všechny dveře, zamčené na mnoho západů. Jako by ta Boží svoboda v celé své síle a kráse vešla i do toho vězení. Vězení, které je otevřené a kde nejsou žádná pouta, to už není vězení. Takhle dokáže věci změnit Bůh, a to i tam, nebo právě tam, kde nám už docházejí síly.

Když to vše uviděl žalářník, napadla ho jediná věc: všichni utekli! A co bude s žalářníkem, kterému utečou vězňové? Na to byly ty nejpřísnější tresty. To si raději sám vezme život. Nešťastný velitel věznice už sahal po meči, aby se sám zabil. Když Pavel spatřil, k čemu se chystá, hlasitě zvolal: „Nedělej to, jsme tu všichni!“

Pavlovo zavolání a ujištění, že nikdo neutekl, vrací jej zpět. Ale co je to za lidi, kteří se takto chovají? A ze žalářníka se stává hos-

titel a pečovatel, posluchač a žák... Ošetřil Pavla a Silase, pozval je ke stolu, poslouchal jejich vyprávění o Ježíšovi a nechal se pak i s celou svou rodinou pokřtít. Byla to noc, která dala svobodu i žalářníkovi. Nakonec i on – který byl až dosud slepě poslouchal rozkazy nadřízených – s vírou v Krista našel novou cestu, svobodnou cestu evangelia.

VI. DÍKY KOMU PADAJÍ POUTA?

Druhý den byli Pavel a Silas propuštěni, odcházejí z vězení a potom i z města. Neutíkají, neodcházejí tajně, jsou řádně propuštěni. Ve Filipis za nimi zůstává dobrá zpráva, evangelium, které přineslo svobodu, které sundalo pouta mnoha spoutaným. Díky této radostné zprávě o Boží blízkosti mohlo ve Filipis několik lidí začít žít docela nový život.

MODLITBA

Pane Bože, jsme sešněrovaní strachem, zlobou, závistí... Je tolik pout, která nás tlačí, a často nevíme, jak z nich ven. Pavel se Silasem ve vězení zpívali. Prosíme, dej, ať to také dovedeme: zpívat, modlit se, děkovat a prosit, aby i všechna ta naše pouta a šněrování mohla povolít, vždyť ty jsi ten, kdo přináší svobodu a volnost. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Už se vám stalo, že jste hájili nějaký názor, o kterém jste byli přesvědčeni, že je správný a tvrdě jste narazili? A když je protivník mocnější a jde na to silou, znamená to, že vyhrál?
- Jak je to s evropským křesťanstvím? Není to dnes hodně podobné, jako v době, kdy Pavel poprvé přiřazil k evropským břehům pohanství, pověry, hádání budoucnosti z kyvadélek, horoskopy, diktát zisku)?
- Opravdu už nejsou dneska otroci? Co třeba děti, které musí v některých zemích tvrdě pracovat? Anebo děti, které jsou donuceny krást (V. Hugo – Bídníci)? Nebo pomáhají obstarávat drogy? Kdy se může v běžném životě stát člověk zajatcem – rukojmím (dluhy, přijetím úplatku...)?
- Slyšeli jste o někom, kdo měl podobné nadpřirozené schopnosti (např. věštil budoucnost)? I kdyby to byla pravda, byla by to pomoc? Proč si myslíte, že jsou lidé ochotni za takové služby hodně platit?
- Znáte někoho, kdo byl nespravedlivě vězněn?
- Víte, co je to amnestie?
- Může se dostat člověk do podobné situace, že by už (podobně jako ten žalářník) si chtěl vzít život?
- Co člověku dává modlitba a písnička? Je nějaký rozdíl, když se modlíme sami nebo ve shromáždění?
- Má smysl mluvit o víře se svou rodinou, i když zatím nic neví o Ježíši Kristu – nemám si říci, že je jedno, co si kdo věří?

12. Vzkříšený Pán povolává Saula (Lad. Havelka)	3
13. Petr naveden ke křtu pohana (Eva Kejřová)	11
14. Petr velikonočně vysvobozen (Pavel Prejda)	18
15. Pavel vyslán z Antiochie (David Balcar)	24
V 1. Čím začíná naděje (David Balcar)	31
V 2. Marie má dítě (vánoční opakování)	40
V 3. Nové nebe, nová země (Elen Plzáková)	45
16. Nejsme bozi! (Eva Kejřová)	52
17. Apoštolský sněm v Jeruzalémě (D. Balcar)	59
18. Do makedonie, Pavle! (Dagmar Hrubantová)	66
19. Díky komu padají pouta? (D. Hrubantová)	72

Celý čtyřletý cyklus Pozvání na cestu
můžete nalézt na

www.evangnet.cz/materialy

(poslední díly přibudou během letošního školního roku)

Zaregistrovaní uživatelé budou moci
na týchž stránkách zveřejňovat i své
katechetické materiály.

POZVÁNÍ NA CESTU

2005-2007

2. díl ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
při Synodní radě Českobratrské církve evangelické

Autor obálky Zdeněk Šorm, grafická úprava Marie Stolařová
Tiskne Sprint servis Praha